

Українська
поезія
світу

ЗОЛОТИЙ ГОМІН

Випуск перший

КИЇВ
ВИДАВНИЦТВО
«МОЛОДЬ»
1991

ББК 84Ук—5я43
3-80

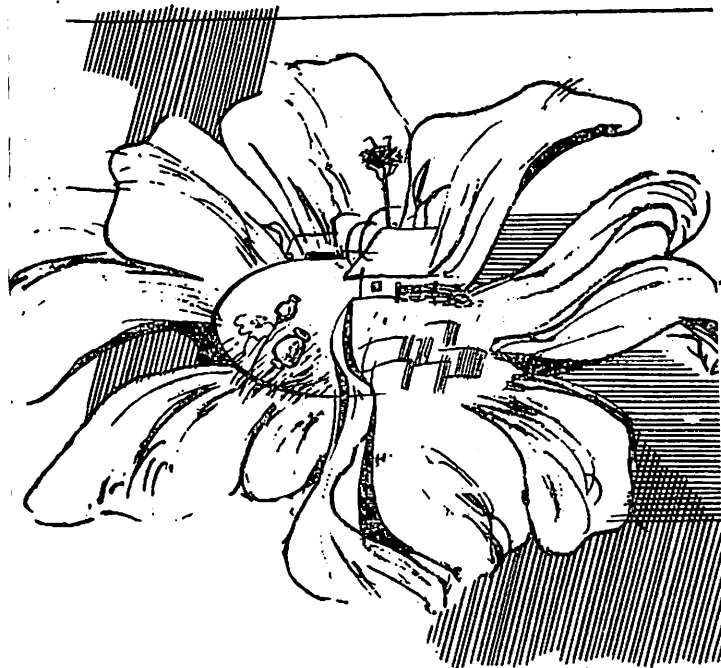
У виданні представлено творчість понад ста українських поетів, які живуть у різних країнах, на різних континентах, але об'єднані між собою глибоким чуттям батьківщини, рідного слова.

В издании представлено творчество украинских поэтов, живущих в разных странах, на разных континентах, но объединенных глубоким чувством родины, родного слова.

Редактор-упорядник *Анатолій Мойсієнко*

Художнє оформлення *П. С. Временка*

ПОЕЗІЯ

з 4702640202—86 БЗ.38.23.90
М228[04]—91

ISBN 5-7720-0643-6

© Упорядкування.
Анатолій Мойсієнко, 19

Емма Андієвська

Народилася 1931 року в Донецьку.

З 1943 року — в еміграції.

Вищу освіту здобула в Німеччині.

Жила в Парижі, Нью-Йорку, нині — в Мюнхені.

Автор поетичних книг «Поезія» (1951), «Народженн ідола» (1958), «Риба і розмір» (1961), «Кути опостінь» (1963), «Первні» (1964), «Базар» (1967), «Пісні без тексту» (1968), «Наука про землю» (1975), «Кав'ярня» (1983), «Спокуси святого Антонія» (1985), «Архітектури ні ансамблі» (1989) та ряду прозових творів, у том числі роману «Герострати» (1970), «Роману про добру людину» (1973), «Роману про людське призначення» (1982).

ПЕРЕТИНКИ

Унутрішній зір,
Розщеплений виделкою,
Боязких веде.
Невизначений звір,
Від звіра самі щелепи,
Стереже пустелю.
Звуку важке
Волове м'ясо
Довжить тіло,
Довжить помисли
(Помисли виснуть
На лікоть від вислову).
Зі стелі водяної сну
Сиплються воїни —
Щити від очей
До щиколотків,

А ноги босі.

Рожеве тісто з уст виголошують.

Сонна основа слова

В леопардових плямах.

На обрії блима —

Гінці без віку,

Від швидкості великої,

Носять новину

Скибкою кавуна

Від уст до уст

(Тут-бо устрій

На все усне).

Зір ступає

То в ніч, то в день.

Здалеку гуде —

Зябра зорі рознесло за обрій,

Зола і амбра —

І видно:

На краєвиді

Якийсь голодранець,

Що спав у відрі,

Потилицю видовжив сонцем

І зник цяткою в повітрі,

Як в лійці охровій

(Так тільки й охнули),

Лишивши за собою

Завихрений звук.

І вже інший молодець

Пробує узати звук.

Хоч над ним глузують

Згори й знизу

І раптом мовкнуть,

Бо й цей

Змахнув лице

Й через потилицю

Скидає тіло,

Скидає душу
Для перевтілення.
Мигнув вустами,
І вже його не стало,
Самий чотирикутний звук.
Звук, мов скриня,
Іде на ящура спині
Між одержимих
Без жодної одежини
(Дехто з одержимих —
В руці — хто ложку, хто сито,
Які прожектором світять —
Скрізь-бо ллються світи,
Щоб не наступити).
Хтось із нетямущих
З лицем ляща,
Позбувшись шкаралуші,
Веселку з коліна вилущує —
Навприсядки лящить
Серед мечів
З власної сечі.
І знову пуца.
Десь тільки кінь,
Мов водяна булька,
Був і щез
У водоймищі речей.
Зору крихкі дихалвця
Нетривких надихають.
Рибриста тиша
Каштаном подекуди лусне
Й медову галузку
Від серця до вуха —
Тим, що слухом похилі,
Ляду сну відхили:
Зоря молодим горошком
Сходить на городі.

Роман Бабовал

*Народився 1950 року в бельгійському місті Льєж.
Закінчив суботню школу української мови у
Льєжі; Малу Папську українську семінарію у Римі;
студіював медицину в Лювєнському університеті.
Працює лікарем поблизу міста Шарлеруа.
Пише українською і французькою мовами.
Автор п'яти книг поезій. Виступає як перекладач.*

НА ОСІ СПРАГИ

1

Ми

пустилися в незвичні мандри:
до граней крайньої чутливості,
до кінчика периферичного
неврона почуттів.

чи вчасно ми допливемо іще
до берегів незнаних островів,
що навмання колись розбіглися,
розсипавшись по океанах?

чи вчасно — в ту обіцяну країну, де
божки зневірені, забуті? де жерці
не в силі розгадати таємниці кам'яних
кумирів? де колись спустошені

поля — засіяні густим
безсмертям необхідних забобонів?

2

назад
не повертаймо поглядів:
вперед!
плече — вузьке.
за нами тліє недовір'я
молодості, хоч
так довшає в ногах
щоразу тінь
не пройдених іще шляхів.

вперед!
не зупиняймося —
запізно!

3

пляма від дешевого вина. метеликовий
дотик пальців. погляд весь розмотаний.
оливками й цикадами обшите літо. марне
маячіння цькованого звіра. судороги
ящірки в незграбності конання. смак
нечистої води і нещадне вістря спраги.
голуб пущений між дві метелиці.

судно в морській аварії. розколений
горіх. безщоглий сон, утоплений
в розпіненій калюжі ночі.

6

запамороченням чарки налиймо!
аби не турбуватись між двома
припливами самотності.
щоб проросло крізь нас кохання чисте і

8

прозоре — овоч без лущиння й м'якоті.
аби ми, уцілілі, проплили крізь тьму
нічних сірчаних забобонів. щоб
похмілля наше паперово шаруділо по
вузенькій пам'яті, де бур'яном
гуляє час.

чарки налиймо
неутримним шумом моря — щоб
пізнати остаточні тайну й нею
освятити нашу гостру
несвідому спрагу божевілля.

7

бляклі простори й різкі
струмки оливкових садів.

обмана сонця —
рана в дзеркалі землі;
крихкі руїни світла по
потрісканих стежках,
збентеження незайманих мохів —
загублених паломників
минулого,
в якому розгадок немає
і не буде.

на осі спраги —
бунт розгнзуданих казок
про нездоланне
многогриве море.

серця стрічає! в розпачі не тоне,
і хрестиком з-під білої сорочки
з грудей просвічується сонце.

СКОРБОТА

А совість людства? Лебедина, всевідважна совість...

Чи оніміла, чи завне, як до бомб сирена,
коли складається з лахміття, самогубства, кривди —

про мир, мов яблуню, що листям незелена,
що ним кривава, крізь огонь, проклята, й ним солоні
і яблуко, що падає з її жаріння-лона,—
то душогубства плід, війни і смерті плід,
погибелі для приспаного всесвіту: рожевий встид
і страм несвітський, дикий — для владик,
що потакають кату, бо зловісний молодик,
як зброя злодія, освітлює замісто сонця й дня
совину ніч оманною затьмарених небес,
і постать демона на землях-затіня
самопожертви хрест-розп'яття й мир, що був воскрес

А правда людства? Лебедина правда голосна...

Знов зло вихрюкує з калюж державних, як свиня;
останні лицарі вмирають від північного удару
бандита — в кишлі ж видзвоня гітару,—
і вперобій привозять до зміїного корита
дари солодкі: золото, як сласть змішану і кров'ю
приправлену для присмаку,— дощем полита,
крізь дріт колючий скроплена слізьми бездомних,
дітей відречених перед червоними очима смерті

кривди, і хіба що блискавка Господня зможеться
роздерти
гнем колодія-ножа печінку сатанинської звірюки
скромсати кайдани, що царівні-правді до кісток
роз'їли руки.

ПЕРЕДГРОЗЯ

Іужими стріляний і гнаний і обмовлений «своїми»
аздривцями злостивими, бреду, як старець і каліка,
бідраний на смертних доріжках, до верб, між ними
повістою в чорнішій скорбі, ніж земля велика,
ивлюсь на води, що біжать, і слухаю: на міліні,
яемов по мертвому, своє — кря! кря! — противні, чорні,
літаючи з каміння, крячуть ворони брудні,
кружать, і летять; бур'ян, пеньки потворні
юкрили берег, як нечиста сила — пекла край...
дощ побризкує крізь віти на пісок і глину,
в очі крапає мені, безслізні очі; річко, знай,
до без твоїх порад я серцем, як листок, загину!
Бо розвелися черви в світі-яблуці так споро,
що радощами сонця баришують: зморо,
отруто змій, і ти солодша семикратно, ніж брехня
сердець лукавих, повних підступу, під ребрами гнилими!
А дощ побризкує; відразу вітер! прирідня
вербички на тім боці — до води, що срібляними
тканинами проходить біля гострого каміння.
Зчинилась буря, відміта пісок і насміть сіру
на зритий бомбами пустир, а ясно-синя
пером на крилах птиця проліта по миру,
стривожена і рада, що земну юдоль квітчану
дощі обмиють і освіжать грози. Яснокрила! Стану
і я тоді тихіший серцем і на світ без смутку гляну...
і навчимося в небо возсилати вдвох «осанну».

Богдан Бойчук

Народився 1927 року на Івано-Франківщині.
З 1944 року живе у Німеччині, 1949 року переїхав до США. Закінчив Сіті-Коледж.

Автор збірок «Час болю» (1957), «Земля бу пустишня» (поема, 1959), «Спомини любові» (1961), «Вірші для Мехіко» (1964), «Мандрівка тв (1967), «Подорож з учителем» (1976), «Вірш вибрані і передостанні» (1983). Виступає як драматург і перекладач. Окремими виданнями в його перекладах англійською побачили світ твори Б.-І. Антонича, І. Драча.

ВІРШІ ПРО МІСТО

1

Я іду зустрітись,
та місто
затягнулось каменем,
не йде
мені напроти.

2

Я чекаю, поки
стопляться під місяцем
дахи
на Bleesker Street
і пам'ять набубнявіє
від мітів.

14

3

Я іду зустрітись
з людьми
і прикладаю пальці
їм до губ,
але кривавлять
з дотику уста,
і я лишаюсь сам.

4

Мури
тиснуть тих,
які кохаються
вночі,
розшарпані
гарячим саксофоном;
по коханні
хлопець кидає в горнятко серця
тридцять срібняків,
на дівчину
лягає тіль.

5

Більма вікон
ломлять темряву,
в якій горять
свічки жадання,
біля витертих облич
на ложах.

15

Любовники
закутуються
в теплі стіни.
Між ногами стогне
зламана невинність,
мов дорога в старість.

ДИВИСЯ В ОБЛИЧЧЯ МЕРТВИХ ПОЕТІВ

де витикаються вилиці
де западаються ями очиць
дивися в порожні роти
де вапніють на яснах слова
дивися в чашки
де булькочуть застигли води

дивися в обличчя поетів

бо треба збагнути очі
залиті більмом
треба збагнути вуха
забиті тишею
треба торкнутися волосся без шкіри
ноги і руки без руху
заниклі жили і нерви
відвернений рух клітин
треба пропхатись крізь мертві обличчя поетів
треба пройти до несутності крові
треба спинитись на другому березі костей

щоб бачити їх
як тиснуться в пам'ять з одчаю

з богами
з жахом голих жінок
з дивоквітами марень

тиснуть слова
щоб просвердлити діри крізь смерть
а ти
дивися в їхні обличчя
обмацуй ситих жінок
давися хлібом

Микола Боровко

Народився 1948 року на Київщині.
Закінчив Київський педагогічний інститут імені
О. М. Горького.
Працює завідувачем відділу народної освіти Бос-
риспільського міськвиконкому.
Автор поетичних збірок «Березень планети» (1978),
«Земні турботи» (1987), «На межі літа» (1990).

* * *

Травиночка
З рубінчиком роси
В зіницях незахмарених іскриться.
Туману срібна велетенська птиця
Над лугом вибивається із сил...
Хлоп'я у сні гніздечко тепле в'є
Для слова, що нікому не судилось.
І хвостиком у хатні двері б'є
Світанку цуценя, що приблудилось...
Травинки шпиль.
Рубінчики роси...

* * *

Пахне рідне село чар-печаллю і втомою стрічі:
Тополина дівчам в ластовинні гука на узбіччі.
Явір-хлопчик біжить, щоб дістатися нашого воза,
А затим, загнугдавши, вміститись в сіделечко грозам.

Вигинаються лози, аби за чубину смикнути
Давніх друзів своїх — запалити бруньок самокрути.
Розкуйовджений вечір, мов пес, все прилізує сутінь.
Із підбрів'я виважує лиск і недоважки суті.
Над кринницею відра гойдатись за день натомились
Й вислуховувать рип і прокляття сьгоднішніх милиць.
Журавлиха клекоче — тривогу вишіптує з тіла,
В плащ-палатці трави, що як воїн в окопі — без діла.
Прієм. Прем і тіла, і валізи до літа і хати —
Майже поруч уже. Та чи вдасться одвірка обняти?...
Хмари в небі тріпочуть — дитяча на сонці білизна.
Пахне матір'ю сад, і подвір'я, і хата, й Вітчизна...

* * *

В повітрі стріли осені свистять.
Ось, ось накиннуть злий аркан, стриножать.
Сміється день, немов безпечний тать,
Котрого і торкатися негоже.
Сміється день, свистить стріла німа,
Аркану линва вигнулася лукаво.
Зоря сія, але тепла нема,
А день за днем тікає — витікає.
Що їм скажу? Що зможу записати?
Холоне в жилах кров моя осіння.
Невже зоря, моя зоря згаса,
А дощ розпуки всі світи засіє...

* * *

Вийшла мати в притертому одязі
День, як батька, з дороги стрічать...
Хоботок журавля у колодязі
Добуває нектар чи печаль...

Володимир Бровченко

Народився 1931 року на Кіровоградщині.
Закінчив Одеський технологічний інститут харчово
та холодильної промисловості.
Голова правління Товариства культурних зв'язків
з українцями за кордоном.
Автор багатьох збірок поезій, роману у віршах «Я
Мамай до Канади їздив» (1984), збірки пісень
«Вірність» (1980).

ДО МОГО РОДОВОДУ

Я — з колишнього Дикого поля,
Перевитого піснею й житом,
Де коли й ночувала сваволя,
То на ранок прощалась із світом;

Де козацькі зимівники тихі
Вирували дітьми і бджолою,
Та окілля, натерпівшись лиха,
Окропилося кровію злою;

Де не з доброго дива — з потреби
Брали в куми шабелечку-сваху
Та, щоб бути поближче до неба,
Насипали кургани край шляху;

Де з ординця, тевтона і пана
Аж під хмари курилося клоччя...
А коли потрапляли в аркани,
То плювали катам межі очі;

Де зродилися пісня і мова ...
Та з народами визріло братство,
Де сопілки душа калинова
Нам дорожча була за багатство;

Де під ясними зорями в росах
Виростають землі оборонці
Та чорнозем, і люди, й колосся
Набираються сили від сонця.

У мого степового розволля
Честь — найперше, не шати й клейноди...
Я — з колишнього Дикого поля,
Де раби не водилися зроду.

* * *

Багата свайба видалась, нівроку.
І я там був між добрими людьми.
— Ти ба, по городах вже стільки років,
А так співаєш, брате, як і ми...—

Сказав мені смаглявий односелець,
Щось, видно, більше мавши на умі...
Співали старші давню та веселу,
Молодики ж сиділи, як німі.

...В прийдешній вік на велелюдне свято
Моя нова зберегься родовіть.
Як не прийду, то ви вже, дальній свате,
За стіл свій нашу пісню посадить.

ПОЧАТОК ГРОЗИ

Срібним списом небо проколело,
У тривозі зойкнули поля.
Вихор з хмар упав за видноколо,
Знаки запитання розставля.

А з-під сонця громовиця рання
Добрий ціп виважує собі.
Вирівняє знаки запитання
На окличні знаки, далєбі.

ОСІНЬ НА ЧЕРНЕЧІЙ ГОРІ

Аби пісня не умерла,
А добро прибуде...
Як ударила по струнах,
То з-під кожної — пташа
Листом черленим,
Світом зеленим,
З рушників мережкою,
Попід гору стежкою,
Правдою, сумлінням,
Громом, голосінням,
Радістю, скорботою —
Високою нотою.
То з-під кожної пташа
Чи моя душа?
Впурхнули мені за пазуху,
Щоб зігрітись та й летіти далі.

БУ-БА-БУ (Бурлеск- Балаган-Буфонада)

До групи з такою назвою входять три молоді поети, що сповідують авангардовий напрямок у сучасній літературі.

Юрій АНДРУХОВИЧ народився 1960 року в Івано-Франківську. Навчався на інженерно-економічному факультеті українського поліграфічного інституту, Вищих літературних курсах у Москві. Видав поетичні збірки «Небо і площі» (1985), «Середмістя» (1989), «Екзотичні птахи та рослини» (1991).

Олександр ІРВАНЕЦЬ народився 1961 року у Львові. Закінчив Дубнівське педагогічне училище та Літературний інститут імені О. М. Горького. Автор збірок поезій «Вогнище на дощі» (1987), «Тінь великого класика» та інші вірші» (1991).

Віктор НЕБОРАК народився 1961 року на Львівщині. Закінчив Львівський університет, аспірантуру Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка АН УРСР. Видав збірки віршів «Буштиновий час» (1987), «Літаюча голова» (1990).

Юрій Андрухович

НАПУЧУВАННЯ БАЛКОНОВІ

Лети, мій балконе, в найвищі околи,
порвавши чіпкі виноградні тенета,
відчаль від стіни, завернись, мов планета,
і лить, як літак, мій фігурний балконе!..

Цю мить невагомості — чудо зникоме —
неси як високу і болісну знаду —
хай зяє в темниці гірлянд винограду
твоя незаконна відсутність, балконе.

Злети над подвір'я й запилені вікна,
над подих квартир — запах мила і клею.
Оте, що внизу, зветься просто землею,
а пуста вгорі безконечна і вічна.

Повз башту злети, що шпильяста й залізна,
перил і карнизів сипку галерею, —
внизу й не помітять, як ти став зорею:
там радіо грає і сохне білизна.

І, плавно ковзнувши над річищем Лети,
зійди на поля, де вібрують циклонні.
Тримайся міцніше будинку, балконе,
міцніше тримайся балкона, поете...

* * *

Сади будинків — цегляний едем,
де лагідно мовчать скульптурні звірі,
де ранні позивні тремтять в ефірі, —
ми їх на мову птаства покладем.

Поля дахів лежать, мов заповіт,
розліт вікна дорівнює вітрилу,
і тихо сяє з-під каміння й пилу
рослинний племінь — давній горлицвіт.

Ми входимо. На небі — смуга дня.
Ми схожі та близькі, немов рідня,
і кругло пахне хліб о сьомій ранку.

віриться в безодню висоти,
на руках так хочеться нести
цю плинну площу, цю небесну бранку.

Олександр Ірванець

ДИПТИХ БУДЕННИЙ

I

Дев'ятиповерхова панельна будівля
Де на кухні плита у вітальні диван
Де знаходять притулок і навіть ночівлю
І Ван Гог і Ван Бастен і навіть «В-ван»!

Дев'ятиповерхова панельна споруда
Що антенами з неба дозвілля скубе
І який Аліг'ері Рембо чи Нерула
Зронить слово оспіває тебе?

Дев'ятиповерхова панельна вітчизно!
В паралельному світлі рідких ліхтарів
Я дитина твоя і сльоза непречиста
І любов'ю і люттю вже перехворів

Я вертаю до тебе вздовж тебе в осінній золі
Водостоку труба щось лепече клекоче і хлебче
І стоїш ти під небом на сірій землі
І над нами є Хтось
та від цього не легше.

II

Де б ти хто б ти коли б ти яким би ти досі не був
Возлюби розлюби а затим возлюби його заново

Цей народ що оплакав не раз і Джен Ейр і рабіню
Ізауру
А про Мотрю і про Катерину нараз прочитав і забув
Що кумирів нових не надбав а старих розгубив
Що втомився від рішень і їхньої колегіальності
Й навіть гідність свою розбудив возлюбив розлюбив
Запевняючи брата і свата і ката у власній лояльності
Цей народ що з дев'ятого поверху ліфтом з'їжджа
гора

Що вистоює черги на митниці альбо на мітинги
Що крім грошей не хоче ніяких уже нагород
І слухняно таврує чуже і виконує все що намітили
Не питає: задля чого? куди? і чому?
Все одно не збагнеш хоч скільки в пророки не пнися
Тож зіжмакає гординю свою і всміхнися народу цьому
Чи й самому собі чи й нікому а все ж усміхнися
Усміхнися і йди і усмішку з губи не згуби
Хай ніхто не збагне — ти сякаєшся в небо чи каєшся
Возлюби розлюби возлюби розлюби возлюби
Бо від нього нічого подібного не дочекаєшся!

Віктор Неборак

З ЦИКЛУ
«МУЗЕЙ ПАТАНАТОМІЇ»

* * *

Я пам'ятаю небо споночіле,
як мерехтіння місячне води,
її дівоче тіло ласкам вчило,
і місяць золотив її сліди.
Як я бажав перетворитись в піну
і лоскотати п'яти, стегна, спину,

щоб застогнала радісно вона,
щоб хвилі стали струмами вина,
і кров моя — вином, а плоть — коралом,
нічний мій шепіт — шелестінням трав,
щоб, як цей світ, я всю її ввібрав
і щоб вона мене, як світ, ввібрала.
Ні, ще ніколи місячний прибіє
так плоті не терзав душі моїй.

* * *

Мені згадалось інше сновидіння:
арабський огир душу вкрав мою!
Вже шелестить легке її одіння,
кладає в стремено ніженьку свою
моя царівна, вершниця ласкава.
Кипить уява, як турецька кава!
Галоп скажений! Паленіє кров!..
Та тиск тих стегон я переборов.
І сон, як довгонога танцівниця,
покинув мій напружений живіт...
Це знову я — слина моя і піт,
потилиця, плювальниця і киця,
і стоси фоток — кольорових ніг —
я міг їх мати всіх!.. але не зміг...

Юрій Буряк

Народився 1951 року на Дніпропетровщині.

Закінчив Дніпропетровський університет.

Живе і працює в Києві.

Автор збірок поезій «Струми» (1982), «Бр» (1985).

ОРДИНСЬКА НІЧ

Там жовна по щоках катав,
Кого в коханні обійшли,
І ятагана — срібний зблиск! —
У брата встромлював шайтан
Й плював у друга мертвий лик.

Там не підводи, не воли —
Скрізь аргмаки як джейрани.
Всі як один в чаду нірвани
Там прокажені лижуть рани,
І в лишаях — цвітінь голів.
Там гик! — не гук, не гурк — а гик!
І силуети біля вогнищ,
Шамани — душі орд і оргищ,
Наложниць м'ясо, очі торжищ —
Загул! Розгул! Очам загин!
Від шепоточків до шептань,
Від шепотів до шепотань —
Там люта й дика чінгісхань!
Жорстоколика чінгісхань!
Брязк, дукачі
І плач булгарок.
А звіддалік — метких казарок
Густа криштальна воркотань.

І ворожбитки (навхрест ноги,
Чаклунство чман
І чар в очах)
Там ворожили на свічках
Удосвіта і по ночах,
Коли кобилу знайде огир.
Стан в косоокості тонув.
Білками блимали отари.
В диму над спаленим Булгаром,
На ранок вгамувавши нурт,
Ординці сунули, як хмари,
І сараною захід крили,
Коли ягнят ходили пасти
Слов'янські юнки білотілі,
І в подолі у час напасний
Дітей їм клали щелепастих.
Кострища, віхті, паланкіни.
Там — гак і скісний ока зирк,
Там полонянок голі спини,
І хто побачить це, той зір
Навіки втратить — і загине!

* * *

Клени Олега і Ольги, Ігоря і Святослава.
Листя — початки, де цятини — крові краплини.
О... Руська земле! Кленів розвогнена лава
Шелестом-шумом пройшла урочистої днини.

Клени роздмуханим полум'ям
знову летіли.
Знов, посланці від князів, вони тут гостювали.
Стріли із променів у сагайдаках яскріли.
З брами у місто
пройшли Ярославовим валом.

Михайло Василенко

Народився 1949 року на Полтавщині
(тепер Черкаська обл.)

Закінчив факультет журналістики Київського
державного університету імені Т. Г. Шевченка.

Живе і працює в Києві.

Автор збірки поезій «Орї» (1989).

* * *

Голос сонця
має зв'язані руки
і пливе по річці своїй глибокій,
а вітри протікають крізь пальці,
крізь нас

(ми діряві — недужі!),

і їх не зловити.
Тиша довкола
хвилями крові
котить у роси,
в палаючу піль на світанку
спалахи чистих зіниць...
Метушливі мають клопіт
щоденний — голос крові
і сонця

не чують і каламутять
води небесні.
Робітні клопочуть
все про крам добродійства
і чинство неначе.
Невинні мовчать у кутках,
то зітхають,
або й без зітхання відходять,—
неначе їх не було.

Світло рідко вітає вандрівців,
воно обіймає і збурює кров
у кожного різну,
аж до білого-білого світу,
зборює плінн, де Схід
починається з осипок віку
на схилах живого

Зеленого Клину,

де сонце нас котить
і котить
у річці своїй найглибшій...

* * *

...ходять вони.

Міняють. Міняються.

Ходить і вона, Берегиня,
велесовими полями, гаями
та орїїв-оратанців шукає
і в лісах та на бродях.

І ні бродника, ні сівача,
ні женця, ні... гравця,
ні гірського меча.

Один Грець.

А Перун-вогневик
оглядає чоти і чати свої,
хоч вони і порожні.

Потім Діва
спинить гойдання легенько рукою.

Перелесник загорне крильми
птаство своє безкриле і голе,
допоки зросте воно
аж до вильоту в ирій.

А Діва буде ходити...

Мати — колиску гойдати...

Доля Щастя повсюди шукати...

Станіслав Вишенський

Народився 1944 року в місті Переяславі (нині Переяслав-Хмельницький) на Київщині.
Закінчив Київський педагогічний інститут.
Живе і працює в Києві.
Автор трьох збірок віршів: «Світотвір» (1987), «Альта» (1989), «Колекція снігів» (1991).

МРІЇ ПРО ВІДПОВІДЬ

1

І відійдуть кити —
водограї над водами,
і знеможеться Місяць
океани над нами тримати:
так розімкнеться коло
і витече кров з полюсів.
Міріади орбіт — манівці міріадів —
розітне безкисневий вогонь.
І годинник — у різних серцях золотий —
розпадеться... ланцюг із коліс.
Водограй — завше вісь,
гарпуни — небажання Землі
у тунелі орбіти покоління ховати.
Хай Телесик в світах безтілесно зачатий,
хай китів убивав,
а змія очищала від вбивці —
все ж рибалка прекрасний.

32

Ми синами не стали б,
в кровообіг жінок не проникши,
ми батьками не стали б,
не зайшовши у центр манівців.
...Десь музей — експонуються гідн —
всіх часів і народів мерці:
хто так міг
віру в ночі тепло розхитати?
Може, мати...
Знову зникнуть кити,
коли острів скарбів — над повітрям.

2

Не забути б цей вихід із кола
для фігур, що виходять із гри:
пересадка на мозок —
генетика долі —
борозенок земної кори.

Масажисти, що силою волі
гладять пам'ять на гранях сторіч,—
неспроможні позбутися болю,
у речей відбираючи річ.

Неспроможна цвісти конюшина,
в колообіг не взята конем:
я служу прототипом у сина,
а можливо, у змії ковалем,

...Ризикну на Голготі умитись:
наші гнізда з кризької води —
наші маски не можуть наснитись,
без обличчя не скажеш — іди...

33

НІЧКА

де тінь залягла
там і котові лячно:
у менє на колінах
чорна книжка
які білі сторінки
у чорних книжках

МОГИЛА УДАРУ

Слід, віднайдений в осаді слідства,
підростання в годинниках стріл:
двох сіамських близнят сусідство
і роздвоєння в центрах тіл.

У прив'ялому плетиві отвору
тліє давня краса вінка:
стріли, в котрих є струм безвольтовий,
довгі — в хлопцях, повільні — в жінках.

Для макета Чумацького Шляху
не задосить осяяти кров:
терези із розширенням шальок
запорожнє луда покров.

Існуватиме ненависть рами
до портрета, де майстра рука:
отвір в осаді після ями
і чекання з дзвіниці дзвінка.

...Перстєнями із пальців старечих
кільцюватиму райських пташок:
молодого вогню безкінечник
на могилі удару зійшов.

Микола Вінграновський

Народився 1936 року на Миколаївщині.
Закінчив Всесоюзний державний інститут кінематографії. Живе і працює в Києві.
Автор поетичних книг «Атомні прелюди» (1962), «Сто поезій» (1967), «Поезії» (1977), «На срібнім березі» (1978), «Київ» (1982), «Губами теплими і оком золотим» (1984), збірок для дітей «Андрійко-говорійко» (1970), «Мак» (1973), «Літній ранок» (1976), «Літній вечір» (1979), «Ластівка біля вікна» (1981), «На добраніч» (1983), ін. Виступає як прозаїк і кіносценарист.

Лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка.

* * *

У синьому небі я висіяв ліс,
У синьому небі, любов моя люба,
Я висіяв ліс із дубів та беріз,
У синьому небі з берези і дуба.

У синьому морі я висіяв сні,
У синьому морі на синьому глеї
Я висіяв сні із твоєї весни,
У синьому морі з весни із твоєї.

Той ліс зашумить, і ті сні ізійдуть,
І являть тебе вони в небі і в морі...
Тебе вони являть і так і замруть.

Дубовий мій костур, вечірня хода,
І ти біля мене, і птиці, і стебла
В дорозі і небо над нами із тебе,
І море із тебе... дорога тверда.

* * *

Коли моя рука то тиха, то лукава
В промінні сну торкнеться губ твоїх,
І попливе по шиї, і небавом
З плеча на груди, із грудей до ніг...

Коли твоя рука солодка, ніби слава,
Червонооким пальчиком майне
В лимонній тиші і коли мене
У темну глибину повергне темна слада —

У білій лодії тоді ми пливемо
По водах любовців між берегами ночі.
І голоси у гніздах ластівочі
Стихають тихо... Золоте кермо

Заснулої хмарини понад полем,
І спить рука в руці, і на щоці
Краплина щастя, виказана болем,
До ранку світиться...

* * *

Я сів не в той літак
Спочатку
Дував я
Що сів у той літак
Але я сів
Не в той літак

Він був з одним крилом
Другим крилом
Мав стати

Я

Я

Ним не став

І ось вже стільки днів

Ми

Однокрило

Летимо

І кожна мить

Загрожує

Падінням

Добре терпляча дорога моя

Що смерті не боюсь я

І що ти про смерть

Не думаєш

Ми

Летимо

* * *

Поглянь і глянь: з-за весен зими стали.
Настав той день, я думав — промине.
Осінніми імлистими устами
Не бий, не риж, не доріжай мене.
Дивись: моря. Дивись: мій погляд — поле.
В легкій руці легке перо ячить,
І степ за полем, щастя попід болем,
Попід тихеньким болем, що мовчить.

Не йди, а глянь. Дивись, пошерхотіли
З осінньої нетихої плавби
Очерети. Очерети вчаріли.
Люби мене. Нікого не люби.

Віра Вовк (Селянська)

Народилася 1926 року на Львівщині.

Студіювала германістику в університетах Тюбінгена і Мюнхена (ФРН). Закінчила університет у Ріо-де-Жанейро. З 1957 р.— завідувач кафедри порівняльного літературознавства цього університету. Доктор філософії, професор.

Пише українською, німецькою і португальською мовами.

Автор збірок поезій «Зоря провідна» (1955), «Чорні акації» (1961), «Мандри» (1979), «Мандалья» (1980), «Іконостас України» (1988), ін.

Виступає як перекладач португальською, німецькою мовами («Мойсей» І. Франка, «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського, «Камінний господар» Лесі Українки, «Камінний хрест» В. Стефаника, твори сучасних українських письменників). В перекладах українською видала «Гітанджалі» Р. Тагора, «Благовіщення Марії» П. Клоделя, вірші Пабло Неруди, Ф. Фарсія Лорки, бразильських і португальських поетів. За переклади і пропаганду української літератури в світі удостоєна літературної премії імені І. Я. Франка 1990 року.

СОБОРИ

Чернігівські собори

Пр о ч а н и н:

Собори княжі, злотохолмі храми,
Що сяєте на свячених місцях
Старими трираменними хрестами!

На вас спбчивши, подорожній птах
Своїм тривожним криком пригадає
Минулі вже, прославлені літа.

Там люд ішов до найсвятіших Таїн —
Живуще та цілюще джерело:
Ішли так опанчі, як горностаї.

І співів там багато прогуло,
Гарячих молитов прошаруділо,
Багато дум надумало чоло.

То звіттам починали кожне діло,
Що мало до історії ввійти
І що душею люду володіло.

Безсмертям віє з каменю й від тих
Побляклих фресок, від іконостасів,
Де вже давно чернечий гул затих.

Свічки сльозами скапаєи, і в чаші
Вже не пашить освячене вино,
І вже не чути обрядових гласів.

На утрено не будить їх дзвінок.
Вони пішли до Батька по заплату,
По мучеників пальму та вінок.

А ви, що душу маєте крилату,
Лишилися як свідки тих скарбів,
Дорожчих нам, ніж срібло і злато.

Ви — цінності родинні, що з рабів
Підносите увінчані народи
По очисній духовній боротьбі:
Неоціненні кам'яні клейноди.

ДЕРЕВ'ЯНА ЦЕРКВА

Вознесенська церква в Чорткові

Ч а б а н:

Дивишся
темними ямами —
хто тобі очі виколов?
Киваєш похилим хрестом —
довкола в лопухах
сині дзвоники дзвонять,
кози пасуться.
Але Спас е!
Всі поля в багрянці маків.
З-під зелених могил довкола
виростуть свічки,
навіть коли з твоєї парафії
ніхто вже не залишився,

коли іконостас порубали, щоб натопити піч,
дзвін стопили на кулі,
а з кивота зробили дташник.

Кричиш зашитими губами:
Спас е
і прийде Великдень.

СТІНА НЕЗРУШИМА

Оранта з Софійського собору в Києві

Н а р о д:

Стіно незрушима!
Вже тисячу літ
підносиш руки нетлінні:

очі світяться жахом,
а губи — в мовчазнім молінні.
Скільки наїзників серед храму
німіло перед твоєю красою,
а яничари билися в груди
перед тобою.
Скільки лихоліть перекотилося
по твоім серці, Оранто!
Негоди його стиснули
колючим вінцем аканту.
Довгі століття кришилися
під твоїми стопами:
дудніла в ранах земля,
котився стогін степами.
Але ти — Стіна незрушима,
а ми — твій народ, синьошата!
Під твоїм омофором —
наша хата.
Не дозволяй, щоб чорна рілля далі двигала
жорна долі,
вже наплакали очі повні відра
чорного болю.
Випроси в свого Сина,
дар чудесний,
щоб по страстях засяяли нам
воскресні весни!

Микола Воробйов

Народився 1941 року на Черкащині.
Навчався в Київському університеті
імені Т. Г. Шевченка.

Перші вірші надрукував у 1965 році.
Пізніше побачили світ збірки «Пригадай на дорогу
мені...» (1985), «Місяць шипшини» (1986), «Ожи-
на обрію» (1988), «Прогулянка одинцем» (1990),
«Верховний голос» (1991).

ЯКЩО...

1

Якщо поети позаштатні володарі світу
то новочасні варвари — щасливі
якщо в розпалі сезони театрів
то нечувані струси фарбуються під дитячі садки
це пісня — піщанка
звабливий подих пустелі в голосі що співає

якщо ми списані
якщо заложники в місцях народження
то ми і в книгах списані
то ми і в храмах списані
густішає туман
і айсберга Титанік знов чекає

якщо над річкою негоден пригадати
яка вона та річка
то ти іще не народився
і пух з тополь летить
але він з тебе обліта

якщо відкриті двері і ніде нікого
то і дверей нема
якщо рука дотична доторком до всього
то це рука всього

якщо це боротьба із простором
то рани — ніч і ранок
якщо просторний дім то він блакитний
якщо блакитний він
то в ньому тільки з квітів килим...

2

Ми серед зим найбільше видимі
найбільш тверді:
мед запечатаний у глечиках
вода під кригою
земля як храм

серед краси можна не знати про красу
серед добра можна не знати про добро
на глибині немає глибини,
найменша річка часто
крізь серце протіка

серед самотніх ти мов піщинка
у морі піску ніхто не загубиться
самотність — найбільше наближення
один до одного

серед зневірених легко щасливим бути
твоя перемога — для них криниця
криниця для спраглих не в пустелі
криниця для спраглих серед саду квітучого
серед саду квітучого ми загубили все...

бездонна криниця
хіба з такої хтось може напитись?

пити чи не пити а криниця — корінь
безіменне бажання кожного
криниця корінь одвічний
чому я знаю про це
бо не користаюся з цього...

3

Серед озлоблених немає сили бути озлобленим
серед сплячих тонеш у морі речей
але серед трави — каміння
серед каміння — знов трава

маючи все у собі
хвилююся знанням всього
нічому не надаю переваги
всю надію на іній життя покладаючи

серед бідних варто бути біднішим
серед щасливих варто сумніватися
серед перших
треба знати що ти ще далеко

дорога хоч і безконечно довга
безконечно довга і в ширину
дорога біжить уперед:
по колу по колу
веснянки ми водимо

я теж народився колись
я теж разом з вами жив
намальований цар є справжнім
ви в цьому не сумнівайтесь...

44

Юрій Гаврилюк

Народився 1964 року на Підляшші (Польща).
Випускник Ягеллонського університету в Кракові.
Автор збірок поезій «В непроминаючому поході»
(1986), «Негербові генеалогії» (1988).

* * *

Розмили наш берег
нові хвилі часу
Він тільки піском був
що й миті не втримав
Не тільки вода
але й час
не тільки пісок
але й нас підмиває
Самі в собі
піском ми є
розсипаним зерном
на площині життя похилій
Чи ж нас у цім
життя переконає

ПЕРШООСТАННІЙ ВЕЧІР

Сльози
тихе й сумне тремтіння
на чорних крильцях вій
Гвоздика смеркаюча
прив'ялена передосіння
Журба і туга
парували чорно
зі склянок

45

Сірник у попелі
згашений остиглий
скрижанілий у безодні
перепалених хвилин
Вітру подих вмить розвіє
попіл тужливих спогадів
Хай розтрусить у сиві далі
пил цих вечірніх сутінок
коли погасли сонця
місяці та зорі
а планети затримали рух
свого кружеляння

Сутінки глибшають
Осінь стане ткати
золоті й багряні перепони
проте й восени
лице криниці срібне
І в тому свічаді
зоря виблискує
Сяйво ломиться на грані
Прокладає у пільму
світляний шлях
сльоза
що тремтіла
на крилечках вій...

* * *

Зойк світу
до зір не лине
Він устеляє дно
запустілих руїн.

Ілля Галайда

Народився 1931 року на Лабіриціні (Чехо-Словакчина).

Студіював філологію в Карловому університеті в Празі, Саратовському та Московському університетах.

Доцент університету імені П. Й. Шафарика в Пряшеві.

Автор поетичних книг «Спалахи» (1974), «Спрага серця й землі» (1981), «Безсоння» (1986), збірки оповідань «Коли йдуть дощі» (1980).

* * *

Я заклинаю небо й землю чорногороду,
розтужену вітрами:
— Прошу вас і просити буду,
спастися мою кохану
від лиха,
зздрості людської,
від злих очей,
недоспаних очей
і всього,
що страхом чорним ріже
жіноче серце,
яке ласкавістю нас кличе
і тихим словом.

ЖІНЦІ, ЩО ГРАЄТЬСЯ З ХВИЛЕЮ

Моя кохана,
ти не повторюй безнастанно
слова туманні.
Вони дарма зривають білий гребінь хвилі.
Коли б могли, то серце б вбили —
і гайда в синю путь!
Давай-но розпрощаємось з тобою,
мене ласкаво позабудь.
Ти стала жінкою зрадливою,
немов усмішка сфінкса на зорі.
Я загублю тебе, мій болю,
давай-но розпрощаємось з тобою...
Мені здається,

а можливо, сниться,
що я вже відгадав загадку сфінкса:
в твоїх очах, кохана, променистих —
дві крапельки морської хвилі
кришталево-чисті,
а нам це вистачить на долю.

* * *

По-друге, ти була моєю,
по-друге.
А місяць сипав над землею
мониста з риз своїх холодних.
По-друге, вже багрянний місяць
плескався в очах твоїх щасливих,
по-друге.

По-друге, і вогонь тужливий
упав на роси мерехтливі,
по-друге.

По-друге, вже уста твої палали,
по-друге, ми і пахощі вдихали
гірського літа у траві.
По-друге, вже уста твої шептали:
— Коханий мій! дивись, як небо
у душі наші кидає зірки!

По-друге, так, по-друге, ти була моєю,
по-друге...
Здається нині — зовсім не була.

Василь Герасим'юк

Народився 1956 року в Караганді.
Закінчив філологічний факультет Київського
університету.
Живе і працює в Києві.
Автор поетичних збірок «Смереки» (1982), «Пото-
ки» (1986).

* * *

Літавиця стоїть на воді.
Там, де стала, там — плесо,
щоби кола пішли золоті,
де лице її щезло.

Идуть на берег з води, по лісах
і по хмарах — верхами.
Вже заграли у зір на губах
теплих духів перстами.

Пустка, діво, між нами німа,
лиш на зіроньці грає.
Якщо в світі й нікого нема,
погляд є. Протинає

лиш тебе всю (розплетену? ні!),
протинаючи, гине.
Темний нелюд на цій бистрині,
я втомився, княгине.

Як тебе називає потік?
Олениця? Білотка?
Він підняв тебе, як чоловік,
челядино солодка.

Він не знав: ти — на інший мотив.
Ти не з хаші й не з хати.
Він не знає. І знать не хотів,
і не буде він знати.

Ти жива? Пригадай. Не тремти.
Бог не скаже ніколи,
чи від тебе а чи з висоти
наближаються қола.

* * *

Дев'ять днів, а потому сорок,
а на рік
з верхів, як з небес,
ізійшов божевільний отрок
і крисаню поклав на хрест.

І ніхто з нас її не скинув.
Щось гуло із надгробних трав.
Хтось ледь чутно мовив: «Дитино...»
І нічого більш не сказав.

Вже наш рід — як ота крисаня:
з голови мутної — на хрест,
древнім триптихом поминання
перейнявши трепет небес.

* * *

Я змалку боявся поганого ока. Зомлів
колись я на храмі в чужому селі, безпорадний.
Вже знаю про себе ту правду, яку я хотів.
Я знаю ту правду, що врешті подібна на правду.

Розплющую очі в дитинстві. Церкви і хати
іще не бляшані — під снігом — блищать наді
мною.

Я торсаю двері. Я мушу до хати зайти.
Бо я там прокинувся. Я там завмер за стіною.

Ми завше найменші у сяйві, а віра в обман
солодкий
у ловах зі страхом
назавше несхибна.

Я плакав у снігах родинних — я знаю цей стан.
Я знаю, чому моя правда на правду подібна.

Заплющую очі в дитинстві. Хати і церкви
темніють зі мною і кожна — у хмарі — на зламі.
Останньою стонкне перервана тінь голови.
Залишиться погляд,
й дитина зомліє на храмі.

Василь Голобородько

*Народився 1945 року на Луганщині.
Навчався в Київському і Донецькому університетах.
Живе і працює в селі Андріанополі Луганської
області.*

*1964 року в газеті «Літературна Україна», журна-
лі «Дніпро» опубліковано поетичні добірки автора.
Збірки «Зелен день» і «Метелик на Ікарових кри-
лах» побачили світ у республіканських видав-
ництвах відповідно в 1988-му і 1990 роках.*

З ДИТИНСТВА: ЗАМОВЛЯННЯ ДОЩИКА

Дощику, дощику,
я тобі вудлище бамбукове подарую,
щоб ти ловив рибу, а луску розкидав по городі,
я тобі вишень нарву повну миску,
щоб ти їв, а кісточками стукав у вікно,
я тобі зубки витешу на нові граблі,
щоб ти ходив розчісувати волосся траві,—
тільки не йди на тій стежці,
де я йду —
татові їсти у поле несучи.

МОВА РОСЛИН

«Купало, Купало, засвіти ніч!»

Купало птаха ночі подвоює:
на одну гору садовить птаха, що є вечір.

Любов Голота

Народилася 1950 року у Кривому Розі.
Закінчила Дніпропетровський університет.
Працює редактором поезії у видавництві «Радянський письменник».
Автор збірок віршів «Народжена в степах» (1976),
«Весняне рівнодення» (1979), «Горицвіт» (1980),
«Вікна» (1983), «Жінки і птиці» (1986). Виступає
також як прозаїк.

* * *

Втекти і забути. І — жодного сну!
Якщо й полонянка — то тільки самотності й
волі!
Нехай по слідах моїх вродять кущі полину.
Полин і цикута нехай моє серденько вволять...

Якщо і співалосьь — то тільки з Дунаю пісень,
Бо хто ж то повірить, що можна співать
ненадію?
Якщо й задивлялась — то тільки надії в лице,
Рукою побожно торкала правицю надії...

Надія, і знада, і радість, і ревність, і кров —
В досаду й нудьгу не зримує вас втома чи зрада.

Як вимерзнуть трави на свято осінне покров,
Платонівські числа відкриють чарівну тріаду:

Зрікаюсь зріканы!
Не ловлю чорним речивом зречень.
Не шию сльозами, як сріблом,
багрянний рукав...
Та тільки пече, випіка моє серденько втеча.
Навіщо ти серце — не втечу — на ймення назвав?!

* * *

Тут місяць такий волоокний...
До чого ж століття мілкі! —
Мій корінь, шорсткий і глибокий,
Проріс в половецькім сідлі.

— Я тут. Я коня попасаю.
Ти чуєш? Прийди і боли!..—
Віщун і гіркі молочаї.
Кривавник. Безсмертник. Полин...

У серденьку літа і року,
У вусі нетоптаних трав
«Широко у світі широкім»,—
Ковалик своєї почав.

За те, що удвох в цім столітті,
В цім літі ми вдвох не були —
Віджуряться трави і квіти,
Відплачуть за нас цвіркуни...

* * *

Ніч вдарить у бубон і струсить ранети,
Поблідне полин і вся зелень-рать.
— Скажи, мій коханий, коли тебе ждять?
— До третіх півнів, моє серце, до третіх...

...І літо відійде в червоній вереті,
В зими на вікні затеплиться свіча...
— Скажи, мій коханий, мине ця печаль?
— До третіх півнів, моя люба, до третіх...

Вітриська, мов коні у сонця в кареті,
Гойднеться фіранка і тінь на стіні...
— Скажи, мій коханий, допоки ти мій?
— До третіх півнів, моя зоре, до третіх...

Розтане, як сніг... Відшумить і мине.
А там ще весна — на старезнім портреті...
— Признайся, кохана, любила мене?
— До третіх півнів, мое щастя, до третіх...

* * *

Не дивно, що багаття не ріднить,
І, як ридання, біло квітнуть груші:
Мені чужий цей літній чоловік,
Що хоче мого тіла, а не душу.

Який дивак! Він сплавив всі слова
В один крихкий, недовговічний злиток:
Дарують тіло, як летить душа.
На цьому світі їх не розділити.

О нерозважливий! Лише свята любов
Нам обертається надіями і зрадами.
А все згора. Як цей сліпий вогонь,
Що не ріднить, не гріє і не радує...

Леонід Горлач

*Народився 1941 року на Чернігівщині.
Закінчив Ніжинський педагогічний інститут імені
М. В. Гоголя.
Живе і працює в Києві.
Автор багатьох збірок поезій, історичної поеми
«Ніч у Вишгороді» (1982), віршованого роману
«Слов'янський острів» (1986), кількох збірок для
дітей, а також літературно-критичних нарисів тощо.*

ДЕСНА

Десна — і все. І годі слів.
Десна сама за себе скаже,
бусинки з клекоту буслів
на пам'яті твоїй зав'яже.

І ти забудеш, хто ти є,
звідкіль прийшов, чого жадаєш,
як серце зранене своє
на сніг хвилях загойдаєш.

Та мить ота, коли знімів
на березі, що зве злетіти,
у снах твоїх майбутніх снів,
як бусол, буде клекотіти.

Бо це — Десна. Не забуття
пісна, тісна, спокійна Лета.
Це — коли хочеш ти — життя
і смерть для справжнього поета.

* * *

Ходімо в ліс, де лист, як лис, хвостом
метляє по старій хрусткій галяві,
де бродять дерева собі гуртом,
обвітрені, розвихрені, дуплаві.

Там мир, і тиша, й тиха благодать,
там шум Десни лине біля кручі,
там можна все за мить одну віддати,
в багрянці поринаючи рипучі.

Поліссям пахне ліс, не полином,
не чужиною і не приворотом.
Пливуть вози за листям, як за сном,
і губляться за теплим поворотом.

Пливуть хати в перелісках, дими
із бовдурів пливуть і тонуть в пуші,
де ходимо — такі минуші — ми
і дерева — такі одвічно суші.

* * *

У кого мудрості спитати,
коли довкола глушина,
до кого думою пристати
і так зцілитися сповна?..

Так часто сам себе питаю
серед людської суєти:
невже втекти аж до Дунаю,
щоб мукам прихисток знайти?..

І втік би. Так Дніпро гримкоче,
людьми покривджений, як я,
мов закликає:

— Сивий хлопче,
твоя я доленька, твоя!

КИЇВСЬКЕ МОРЕ

Пливем по зеленій воді
повз мулища сині, руді.

Куди ми пливемо, куди,
якщо вже немає води?

І сонце, заплутане в слизь,
розгублює променів хмиз,

і згорблений, зморений час
минає, розморених, нас.

А ми пливемо й пливемо,
вдягнувши на розум ярмо,

та все по зеленій воді
назустріч всесвітній біді.

Степан Гостиняк

Народився 1941 року на Гуменщині (Чехо-Словаччина).

Закінчив філософський факультет Кошицького університету.

Працює в музеї української культури у Свиднику. Автор шести збірок поезій — «Пропоную вам свою дорогу» (1965), «Лише двома очима» (1967), «Вірші» (1972), «Букет» (1979), «Сейсмограф» (1982), «Анатомія другого обличчя» (1986), численних перекладів, наукових досліджень з історії культури закарпатських українців.

НА МУЗИЦІ

Недільний вечоре, не перший, не останній,
женеш в країну чорну стадо слив, ще й
танцювальне серце хочеш показати.

І я на танці йду, і йде вона, і невдоволення
моє іде із нами.

Натхненню вашому, цигани, кланяюсь, і нате
гроші, лиш молю — візьміте очі,
геть беріте очі: з неї, з неї, з неї.

Краса із тебе — пурх, а тітоньки шу-шу,
а парубки тебе у ліжка —
перестаньте!

Приходить біс до мене — має успіх. Більший,
ніж твої благальні очі.

Вже нема Гостиняка Степана — ненависть
у одязі сидить, а ще й Гостинякові
окуляри має. Будуть сльози.

МІЖ ДВОМА МОМЕНТАМИ ЧИТАННЯ

Шалений біг очей
за духом в слові
закривавив лівого білка —
цілунками моїми навантажена
аж налякалась.
Першокласники з весільним почуттям
прямують
в екзотичні області.
Цікаво: переможе хтось із них
біблійних фарисеїв?

І не менш цікаво:
заокруглення котрої
лоскотатимуть уяву математика?
На сцені появився виноград,
сигналізуючи панічну дефензину і
хлорофілу —
так від трьох, що похилились
над проблемою купальні і фіранок,
утікають зорі.
Відпочили очі
не вгавають повторяльно стрітисся зі
словом,

в дзеркалі якого бачать,
як
століттями
в історію своєї крові
хтось неанонімний лле помії.
Жди нагоди, помсто.

ТРИ СКОТИНИ

А перша скотина
на поверсі вище
палить щодня сигарету в уборній;
вона не хоче димом
засвинювати власної квартири,
тож різними пропусками,
щілинами, трубами
пускає дим
у квартири сусідів.
А друга скотина,
коли тільки може,
і де тільки може,
і як тільки може,
і скільки лиш може —
зачіпає мене,
підриває,
обпльовує,
дискредитує,
різними стилями б'є,
знущається наді мною,
хоч я не завдав для цього
найменшої причини.
А третя, найбільша скотина —
я сам.
котрий терпить наругу
двох попередніх.

Михайло Григорів

Народився 1947 року на Івано-Франківщині.
Філологічну освіту здобув у Ризькому університеті.
Видає в латиській столиці український часопис
«Сторожа».
Виступає як поет, перекладач.

СПОРУДЖЕННЯ ХРАМУ

* * *

дитячий дерев'яний коник
наче нікого не має
та виглядає самотній

дитячий дерев'яний коник
наче впіймав себе
та перекушує літо

а небавом
попід опалою брунькою
наче нікого не має
наче впіймав себе
вирівнює сажу

* * *

і сніг
нагірний
вितісує
льодовий
шум

біжить розкопаний
струмок
заопівнічних світань
завірюх

чи обірвалася
зелена
споруда
повітря?

чи на грядках
щось
глибше
вгрузло?

літає
вітряна
криничка
з калиною
у головах

* * *

поза тінню
як невимовне
зерня
розкотилось настільки
що звідусіль
звучилося
межиохрестя
свічки

хтось пішов
хтось вікно
пересипав
хтось

допитувався
як зимує
джмелік води
перекотивши
світло

хтось обіч тіні
носить
насіння
для вбитих

Олександр Гриценко

Народився 1957 року на Черкащині.
Закінчив Київський університет імені Т. Г. Шевченка.

Кандидат технічних наук. Живе і працює в Києві.
Автор збірки поезій «Карта будня» (1987).
Виступає як критик.

ВЕЛИКА ОКРУЖНА, АБО СТИСЛИЙ ОПИС ПРЕДМЕТНОЇ ОБЛАСТІ

Велика Округна гуде цілодобово

переповнені «Ікаруси» розвозять терпляче населення
що регулярно поступається місцем жінкам та інвалідам

щасливе юне подружжя тарабанить в автофургоні
комплект м'яких меблів «Травень» за 404 крб

блідий як смерть дисертант везе в таксі опонента
опонент недбало гортає написану для нього промову

вантажівка з-під Василькова завертає до гастроному
аби взяти півкіла масла пару варених ковбас

Велика Округна гуде цілодобово

періодична преса неухильно збільшує тиражі
м'ясо-молочна промисловість перевиконує план з
реалізації

міністр охорони здоров'я переконливо спростовує чутки
студенти істфаку шумлять про україномовний потік
«товариство Лева» розпродує автентичну кераміку у
Бернардинів

ЧМП¹ бомбардує редакції оптимістичними відповідями
ваговози возять графіт до Чигирини
Дніпро все ще впадає до Чорного моря
і до нього все ще неможливо увійти двічі

Велика Округна гуде цілодобово
півколом обминаючи

міцночоліх ОПРів² незмінно уніформованих
в темно-сірі костюми сніжно-білі сорочки
мідно-червоні точки зору

кухонних інтелігентів в шкіперських бородах
пропахлих кавою Шівоюю
Окуджавою

літніх алкоголічних ліриків
з апоплексичними пиками
і душами ніжними як цвіт черемховий

металізованих тінейджерів з півнячими гребінцями
та неодмінним
«шостий сектор просить гоооооол»

бананових дівчаток у «трубі»
зі щічками та повічками
розфарбованими в національні кольори

¹ Чорноморське морське пароплавство (прим. авт.).
² ОПР (особа, що приймає рішення) — загальноживаний
термін в економічній кібернетиці (прим. авт.).

майже живих класиків
(майже живих? майже класиків?)
зі своєю творчою спадщиною що складається із

печерської квартири
бровастого пса-боксеру з родословною а також
кількох полум'яних заяв куди слід

з переконливими закликами розібратись з шахраєм X
поставити на місце пасквілянта Y
зірвати машкару з дисидента Z

Велика Окружна гуде цілодобово

Євген Гуцало

Народився 1937 року на Вінниччині.
Закінчив Ніжинський педагогічний інститут
імені М. В. Гоголя.

Живе і працює в Києві.

Перша збірка оповідань «Люди серед людей» по-
бачила світ у 1962 році. Видав кілька десятків
книжок прози. Поетична творчість представлена
збірками «Письмо землі (1981)», «Час і простір»
(1983), «Живемо на Зорі» (1984).

Лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шев-
ченка.

* * *

Експромт грози, її палке натхнення —
це блискавка раптового рядка,
що світлом ярим вибухає з мене,
що з підсвідомості аж витіка.

Поезія — експромт грози улітку,
коли, здолавши больовий поріг,
мелодія калинової вітки
тремтить і пахне на устах моїх.

Поезія — це грому гнівне слово,
це грому пафос, пристрасний, терпкий, —
вони втямки лише болиголову,
вони лише кануперу втямки.

Експресії смородини і м'яти.
Експресії трійзілля і хвощів.

О асонанси ластівок крилаті
й чіткі алітерації шпаків!

Передчуваю блискавку у серці,
передчуваю формотворчу мить:
вона по жилах на свободу рветься,
вона вогнем по жилах струменить.

Пульсуюча, знервована пожежа!
Жорстока мефістофельська краса!
Ця блискавка зненацька опереже
мое чоло, неначе небеса.

Поезія — прозріння трав і глоду.
Поезія — прозріння солов'їв.
Це світла інтуїція природи,
З якою б я зрівнятися хотів...

* * *

Стриножені коні хропуть уночі за горою.
У травах, над обрієм, місяця жовта чалма.
То крадеться тьма?.. Хтось прикинувся темною тьмою?
То пугач озвався?.. То пугачем скрикнув чумак?..

У небі зоря — білотіла слов'янка броваста.
І мажі за шляхом — з мазницями й сіллю стоять.
О степ половецький, криваве розбійницьке щастя,
о степ половецький, людського життя сіножать!

Зійшлись ятаган в поєдинку і дишло-незграба,
і хрип передсмертний, та ще й передсмертні слова...
В камінних руках у камінної скіфської баби
відрубаним сміхом сміється чиясь голова...

Схмеліють полин і чебрець від пролітої крові.
Розсипана сіль нагадає різдвяну пургу.
Зорю-полонянку гуртом на аркані шовковім
візьмуть у ясир — білотілу, бровасту, нагу.

На огирах диких відкотиться степ. Ковнилою
чумацький уранці гойднеться сплюндрований стан.
І гірко заплаче зажурений Див за горою,
й Дніпро у жалобі печалить блакитні вуста...

Дівочеє тіло зорі мені й досі біліє,
і досі сивіють полин та чебрець, наче біль,
і там, на Шляху, на Чумацькім, у небі зоріють
чумацькі кістки і чумацька розсипана сіль...

* * *

Так позавчора, вчора, нині
живу і жив. Живу і жив.
Не сотворив собі гордині
та ідолів не сотворив.

Я не ломивсь ні в які двері,
неправді я не бив чолом.
Лиш знав поезії галеру
й на цій галері був рабом.

Я знав, що раб живе без права.
Я знав: добра нема без зла.
Сам прикував себе до лави,
сам приневолив до весла.

Отак і житиму до скону
з веслом в натрудженій руді,
бо правда — піт терпкий, солоний,
який холоне на щоці...

Олександр Де (Барчук)

Народився 1925 року на Уманщині.
У 1942 р. був вивезений на примусову працю до Баварії. По війні вивчав психологію та філософію в Українському Вільному Університеті у Мюнхені, закінчив Лондонську школу драматичного мистецтва.

Живе і працює в Лондоні.

Автор поетичних книжок «Вогонь троянднай» (1970), «Учитель» (1970), «Пророк» (1972), «У двох кольорах» (1973), «Вагомість весни» (1976) та інших.

* * *

На крикливім вітрі із Атлантики
Вже кудлаті хмари напливли
І накрили Лондон сірим лантухом,
Щирими сльозами залили.

Заквітчались скверики нарцисами,
Вбралася черешня у фату,
Вкрились верби золотими ризами
І на сонце під дощами ждуть.

Вітер втихне. Сонце скоро з'явиться,
Клен у шати вдягнеться свої,
І весна рекламою об'явиться,
Лиш моїх не буде солов'їв.

ІЗ МУЗОЮ

Я ж не вибрав тебе:
із росами
в ніч червеву впала на уста,
напоїла піснею, непрошена,
духу піддаючи:
«Виростай,
виростай в саду терпіння!»
Звуками
щирих слів, невчutih і чітких,
в ритм почало моє серце стукати,
в ритм одлунний сильних і слабких.

Сад вмирав:
пеньки — і ті ховалися
в повієм зарослий чорнозем...
А до мене завше ти з'являлася —
розсаджала сад над повієм.
Мерло все,
і друзі-однокласники,
рідні й нійрідніші...
Без хрестів
в чорнозем родючий його власників,
мов тварин, вкидали...
Я б не жив,
якби ти, дитиною незбагнена,
в ті холодні та жорстокі дні
у надію не була зодягнена
й не стояла при моїм вікні.

* * *

Шукай правду, прислухайся до правди,
навчай правди, люби правду, живи
правдою, помирай за правду.

(Останні слова Яна Гуса)

Вона — як світло свічки в темноті
кутка святині.

Притулив її

до мікропульсів голосних думок —
і стратив друзів.

Недругів, мабуть...

Бо друзі правди

з свічкою в руці

через тунель зневаги та облуд

збираються при мені й свіжий гімн

розбризкують на пелюстки свічок,—
не сам!

Лиш жаль, що лиса голова

ховається від світла у кутки

сліпих емоцій. Свій — свого жаль...

Жаль — не повага!

Хай горять свічки!

Хай недруги тікають в темноту!

Із друзями у світлі перейдем

через містки дволицих плазувань

і станем твердо на широкий степ,

на степ під сонцем!

Іван Драч

Народився 1936 року на Київщині.

Закінчив Київський університет і Вищі сценарні
курси в Москві.

Очолює Київську письменницьку організацію
України.

Голова Народного руху, народний депутат України.

Автор багатьох поетичних книг, збірки літературно-
критичних статей «Духовний меч» (1983). Висту-
пає як кіносценарист, перекладач.

Лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шев-
ченка, Державної премії СРСР.

БАЛАДА РОДУ

В мого роду — сто доріг,

Сто століть у мого роду.

Вичовганий старий поріг

Старій бабі в нагороду.

Сива стежка в сто доріг

Розлітається од хати.

Сто вітрів мій вік запряг

Сиву хату розхитати.

Сто скажених сивих бід

Та й сушило ж роду вроду,

Та не висхне зроду рід

Ні в погоду, ні в негоду.

Внучок тупцю тупотить,

Тупцю, внуцю, хлопче.

Сто стежин у світ летить,

Він — сто першеньку протопче...

Роде рідний! Не стлумить
Нашу жилаву породу —
Сто вітрів в ногах лежить
Мого роду і народу...

ДІВОЧІ ПАЛЬЦІ

Боже, скільки стогону на пальцях,
Скільки крику в голубих пучках,
На згорілих пальцях, на блукальцях,
На страждальцях ніжних — на руках.

Боже, скільки того мерехтіння
В пальцях, в сповивальнях гіркоти,
В пламнях надсадного сумління,
Із яким лиш тінь моя на «ти».

Світяться — о світлячки, світанки,
Поцілунком вмивані світи,
Пальчики коханки-каторжанки
З каторги любові-німоти.

Що ж бо їм робити, стоязким —
І безмовним; спалахнеш — помреш...
Проклинаю, краю синім криком
Цноту пальців, безсоромність — теж!

* * *

Там ми сиділи, отам,
Де тісно — самому, а двом — просторо.
Вона здивувалась, вона:
«Ревнуєш, мое ти горе?»
...і простелила свій слух, дві іронії попасом

тихо пішли, а п'ята — найменша, лоскотала, третю —
найстаршу, вічне дурне запитання, рука пахла
літеплом, губи були на вечірньому прюзі, ось-ось
зайдуть, чому ж бо прийшла заплакана, дивне
дурне запитання...

«Коли й ревную, то лиш до себе —
Сьогоднішній до вчорашнього». —
«Ой не сміши мене! Ой не треба!» —

І власним сміхом була ображена.
...Він чистий невіглас, сам себе видає, сто
п'ята іронія, заридай, заридай. Ваші губи сяють
північним сяйвом, а в оправі Ваших окулярів — чорна
холодна кров, я ліпші тобі дістану, проклятий мій,
ластовенятко з піднятим коміром...

Звідтіть ми пішли, звідтіть,
Де тісно — самому, а двом — просторо.
Навшпиньках за нами, навшпиньках
Йшло наозирці щасливе горе.

АКСЕЛЕРАТКА

Де ті кудлики? Де ті бантики?
Доле моя, ти скрутни навпакі...
Засмагла скрипка акселератки
Ввійшла у тиху сонату ріки.

Як вона павиться дикою павою,
Як вона грає очима наскрізь,
Такою грайливою, такою хупавою,
Так обів'ється, хоч в пекло полізь...

А річка — сорочка.
Вдяглась вона в річку.
При місяці — місячна. Куїнджі і ню.
На березі часу незаймана свічка
Чекає вогню...

Ірина Жиленко

Народилася 1941 року у Києві.

Закінчила Київський університет.

1964 року видрукувала книгу нарисів «Буковинські балади». Наступного року побачила світ перша поетична збірка «Соло на сольфі». В доробку автора — біля двадцяти поетичних книжок, зокрема для дітей.

* * *

Прокинутися з повним домом щастя!
Відкрий вікно в туманний березняк.
А мокрий вітер б'ється круг зап'ястя,
як спіймане промерзле пташеня.

Це вже весна. І протяги змільні
похмурого заплаканого талу
зашарпали халатик на мені
і в рукава насипали фіалок.

ДОБРИЙ ДЕНЬ

Замело мій дім снігами білими
(лебедиці крилами дзвенять!),
білі плями міняться на килимі —
світло дня...

Добрий день! Зелений спалах інею
на чавунній брамі... Добрий день!
Білі кроки тихнуть за гардинами —
сніг іде...

Добрий день! Співає на плиті
чайник синій голосом осиним.
Чайки гріють на моїх колінах
лапки, од морозу золоті.

Не ховайся, сніже мій, — розвидниться
в білий-білий зірчатий поплін.
Я тебе впізнала (ясновидиця!)
по веселій тіні на столі.

Я тебе впізнала між сніжин —
мій зелений — золото з вогнем.
Розлетілись жовті вітражі...
Перемчало сонячним конем.

Не лишилось білого піде
в цім предивнім світі (царстві тіні).
Добрий день?

Зелений сніг іде.

Добрий день!

Червоний сніг і Синій!

УКРАЇНІ

Мій час царювати! Дочекалась я черги жити!
Розмірені кроки у мене і голос строгий.
Навколо чола обгорнулась зелена віть,
і сиплеться пурпур багряним піском під ноги.

Калино моя — Україно! В твоїм кущі —
я кетяг багряній! Це літо горить для мене.
І хмари цвітуть, і гудуть молоді дощі,
і я досягаю в долоні твоїй зеленій,

калино моя, Україно... Коли цвіли,
ти нам шепотіла (і птаство гуло у бровах!):
«Хай бог вас боронить — забути, що ви зросли
з пекучої крові козацької, з гордої крові!

Хай бог вас боронить — забути, коли півні
запіяли тричі — і піхви упали долі.
І горді шаблюки зорали червону ніч,
засіявши волю і кров'ю поливши волю!»

Калино моя, Україно! Рука грозн
сваволить в гілках твоїх — струнах.
Гуде бандура.
Говорить бандура про те, що жива еси
і житимеш вічно
в лунких солов'їних бурях.

Ну, що я без тебе? Стеблом, як зеленим ланцем,
прип'ята до тебе, живу, поки ти жива.
Це ж сік твій багрянний, коріння твоє поганське
шепочуть мені на світанку живі слова.

Це літо — для нас, товариство! Давайте жить,
щоб чистим був колір і світлим було горіння.
Щоб ярою кров'ю судини синам налить,
щоб намн міцніло України густе коріння.

Хай смерть наша буде червоном дощем в поля
батьківські. На нашій високій, палкій любові,
на праці, на битві, на лагіднім нашім слові
стоять України — допоки стоїть земля!

Олег Жупанський

*Народився 1952 року на Івано-Франківщині.
Закінчив романо-германське відділення Горлівсько-
го інституту іноземних мов. Живе і працює в Києві.
Автор збірки поезій «І відзоветься в мені» (1989).
Виступає як перекладач з французької та німець-
кої мов.*

УРАН

Плід шукає округлості,
повторюючи Землю.
І все те діється в снах,
утаємничено,
щоб ніхто, бува, не підгледів —
жодна спроба,
то гріх великий.
Бо, коли чарн зникають,
смерть увиходить і господарює.

Для рабів пробудження,
час розщеплення настає,
час найглибших метафор,
коли розквітає
уран.

* * *

Восени
у вирій ключ
журавлі забирають.

Весною
із вирію
вертають дерева і трави.
Птахи відчиняють двері
в'язниць.
Ми ж в'язні
Великої Змови.

Природа ключниця сувора.

Пора очей розплющених
у світ невидимих речей.

* * *

Хіба так
ми увійдемо
в ніч,
а чи вийдемо
з ночі?

Звірі, дерева і трави
лишилися вірні собі,—
знаки й звуки
санскриту.

БЕЗСМЕРТНИКИ

якщо народжуються і помирають
розмова ще не закінчена

кожен тут мічений
кожне зерня
кожен тут вінчаний
із землею

єдині свідки
безсмертників
зустрічають і проводжають
життя

Бессмертники
єдині свідки
повернення плоду
в чорнозему
космос

* * *

Незряче насіння,
немудре насіння
щоразу росте,
де йому заманеться.
Хто вигоїть рани твої?
Падає,
падає в землю
незряче насіння,
немудре насіння.

Володимир Забаштанський

Народився 1940 року на Вінниччині.
Навчався на Донбасі в будівельній школі, працював на виробництві. Внаслідок нещасного випадку втратив зір і руки. Згодом закінчив Київський університет імені Т. Г. Шевченка.

Автор поетичних книг «Наказ каменярів» (1967), «Віра в людину» (1971), «Моя вузькоколіяка» (1973), «Гранітні краплі» (1975), «Крицею рядка» (1977), «Вага слова» (1981), «Запах даліни» (1982), «Треба стояти» (1986), «Жага життя» (1987), «Мужністю завдячую тобі» (1988), «Древо роду» (1990), ін. Виступає як перекладач.
Лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка.

ВИСТОЯТЬ-ТАКИ

Відстаю,
 не вистою,
 та й не відстою,
І ховаюся у келію рядка,
Наче дикий предок мій ховався
 весною
У ведмежу шкуру від льодовика.
Крізь віконце слова видивляю днину,
Розпрозорюються дії і думки.
Мучуся, мордююсь
 з вірою в людину —
Не відстать,
 відстоять,
 вистоять-таки.

ВОЛИ

На дворниці колгоспнім під воловнею
Стоять воли над жомовою ямою
І жом жувають, вперемішку з половою,
Зігнувши шиї, вичовгані ярмами.
А на стовпі весь день у репродукторі
Розказують їм диктори й філософи
Про виплавки і прирости продукції,
Про міжнародні й внутрішні відносини.
Стоять рябі з сократівськими чолами,
Стоять і слухають, нічим не гребують.
А поруч гарби з люшнями, мов щоглами,
І з пересохлими на сонці ребрами.
Ніким літа волячі їх не злічені,
Повнідало животи лишаями,
На їхніх спинах батоги сиричені
Вже більше римських цифр не залишатимуть.
Щодня ідуть на водопій під явором,
Живуть, як у раю, проти свого коліс,
У снах, буває, шиї гнуть під ярмами,
У вуха ридма рине реквієм коліс.
Та й скотиться крізь сон загуслим оловом
У них з очей сльоза, скупа й безрадісна,
Ще нижче схиляться рогаті голови,
Заломить у ногах, загнутих ратицях.
Під ними підстилка шовкова жужмиться,
Зника марою ніч і ті примарні сни,
Стоять воли на старості і журяться,
Що раю пізно так діждалися вони.

КАПУСТА

Тітка в хаті сама шаткувала капусту
І солила слізьми у діжці дубовій,
А в шибки заглядала сусідкою осінь,
У китайку закручена під молодицю.
Вчора дядька Олексу з кар'єрів

на цвинтар
Віднесли побратими його, бутоломи,
І гранітного дуба над ним посадили,
Щоб з жолуддя його проростали скелі.
Вже не сяде на покуті дядько Олекса.
Повернувшись узимку з кар'єрів

холодних,
Не хильне, кашлянувши, «підпільної» чарку,
Не похвалить він тітку за добру капусту.
Тож навіщо ви, тітко, капусту січете?
Та ще й солите сіллю жіночого серця!
Гляньте, тітко, у вас голова побіліла,
Як ота капуста на столику вашім.
Тільки тітка не чує, та й нащо їй чути,
Як вона переконана так у повір'ї,
Що у ніч під різдво прийде дядько

Олекса
І попросить внести знов капусту із льоху,
Знов розкаже він їй після тої вечері,
Як на грудях йому били брили гранітні,
Як було піднімав він у кузні ковадло
І підкови конячі згинав у долоні.
Витре вуса свої рушником із півнями
І закурить з кисета свого самосаду,
Скаже знов жартома, що, мабуть,
за капусту
Він її покохав у літа молодечі.

Оксана Забужко

Народилася 1960 року в Луцьку.
Закінчила філософський факультет Київського
університету. Кандидат філософських наук. Співро-
бітник Інституту філософії АН УРСР.
Автор збірок поезій «Травневий іній» (1985), «Ди-
ригент останньої свічки» (1990). Виступає як про-
заїк, перекладач, дослідник проблем культури.

РЯДОК З АВТОБІОГРАФІЇ

Мої предки були не вбогі
На пісні та свячені ножі.
З моїх предків, хвалити бога,
Заволокам ніхто не служив!

Дарували від батька до сина
Честь у спадок — як білу кість!
Мої предки були красиві —
Ворогам на подив і злість.

Хай не славою (бог там з нею!) —
Так присягою на шаблях
Мої предки владали землею —
Ім належала ця земля.

І цупким, наче нить основи,
Крізь віки однієї сім'ї
Невразливим —

пронесли слово
І внизали в легені мої...

Ох і мощна була порода —
Соловки, Магадан, Колима...
Мої предки були народом —
тим народом,
якого нема...

* * *

Ви, що ставали кожен раз
Все під нові й нові знамена,
Не потрапляєте у час,
Немов ногою у стремена.

Ото, їй-богу, сміх і гріх:
Весь вік прошарпались, як віжки,—
А час, диви, пристав до тих,
Хто сам собою дибав пішки...

* * *

Я усім його багном, всім-сутеренним гноем —
Ціною на жінок, фарцу і анашу —
Я місто це ношу,
Мов камінь на душі,
Бо місто це — моє:
на кожні сто дощів
Один у ньому викликаний — мною.

* * *

Перестеляють асфальт.
Як він пахне гарячою прілістю!..
І димки з-під катка летять —
Мов трава, що не встигла вирости...

РОЗЛУЧЕНА

...А жаль мені, мамо, не віна, не шлюбної сукні,
А жаль мені, ма, не дівочого мого вінка,
Але жаль мені, ма, що помпується в мене.
Відсутність —

Я її огортаю, немов оболонка тонка.
А ще мені жаль, мамо, моєї коштовної крові,
Од якої от-от трісне жил запітнілий кришталь...
А в людей уже діти.
І, дякувать богу, здорові.
Тільки жаль мені, мамо,
ой жаль мені, мамо,
ой жаль...

ЕКСЦЕНТРИЧНЕ

Ні чорта собі — фраернулась!
Устругнула, бач, телеграмку:
Зустрічай

повернулась
прибуваю дев'ятій
ранку

Зустрічай свою втрату!..
(Хоч як хоч — хоч з дружиною разом).
Іду збирати
Юність свою — як уламки античної вазі.
Чи ж при розумі дівка?..
Крізь вагони, де стукотом — стики і скроні:
— Повернулась! Радійте!..

...Порожньо на пероні.

Петро Засенко

Народився 1936 року на Київщині.

Закінчив Київський університет

імені Т. Г. Шевченка.

Живе і працює в Києві.

Автор поетичних збірок «Зірниця» (1962), «На ярмарку вітрів» (1965), «Князівство трав» (1969), «Косовиця» (1986), нарису «Троянди Паміру» (1966).

В КНЯЗІВСТВІ ТРАВ

В князівстві трав не завжди тиша й згода —
Старе повча, бунтує молоде.
І дівчину, і яблуню природа,
Буває, рано в любовці введе.

А он до тої навіть для годиться
І бабодур слівця не закида —
В старих дівках кислиця-молодиця
Без плоду-сім'я смерті дожида.

У яблуньки потріскаються губи,
Тремтить в екстазі ледве-ледь жива.
І дівчина під яблунею з любим
Меди кохання нахильці спива.

З зелених днів зжене яринь-оскому,
На люди очі винесе сумні,
І матері, що вижене із дому,
Внесе дитя в квітчастій пелені.

І дівчина, і яблунька уповні
На клич природи винесли свій-плід —
Держать в педенах зеленці любовні
І, як дурненькі, дивляться на світ.

В князівстві трав отак, як і у пісні:
У radoшах доходять до біди.
Гуляння ранні ллються в сльози пісні,
А пізній цвіт б'ють ранні холоди.

ЗДРАСТУЙ, КОНЮ

Здраслуй, коню! Уклін тобі, сивий коняго.
У параграфах воза копить та й копить...
Розвозив по століттях свободу й відвагу,
Кров у зойку шаленім уже не кипить.

Вітер, впійманий в ребра, загривлена воля,
Горда музика степу, велична й проста.
Кожен аркуш смачного українського поля
Перебито печаттю твого копита.

Місяць млів від іржання твого вороного,
Осипалися зорі вівсом до копит.
Пронизав одчайдушні літа бистроного,
Щоб домчать до оглобель і волю допить.

Що ж ти став?
Чи спіткнувсь о кінець гуляй-поля,
Мо', задумавсь, так нащо думкам твоїм воля —
Все за тебе додума погонич Степан.

Клонить голову кінь сумовито, трудящо
(Адже важко й людині збагнути добу).
Вислозаний Пегас з іподромним ледащом
Прославляють конячого роду ганьбу.

А про тебе з пісень котить слава по віку,
І її не змете днів залізних пурга.
Вже волів, наче мамонтів, списано з ліку,
Вже на тебе, мій коню, приходять черга.

Путо часу тобі припасоване путне,
В темний луг на траву хоч вчашай не

вчашай.

Заіржи у минуле, заплач у майбутнє.
До побачення, коню.
А може, прошай...

* * *

Час крила склав.
Вітрів гонитви
За яворами хмар не пружать...
Коли ні спокою, ні битви,
Поет, мов птах, за небом тужить.

Володимир Затулівітер

Народився 1944 року на Сумщині.
Закінчив Сумський педагогічний інститут.

Живе і працює в Києві.

Автор поетичних книг «Теорія крила» (1973), «Те-
перішній час» (1977), «Тектонічна зона» (1982),
«Пам'ять глини» (1984), «Зоряна речовина» (1985),
«Полотно» (1986), «Початкова школа» (1988).
Виступає як перекладач.

ЗОРЯНЕ ПИСЬМО

Засвітилися назви сузір'їв
над землею, містами, людьми.
Це — єдині слова, які звірі
прочитають, напевне, як ми.

Це — єдині слова, зрозумілі
на людському письмі для рослин:
хоч одне ж ми узгодить зуміли,
доки світом сторіччя пройшли.

Втім, усе навпаки: це природі,
доки ще не минув перший строк,
пощастило — терплячій, негордій —
нас навчати абетці зірок.

Щоб і ми, усотавши у вічі
днів минутих невиснажну глиб,
мовчазну і замислену вічність
прочитати нарешті змогли б.

Щоб ми сутність нарешті збагнули:
як у море — джерела, крізь нас
витікає в майбутнє — минуле.
Сутній тільки теперішній час!
Занеси це в обітницю поля,
раннім плугом свій підпис постав —
зрозумілий, розбірний на погляд
для людини, для звіра, для трав...

ЩЕДРІВКА ПРИ ДОСВІТНЬОМУ ВІКНІ

Щось мов калиною вві сні шепнуло...
Аж то — відтятий новорічний дах.
Стоїть у шибці грудень — як минуле,
стоїть у грудях шибка — як зізда,
тополею позначена тонкою,
мов літера земного букваря,
ще вища, ніж велика, із котрої
нам України пишеться ім'я.
Жива, червона буква, не іржава,
з якої у літописи сторіч
занесено скорописом державним
мій чернохлібний безіменний рід.
Ми — вічний рід. Ми родимо, як мусим,
синів, пісні, метали і жита.
Народе мій! Тополею тягнуся
увись твоїм підзоряним літам.
Спішу просторим ріллям навздогінці
сівалкою важких зернистих вуст...
Я — більший, ніж вітчизна. В кожній гілці,
в мурашці — зеленинці обізвусь
твоїм душевним рідним щедрохліб'ям,
широкоплинним водокрів'ям рік,
безслівним словом переллюсь в прислів'я,

як у сторіччя — непомітний рік
улився, в грудях шибкою помітив,
що знов з тропої, високо почавсь.

.....
Калиново — із ринви в тазик мідний,
як талий сніг, себе шепоче час...

Йосиф Збіглей

Народився 1938 року на Бардіївщині (Чехо-Словаччина).

Закінчив медичний факультет Кошицького університету імені П. Й. Шафарика.

Автор збірок поезій «Зелені неони» (1969), «Вікна без ніжності» (1969), «Космічні відлуння» (1980), «Закрути» (1983), «Так, неспокій» (1986), «Обережно — сни» (1987).

У перекладі чеською і словацькою мовами побачила світ книга віршів «Лише з ласки до людини» (1985).

ХВИЛІ

Хай вас не дивує,
що вірш
подібний до вірша.
(Це навмисно!)

Бо і сонце
кожний день
сходить і заходить
(одноманітно).

Птахи співають кожен день:
(Як не біля нас,
то на іншій
паралелі.)

Ловлю хвилю за хвилею.
Спіймавши,

продовжую ловити.
Навмисно,
постійно,
наполегливо,
напосідливо,
одноманітно
ловлю хвилю за хвилею.

МОНАШКА У МАКАРСЬКІЙ

Очима,
ледь помітною усмішкою,
приходять
варвари.

Монашка —
гарна, молода, —
мов піна Афродіти.
(Пожадлива, як гріх).

Мушлі і ластури
в музею
(Вона — гід).

Очима гуляють
хтиві варвари.
Чути неспокійний дзвін природи:
берег моря,
морський прибій...

І знову,
як колись у дитинстві,
усе в мені кричить:
не хочу бути добрим!
Добрим
не хочу
бути!

ПЛЕТІННЯ

Чекаю,
коли ввійдеш
у кімнату.
Від здивування
не встигну сказати
тобі
нічого.

За вікном
шумітиме дощ
чи сяятиме сонце.

Поміж дотиків —
в самі дотики
вплету
ім'я
твое.

Олег Зуєвський

*Народився 1920 року на Полтавщині.
Навчався в Харківському інституті журналістики.
Під час німецько-фашистської окупації був вивезений на примусові роботи до рейху. Пізніше переїхав до США. Студіював славістику в Пенсільванському університеті.
Доктор славістики, професор Інституту українських студій при Альбертському університеті (Канада).
Автор збірок поезій «Золоті ворота» (1947), «Під знаком Фенікса» (1958), ряду поетичних інтерпретацій з німецької, англійської мов.*

* * *

Тут немає шляху для вас:
Золотим переплетом — острах.
Перші сяйва гордих окрас
Відмовляють рушати просто.

Наче всі без кінця чужі,
Кожну відстань навкіл згортають
І стоять на глухій межі
Вартові од чужого краю.

Хто ж віднайде в душі у вас
Краплю щирості, хоч незриму?
З бодем стрінувши світ, ураз
Ви ступаєте в безвість — мимо.

* * *

Хто відгонив тебе? Відгонив,
Коли ночі прибій стихав
І в полях незліченні гони
Голубіли рососою трав?

Ти була невмолимо дальня
І відходила в рідний край.
Це для тебе у денних спальнях
М'яко слався хмарок розмай.

І стояли ромашки в долах,
Наче свічі на дні ріки.
А для нас залишалось коло
Молитов і змагань гірких.

* * *

До землі схилилась, ніби чула
Десь гонитву, стишену в траві,
І лічити дні забула,
І забула бачити нові

Роки, що несли незнаній моді.
Вітром, полум'ям рясну орду
І виводили в новій пагоді
Йй тепер богиню молоду.

Глянути на свято вільним краєм
І на пригру новосаяйних лиць.
Хто йй скаже, як вона з відчаєм,
Що далеко, між густих ялиць,

Вже тепер віднайдуть нестримані
Все того, ким звичилась вона,
І холоне в раїшнім тумані
Стан її, де храмів тишина.

* * *

Камінна злагода старого дому
Ще золотим крилом у парку висне.
Ходім до ставу: там, повір, нікому
Нема відмовлення. Хіба навмисне

Шиястий лебідь сколихне водою
І сплне згадка лунами тремкими,
Немов про те, як з див рясного крою
Свого вбрання раділа панна, мимо

Дерев оцих проходячи. Про неї
Забули ми, як став, як вітру нерух...
І лише погляд твій, де ріг алеї,
В журбі спинявсь на вежах бельведеру.

Дмитро Іванов

Народився 1946 року на Кіровоградщині.

Закінчив Київський університет.

Живе і працює в Чернігові.

Автор поетичних книг «Зерно і любов» (1977), «Заповіти мого роду» (1983), «Стремено» (1986), збірник для дітей «Граї, сопілонько моя» (1980), «Маминих слів чорнобривці» (1990), ін.

* * *

Збирали Сірого до міста.
Останній віл з мого села.
Дядьки розмов місили тісто:
Не жалко зовсім їм вола.

Набрид нікчемністю своєю.
Гей! Гей! Одхекавсь, одробивсь.
Налигач довгою змією
Вкруж ріг широких обкрутивсь.

І жалість зломлена дитяча
Мене до нього підвела.
Яким потворним я побачив
Себе в близьких очах вола!

А він рвонувся від порога
Туди, де грівсь на сонці віз,
Лизнув ярмо і низько роги
З чіпкого дворища поніс.

Буланий — кінь старий — у стайні
Зронив сльозу йому услід...
Борти парощені, кустарні
Зчепив гачками мій сусід.

І крізь риштовку, мов крізь ґрати,
Коли мотор димить почав,
Лилась з очей на шлях горбатий
Незмірна Сірого печаль.

Похмуре куряви вітрило
«Газон» за шинами лишав,
І сонце поміж хмар ятрилось,
Як незагоєний лишай.

Ніхто не знав, про що лопочуть
Листками злякані сади.
Навік бульдозери затопчуть
Глибокі ратичні сліди.

Хіба що в сні про сіромаху
В ярма заноза поспита...
...І довго дід Мирон край шляху
Губами тишу лоскотав...

СКОРО ОСІНЬ

Скоро осінь. А скоро ж і осінь...
Гіркота виростає в лють:
В діда хата розкрита зовсім,
Ще й дощі, мов скажені, лютють.

А його голова й не дослухав:
— Знов за хату прийшли, мабуть? —
Й лису голову він почухав
Там, де совість повинна бути.

— Скільки вам говорить?
От людина!
Ну, невже воно так пече?
Зрозумійте мене:

там скотина!
Дошч іде — а корівник тече.

Та й не можна ж щодня набридати.
Я ж, здається, сказав давно:
Ось закінчим корівник латати,
А тоді вже і вам щось дамо.

Зупинився дід біля порога
Й, повернувшись під виск підошов,
Раз

згадав
нецензурно
бога

Та й, згорбатившись, геть пішов.

Цілий день дід ні з ким не балакав.
Дід троячку в той день пропив.
Дід на призьбі сидів і плакав.

Дід
в той вечір
Горпину побив.

Світлана Йовенко

Народилася 1945 року в Києві.

Вищу філологічну освіту здобула в Київському державному університеті.

Редагує поезію у журналі «Вітчизна».

Видала понад десяток збірок поезій.

Виступає також у галузі художнього перекладу.

ШЛЯХ

Я глибока. Безмежно глибока.
Се моя сила. І моє багатство.
Ольга Кобилянська.

Там звізди пробивались.

Нас нема в Україні?..
Ця жменька співочих жінок,
Мов зимові дерева,
Вже ледве й тримаються гурту..
Тільки думи крутезні
Глибинним невідомим нуртом
Збурять море принижень —
І смертний не справдиться строк..
Нас нема в Україні?..
Жебрачки на отчих полях?
...Зі своєї покори
Виходим, як в повені ріки.
А коли, як сестра многотерпна,
Нас приймає земля,
Чи не душі високі,
Чи зорі
заходяться криком?!

СЛІД ПІДСУМОВУВАТИ

Печальний зміст душевних порожнеч —
брехні і суєти кінечна з'ява...
Глухий цей кут. У ньому не до втеч.
Себе самого не дури лукаво.

Твій час мина. Йому не супереч.
Судити нас — його довічне право.
Роль зіграно. Життя — жорстокий скетч.
Удруге не повториться вистава.

То що ж ти й хто? Кому ти руки тиснув?
Що ти любив? Що мав за ненависне?
Які слова сповідуєш вкінєць?

Який на людях ти? Який удома?
І що вона, яка — твоя утома —
чи мужності, чи пошлості вінець?..

* * *

Одна Десна до двох нас говорила,
одна зоря світила нам обом,
одних небес нам простирались крила —
це щастя не було.

Та це була Любов!

Ти обнімав мене курганми й степами,
ти серце зацілював до дна...
Одна печаль владарювала нами.
І це була — Любов.

Була, як смерть, одна.

Коли дощем у сон твій шелестіла,
коли душа хотіла болю — ще,

коли в холодне, небо відлетіле
осінню птаху гнав холодний щем,—

це все була Любов!

Ти мій, і я — для тебе.

Хто б де не був, із ким би не були,
це наші імена писало небо,
це їм воно здавалось замалим!

Коли ж розкрає небо блискавиця,
щоб розлучити, роз'єднати нас,
їй буде страшно й весело дивиться,
що марно... що і смерть нас поєдна!

Обо х візьме в одні міцні обійми,
одним затулить лагідним крилом,
травою зійдем в радості одній ми,
що це була

Судьба. І щастям це було!

Ігор Качуровський

Народився 1918 року в Ніжині.
Навчався в Курському педагогічному інституті,
Графотехнічному інституті в Буенос-Айресі.
Викладає курси історії української літератури й
теорії літератури в Українському Вільному Універ-
ситеті в Мюнхені (ФРН).

Перша збірка поезій «Над світлим джерелом» бу-
ла видана 1948 року у Зальцбургу (Австрія). Зго-
дом у різних видавництвах світу вийшли збірки
«В далекій гавані» (1956), «Пісня про білий па-
рус» (1971), поема «Село» (1960), прозові твори
«Шлях невідомого» (1956), «Залізний куркуль»
(1959), «Дім над кручею» (1966).

Перу І. Качуровського належать літературознавчі
дослідження «Новела як жанр» (1958), «Строфіка»
(1967), «Фоніка» (1984), «Нарис компаративної
метрики» (1985). Він — автор численних літератур-
но-критичних статей і перекладів.

* * *

І знову ніч. І знову курс зюд-вест.
Високе небо нап'ялось над нами.
Цвяхований блискучими зірками,
На наші плечі ліг Південний Хрест.

Давно позаду втрачена мета.
Та в порожнечі нам блукати доти,
Аж поки ми тягар того Хреста
Донесемо до нашої Голоти.

СЕКСТИНИ

1

Щодень гостріші лінії руки,
Темніше — восковіоче обличчя.
І голос твій уже такий слабкий,
Неначе він доходить з потойбіччя.
Гарячим бодем спалені уста,
А в узголов'ї — чорна тінь хреста.

2

І щоб тебе від неї заступити,
Від тої тіні, що безмовно жде,
Я поміж вами ставлю свіжі квіти,
Бузкових віт буяння молоде.
Немов для тебе справді охорона
Ці, в світлих росах, ароматні грона.

3

А я піду — і в тузі самоти
Згадаеш ти далеке щось і рідне:
Бузок, що поривається цвісти,
Дніпрове плесо, що заграва блідне,
Де виринають зорі з глибини
На солов'їний клич — на зов весни.

4

Ще день чи місяць — хто це може знати
Безмовний хрест — і все без вороття...
Але й тепер шляхетна і ясна ти
І нам не зрадиш скорбного знаття,
Що мій бузок — прощальне привітання,
Що ця весна — в твоїм житті остання.

* * *

Як безцінна романська фреска
Під шарами грубого тиньку,
У високій абсиді храму,
Де назовні — бучне барокко,
І рожеві гладкі янголята,
І в святих — сороміцький вираз,—
Так у храмі душі моєї
Незнищено живе твій образ,
Ніби відгомін потаємний
Тих шляхетних часів лицарських...
Не кажи, що його немає,
Пошукай під шарами буднів...

СОНЕТ

Лікуючи мене від марних снів,
Від мрій про щастя у своїй паланці,
Від сподівань, що висловив я вранці,—
Ти ввечорі не шкодувала слів,

Щоб я про тебе й думати не смів,
Що ти достойна кращого обранця,
Що маєш ти коханця... Так, коханця! —
І в тонких ніздрях роздувався гнів.

У молодечій, запальній кав'ярні
Поети і художники почварні
Гули, як бджіл сполохана сім'я.

Я слухав посміхаючись, недбало,
І все в мені тремтіло і співало,
Бо я вже знав, що ти — моя, моя!

Патриція Килина (Воррен)

*Народилася 1936 року в штаті Монтана (США).
Американка ірландського походження.*

*Вивчала середньовічну літературу в Менгеттенвіл-
коледжі поблизу Нью-Йорка. В кінці п'ятдесятих
років опанувала українську мову.*

Пише англійською і українською.

*Автор багатьох поетичних, прозових, драматичних
творів, зокрема виданих українською мовою вір-
шованих збірок «Трагедія джмелів» (1960), «Ле-
генди і сни» (1964), «Рожеві літа» (1969).*

*Переклала англійською новели В. Стефаніка,
М. Коцюбинського, зразки української народно-
пісенної творчості.*

* * *

Білили зорі, мов кульбаба,
і місяць ріс, мов молочай;
як поле ширшало під вітром,
коні прийшли до водопою.
В воді йшов місяць у насіння,
ломили ноги стебла зір.
Білили очі, чорніли ніздрі,
як коні пили воду.
Між гіллям криві тіні;
в кущах горючі очі;
на глині дивний слід;
під грибами писк.
Страх в м'яких гривах;
страх в сизих копитах;

втеча в насінні місяця;
втеча в ніздрях і в зорях.
Кони дальші в воді стояли,
і річка знесла їхні тіні.
Ніч біліла, мов кульбаба,
ішла в насіння, мов молочай.

ЖАХ

Що робити сьогодні?
Дивитися на море, як воно творить пісок?

Що робити сьогодні?
Дивитися на місто, як воно творить смуток?

Що робити сьогодні?
Вмирати?

Чи дивитися на море, як воно творить пісок?

КРАСА І ПРАВДА ВОСЕНИ

Червоні дерева —
сині дороги —
кричали крижні
синім криком.

Червоні стави —
сині кулі —
умирали крижні
синім криком.

ДОЛИНА

В долині, повній каміння,
де стояла, одинока тополя,
вони завжди клали мертву худобу,
щоб там гнила.

Трактором тягли туди корови
і лишали їх для чорних птахів.

Долина була повна поколінь:
нові мертві, які співали псалми мух,
і старі кості, вже відспівані,
і тисячі рогів, неначе зламані шаблі.
Літом біля долини цвіли дикі анемони,
тонкі, рожеві, без листків.

Я їх збирала, та опісля дивилася
в долину так довго, що
анемони в'яли в моїй руці.

І тополя стояла немов Єзекііль.

Ой тополе, віщуй вітрові, поклич чотирьох звірів:
орла, лева, вола і того, з людським лицем,—
віщуй вітрові, щоб не в'яли анемони!
І тополя шепотіла в вітрі.

Надія Кур'ян

Народилася 1946 року в місті Іваново.
Закінчила будівельний факультет Челябінського
політехнічного інституту та філологічний факультет
Київського державного університету.
Нині на видавничій роботі.
Автор збірок віршів «Рідне» (1987), «Лелеки»
(1991).

ПРИ КАЛИНОВІЙ СВІЧІ

При калиновій свічі
старий цвіркун
замотує казку
золотим перевеслом,
розмотує казку,
на волю випускає
при калиновій свічі.

БУЗИНА

Бузина —
моя чорна
калина.

На дні серця лежить —
спопеліла.

Тільки білий цвіт,
мов шумовиння —
не тоне.

КОРОЛІВ ЦВІТ

Королів цвіт
з-за тину виглядає,
головою хнтає:
— Дівчино, дівчино,
кому тонку сльозу прядеш
та на дно криниці кладеш?
— Коник копитом
криниці копає,
тонку пряжу ховає...
Сонце туман вишило,
а додому рушника не донесу —
сліди коня від села йдуть,
та назад не вертають...

ЖАЙВОРОНОК ДИТИНСТВА

Мама
зліпила жайворонка.
Хотіла спекти —
а він полетів.

Відтоді
щовесни
шукаю в небі птаха,
зліпленого з тіста.

МІСЯЧНІ ОБЖИНКИ

Місячний серп
жне зорі
на осінні весілля.

Над чорними столами полів
крук літає,
у місяця питає:
— Чи стане кожному гостю
по зірці.

...Забарилися гості.

ПРОКРУСТОВІ ЩАСЛИВЦІ

— У тебе задовгі руки,— сказав Прокруст.—
Відрубаємо — і ти будеш щасливий.
— У тебе задовгі ноги,— сказав Прокруст.—
Відрубаємо — і ти будеш щасливий.
— У тебе задовгі вуха,— сказав Прокруст.—
Відрубаємо — і ти будеш щасливий.
— У тебе задовгий язик,— сказав Прокруст.—
Відрубаємо — і ти будеш щасливий.
— А в тебе завелика голова,— сказав Прокруст.—
Відрубаємо — і ти будеш щасливий.

Потім на загальних зборах
безрукі, безногі, безвухі, без'язикі
безголові щасливці
в один голос славили Прокруста,
бо він подарував їм
щастя.

Анатолій Кичинський

Народився 1950 року на Херсонщині.
Закінчив Херсонський педінститут, Вищі літературні курси в Москві.

Живе і працює в Херсоні.

Видав збірки поезій «Вулиця закоханих дерев» (1976), «Світло трави» (1979), «Землі зелена кров» (1982), «Листоноша — Земля» (1985), «Дорога завдовжки в любов» (1988), «Повторення непройденого» (1990), ін.

ЖИВА І СКОШЕНА ТЕЧЕ В МЕНІ ТРАВА

...А буде так:

припишкнуть дерева —
і всесвіт мовби нерухомим стане.
І я відчую вперше і востаннє:
жива і скошена тече в мені трава.

Таки не все в житті було даремним.
Моеї мислі пружна тятива
дала політ і рикам, і деревам.
Лиш я не знав, як пристрасно і ревно
жива і скошена текла в мені трава
жагучою зеленою рікою.

Глибока хвиля, чую, під рукою.
Висока хвиля в серце запливала
Хмеліє і світліє голова.
Й радіє, що нема їй супокою.
Жива і скошена тече в мені трава,
лиш потім — вічно — наді мною...

ТИР

цілимоь цілимоь цілимоь
в заячу шапку що вуха пригнувши
поки що морквою в тиші хрумтить
в лисячий комір що поки що в пошуках їжі
на білій долоні зимового поля
смертельний свій колір ненавидить
цілимоь цілимоь око примруживши
білці в самісіньке око ми цілимоь
цілимоь подих тамуючи
тиші в самісіньке вухо ми цілимоь
лані в танок тонконогий
в митевий брунатний племінчик свічі
якою злітає нажаханий валюшень
цілимоь цілимоь дух перевівши
в сіре лататтячко качиноного виводку
в рік та озер незамуленість
у кровообіг морів океанів з яких
позавчора ми вийшли на берег
ми цілимоь цілимоь
у серцевини дерев із яких
ми на землю позлазили вчора
дерев чії кільця річні
перейдуть на мішені ми цілимоь
цілимоь цілимоь

ДОРОГА ДОДОМУ

пряма, наче мова,
що при написанні
береться в лапки —

тернова,
нервова,
святкова,
спадкова —
до слова останнього,
до напівслова
відтворена
пам'яті ніг завдяки.

Олег Коверко

*Народився 1937 року.
Закінчив Чикагський університет.
Живе в Канаді.
Автор кількох поетичних книг.
Виступає як перекладач.*

ГРИЦЬ

Поле бою
і гарматний рев ядер
розбили вуха твого мозку
і загребли твою особистість
у заморожену землю неприсутніх існувань.
Знайшли тебе,
напівпритомного,
у памороках воєнної блекоти
на колючих пострахах галюцинацій,
як ти бляв: — Я живий, я живий...

У шпиталі
тобі зашили розум
швами модерної терапєвтики
і дали струс,
щоб ти воскрес.
Порадилися — нешкідливий —
вдихнули розум дев'ятирічного
і на плече покладали юродивий хрест.
Тепер ти живеш,
бо життя дало тобі ще один шанс.

Ти ходиш вулицями розстріляних нервів
і шукаєш примари обман
серед прохожих облич;

по ресторанах б'єш поклони,
вдаєш святця,
героя,
генерала,
боевого недобитка-посла,
що здобув медалю-нагороду
та заплатив собою за життя
і став остовпілим кастратом,
реліквією бомб гучної бєстії війни.

ПІСНЯ ПРО ЖІНКУ

Гарна жінко,
у тобі я знаходжу
вогкий туман червоних чарів,
що сідає трепетними барвами нетлі
на розбурхані заглибини тіла,
творють гаптований Мін
із пересяканих потом пєстоцїв,
сковзується вогкою ласкою
по нагих схилах ніг
і випаровує миром ритму
на задиханих зітханнях розшарпаної бурі.

* * *

Приваблива жінко,
ти магнітом тіла
розкриваєш тайну моєї особовості,
заклинаєш її в закляття розстріляних вітрів
і твориш поле суперечності

на дні бездонних почувань.
Ти тугою силою наструнених мостів
поєднуєш розпатлані береги поцілунків
і надаєш їм напрям,
причалюючи їхні гнучкі вагання
до пристані блакитних снів спокою.

* * *

Ласкава жінко,
ти захватом розкоханого квіту
упокорюєш мене
після скошених покосів палаючого гніву
і рікою повільних персів
розриваєш береги моїх грудей;
ти зрошуєш стовбур мого білого тіла
розлиплими судорогами пливучої течії
і тягнеш на дивне дно любовної данини,
де немає дня, немає ночі,
тільки пливуче пасмо часу
і розлоге коливання лібідо.

Юрій Коломиєць

Народився 1930 року на Полтавщині.
1944 року — тринадцятирічним хлопчиком — опинився в Німеччині. Згодом переїхав до Бельгії — працював шахтарем, навчався в інженерно-технічному інституті. Завершив освіту у США. Живе і працює в Чикаго.
Автор поетичних збірок «Гранчасте сонце» (1965) та «Білі теми» (1983).

ЧЕРНЕТКА ІЗ БІОГРАФІЇ

Під Кобеляками на святого
Юра
гнали худобу на
росу.
Кажуть: для годиться, від злої
личини,
на гаразд, на добрий
подій.

Кукіль не сходив ще
у житі.
Повитуха нашептала живого срібла
у вухо
і положила мене під мальованим
сволоком.

Тоді вже не було дідів на
призьбі.
Не було молозива у добузівки.

Не було плоду яблунь
у саду.
Не було скрині із Мамаєм
на ляді.
Не було рушників із птахами
життя.
Не було прогоничів у глибоких
віконницях.

Батько у червоних
шароварах
танцював гопака по всій
Полтавщині
з
Лікандрою,
а дід Василенко
(це по матері)
стругав ложки й ополоники.

Кінчили революцію.
Почали голод.
Конфіскували груди у матері.
Лишився образ на покуті
переляканих очей святого
Миколая.

Я жив солодом
клена
і постом пустих долонь матері.

Батько закопав хліб
під
червону долівку
і втік
безсвіт.

Його усі святі перенесли
у дивний світ,
де всі
новонароджувались
із лаптухами
на плечах.
Тут навіть Ісус Христос
був
житнім елеватором.

Мати ворожила цілу
ніч
воском по воді і
свічками
у дванадцятьох
дзеркалах всіх
апостолів.
А батька так довго
ніде не було,
і гнило
закопане пшоно десь на
толоці.
Мати виворожила
світ,
у якому жив батько
і думав про закопаний
хліб.
Тричі сходило
сонце,
і тричі заходило
сонце.

Мене мати принесла
у замерзлім
простирадлі
на плечах,

де іржали залізні
коні,
і не ховали людей на
цвинтарі.

Так хочеться із
кимсь
поговорити про
«голод».

Сходили сонця кожного
дня
на базарі, а я вже вмів
просити хліба.
Мати пряла, пряла
ремінь
коромисла, яке зливалося із
ободом
місяця
біля колодязя,
із бідомом молока на базарі.

Коли заходило сонце,
приходили
люди у шкіряній палітурці
і тинали
килим, натканий із тонкого
поту.
Кололи безвинне долівки червоне
тіло.

Батько був стіною;
по ньому
плавали мандрики білої
глини,
а мати говорила до свого
Бога.

Люди у шкіряній палітурці
не знайшли
картопляної лушпини,
яку мати
заховала
у пазуху переполоху,
а гроші
у припічок, звідкіля ми з братом
прийшли.
Тоді батько віддав світові
тіло,
а нам скатертину білу і
сказав:
застеляйте нею світ,
він колісь буде
кращий.

І випущений у присмерку семизорий голуб
зблиснув захмарно
та знов опустився на щоглу безперих вітрил,
не знайшовши довкруг ані клаптика тверді.

Він приніс нам у дзьобі таку порожнечу,
що нараз пересохло у роті
й захлинулися нею примарливі обрії:
хиже море внизу і вгорі,
а розтануле небо над нами й під нами.

І по сім зірок зусебіч —
вище неба і глибше моря:
чути повів одвічний
від змаху невидимих крил.

Не лети, я прошу, не лети,
ще зі мною побудь тільки мить,—
тільки вік,
тільки ще одне тисячоліття —
Вознесіння непрѣминальне.

MEMENTO

І світанок був невиразний,
наче усмішка скіфа туманна,
і такий же непевний день,—
враз душа то до дна захолоне,
то ледь-ледь над собою злинає:
ніби так ненароком,
а все-таки пильно
до глибин дослухається
цих тополь вересневих і цього повітря,
у суцвіть серпорізу дрібнющих,—
як підземно,

підспудно у них виєриває
щось таке невловимо тонісіньке,
так дзвенить без кінця, без початку,
як бринить надовкруг неминучість
моління про чашу.

Засинає бджола на осонні,
мов під лагідним поглядом бога.
Засинає уцент, як на смерть —
на всю зиму. Стрепенувся зненацька листок
і рвонувся із гілки. Намарне,—
сподіватись на втечу даремно:
із середини все холодіє, із себе.
Ще тепло медовіє,
ще печалиться золотом мед.
Смерть мине і цього разу.
Ще напевне мине.— Ну а потім?
А потім?..

Залишилося тільки просити
безмовно,
без слів,
щоб зійшла благодать
на медову краплинку
поминального колива,
щоб покрила усіх на весь світ,
на весь час
і на все позачасся.

Віктор Корж

Народився 1938 року на Кіровоградщині.
Закінчив Дніпропетровський університет.
Завідує кафедрою теорії літератури в цьому університеті.

Автор збірок поезій «Борвій» (1966), «Закон пензля» (1967), «Зелені камертони» (1969), «Повернення в майбутнє» (1971), «Аметист» (1972), «Літочислення» (1976), «Очі доброї долі» (1978), «Корінь добра», «Твердиня» (1981), «Світ звичайних фантазій» (1984), «Осіньне чекання весни» (1987).

ІНВЕНТАРНА РОК-ПІСЕНЬКА

Як рятували трьох китів —
світ вберегти себе хотів,
бо він — у всіх це на вустах —
покоїться на трьох китах;
і йшли могутні криголами,
ламали монолітний лід,
і свідчили телепрограми,
який у нас гуманний світ...

Один з китів на лихо здох —
чи ж вбережеться світ на двох? —
з візитами, ракетами, протестами, пікетами,
з парламентами, СНІДАми, вождями та нуклідами,
з рекетирами, смогами, з безрукими, безногими
солдатами-афганцями, з халупами, палацами,
з валютами, нітратами, з волюнтобюрократами,

з саперними лопатками, з суперінтердівчатками,
з чорнобильськими зонами, із дірами озонними,
з секретними угодами, з стихійними погодами,
із мафіями, страйками, з закрученими гайками,
із правду де питати нам, із теледепутатами,
із сміттям, чинодралами, лахміттям, генералами,
із ВТК, із ЛТП,
із і т. д., із і т. п.—
з усім-усім, що в світі є,
мовчить чи голос подає...
Чи вбережеться білий світ?
не скаже чудо,
не скаже юдо,
не скаже риба,
не скаже кит!

РОЗТИН

Спостерігали жадібно у школі
Мініатюрні нетрі білих нервів,
Краплини серця відчайдушний танок
І ланки розчепіреної змах.

Нещасна жаба прокляла природу
І ненаситність досліду й цікавість...
Зелена жабко, чи пробачиш тихо
Очам допитливим свою ефірну смерть?!

Багато слів, і дум, і сподівань
Ми розітнули в пошуках святого...
Чи ж не тоді очам передалась
Та гострота, що в скальпелі палає?

* * *

Тихо як над цілою землею! —
падолист затявся одпалать...
Тихий океан сльози твоєї
за життя мені не подолать.
Не дістатись берега надії,
що забудеш мить гіркотну знов...
Діє слово! Так безжально діє,
коли ним зневажена любов!
Дивна зірка покотилась зимно...
Будь я проклят, будь я окуян,
як не подолаю ту сльозину —
мій жорсткий тихий океан!

Микола Корсюк

Народився 1950 року на Марамурецькій (Румунія).
Закінчив лицей у Сігеї, українське відділення
Бухарестського університету.
Видав збірки поезій «Нащадки сонця» (1972), «Во-
рота» (1975), «Монолог дерева» (1980). Виступає
також як прозаїк.

ГРА...

Іду до тебе, нерозумний світе,
Мов до краси вогню у ніч мотиль,
Щоб в переплесках полум'яних хвиль
Обмерзлу душу й крилечка зігріти.

В жорстокій грі життя ніхто зусиль
Не пошкодує, тільки щоб зустріти
Ту спалюючу мить краси, мій квіте,
І знятися на білосніжний шпиль.

Та в грі сумній згоряють наші крила,
Й спізнати нам ту мить уже несила
На добрій цій беззахисній землі.

Та довго нас жага не полиша,
Й боліють довго ще в імлі шпилі,
Щоб більше, мабуть, мучилась душа.

З ВІНКА «ЗЕЛЕН-ВІРА»

Раз так з ним повелось життя ледаче —
І вже не виміняти за дукат

Ні долі блиск, ні зболене од втрат
Стриножене сумління, що незряче

Шукає берега надійний шмат,
Мов дерево над прірвою стояче,
Вгорі — блакить, внизу — русло кипляче,
Й не зна, чи друг йому він, а чи кат.

І вже коли судилось каменюку
Котити вік на клятуго скалу,—
Прийми її, свою солодку муку,

І піднімай ту брилу чималу.
Віддавши радість світові, розпуку
Лишай собі, йому лише хвалу...

ІЗ ПОГЛЯДУ ЖИТТЯ

Був час,
коли здавалось,
що все попереду.
Незнане,
народжене із нас
і незбагнено просте,
немов вічність.
А все,
що попереду,—
завжди прекрасне.
Навіть із погляду вічності.
А потім був час,
коли хотілось кричати:
«Хай живе золота половина!»
Та ви знаєте,
скільки триває мить
або хоч оця «золота половина»?

І навіщо знати вам,
як комусь дістається слово?
Скільки тривоги,
болю й насолоди!
Як на полюванні...
І що лежить між вами і вашою тінню?
Теж із погляду вічності.

А потім був час,
коли все було знов попереду.
Майже так,
як на самому початку.
Дивне оце чергування початку й кінця...
Майже таке, як чергування дня і ночі
або світла і темені.
Теж незнане
та незбагнено складне,
майже таке, як і саме життя,
що ледь зароджується
в сув'язі протиріч.
Лиш не знаю,
чи зароджується воно тепер із нас,
а чи вже з нашої тіні,
але воно вже чомусь дуже подібне
до самої вічності...

Ліна Костенко

Народилася 1930 року на Київщині.
Закінчила Літературний інститут імені О. М. Горького.

Живе і працює в Києві.

Автор поетичних книг «Проміння землі» (1957), «Вітрила» (1958), «Мандрівки серця» (1961), «Над берегами вічної ріки» (1977), «Неповторність» (1980), «Сад нетанучих скульптур» (1987), «Вибране» (1989), збірки для дітей «Бузиновий цар» (1987), ін.

За роман у віршах «Маруся Чурай» (1979) удостоєна Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1987).

* * *

Спинюся я

і довго буду слухать,
як бродить серпень по землі моїй...
Ще над Дніпром клубочиться задуха,
ще пахне степом сизий деревій.
Та верби похилилися додолу,
червоні ружі зблідли на виду,
бо вже погналось перекотиполе
за літом —

по гарячому сліду...

СКІФСЬКА БАБА

Ти, скіфська баба, кам'яна незграба,
стоїш в степах... Курай і бугила...

Яка ж ти баба, ну яка ж ти баба?!
За сто віків дитя не привела!
Були б у нього кремінь-ноженята,
ото вже б гупотіло по ланах!
Чого смієшся? Космос нежонатий,
а ти стоїш одна у полинах.
Невже ж таки ніхто не женихався?
А висить же в музеях твій портрет.
Тобі козацький череп усміхався,
та це — минуле. Ти дивись вперед.
Ти звикла — коні, гаківниці, стріли,
зрадецькі хани з профілем шулік...
Ти це забудь. Усе це застаріле.
Поглянь навколо. Це — двадцятий вік.
А ти стоїш. Звітріли коси й руки.
Скришилися плечі — може, скажеш, ні?
Були б у тебе кам'яні онуки.
Ти розумієш, бабо? Кам'яні!
Ото — літак, а не якась дараба.
Це все — прогрес. А ти стара як світ...
Сміється баба, клята скіфська баба,
сміється, ухопившись за живіт.

* * *

спини мене отямся і отям
така любов буває раз в ніколи
вона ж промчить над зламаним життям
за нею ж будуть бігти видноколи
вона ж порве нам спокій до струни
вона ж слова поспалює вустами
спини мене спини і схамени
ще поки можу думати востаннє

ще поки можу але вже не можу
настала черга й на мою зорю
чи біля тебе душу відморожу
чи біля тебе полум'ям згорю

* * *

Страшні слова, коли вони мовчать,
коли вони зненацька причаїлись,
коли не знаєш, з чого їх почать,
бо всі слова були уже чиймись.

Хтось ними плакав, мучився, болів,
із них почав і ними ж і завершив.
Людей мільярди і мільярди слів,
а ти їх маєш вимовити вперше!

Все повторялось: і краса, й потворність.
Усе було: асфальти й спориші.
Поезія — це завжди неповторність,
якийсь безсмертний дотик до душі.

* * *

Коли поетів буде, як машин,
вони вже не ходитимуть ногами.
Тоді старі критерії вершин
покриються навіки вже снігами.

І буде форма, буде навіть зміст,
шасі, таксі, готелі і мотелі...
Благословен останній альпініст,
що буде вгору дертися по скелі!

* * *

І засміялась провесінь: — Пора! —
за Чорним Шляхом, за Великим Лугом —
дивлюсь: мій прадід, і пра-пра, пра-пра —
усі ідуть за часом, як за плугом.

За ланом лан, за ланом лан і лан,
за Чорним Шляхом, за Великим Лугом,
вони уже в тумані — як туман —
усі вже йдуть за часом, як за плугом.

Яка важка у вічності хода! —
за Чорним Шляхом, за Великим Лугом,
Така свавільна, вільна, молода —
невже і я іду вже, як за плугом?!

І що зорю? Який засію лан?
За Чорним Шляхом, за Великим Лугом.
Невже і я в тумані — як туман —
і я вже йду за часом, як за плугом?..

Дмитро Кремінь

Народився 1953 року на Закарпатті.
Закінчив філологічний факультет Ужгородського
університету.

Живе і працює в Миколаєві.

Автор збірок поезій «Травнева арка» (1978), «Пів
денне сяйво» (1982), «Танок вогню» (1983),
«Буштиновий журавель» (1987), «Шлях по зо
рях» (1990). Виступає як перекладач і публіцист.

* * *

Півжиття промайне у чеканні відлиги,—
у чеканні свободи (а ти її син)...

А стлівають в спецхронах
неписані книги,

манускрипти чуттів і рулони картин.

Це ж тому ми в богемі ставали богами,
відринаючи золото чиновне і мідь.

А тепер і самі бряжчимо ланцюгами,
як рожденний в неволі циганський ведмідь.

От і в чім звинуватиш сім'ю а чи школу,
а тим більше — забуту й забуту сім'ю?

Зачаровано йду по залізному колу,
зачаровано в колі залізнім стою.

Збив я душу і ноги
до крові,

до крові,

і байдуже, що поряд живуть вороги!

Найстрашніше, що в кожному мовленім слові
прозирає ведмідь і брязчать ланцюги...

* * *

Ні журби, ні слави, ні величчя.
Все змітає часу течія.
Час прийде — і рідного обличчя
ув очу вже не побачу я.

Лиш прорветься крізь невіру віра,
і така, мов часова ріка...
Голос півзабутого кумира.
Голос півзабутого божка.

В небесах на лебедя чигає
тихий зойк пташиного пера.
Всіх, усіх така пора чекає,
віднайде усіх така пора.

Під холодним, під високим, вічним
небом — ця земля мов нічия...
Над твоїм заплаканим обличчям —
зоряна холодна течія!

* * *

На голубому голубе,
І золоте на золотому...
Так я вихоплюю тебе
З обіймів мли,
З віконниць дому.
А твій мінливий силует.
А голубі скорботні ночі.
На тлі Чорнобиля й ракет
Дівичі сни, дівочі ночі.
На тлі доби, де смерть гребе...
Де і зостанеться потому
На голубому голубе
І золоте на золотому...

Віталій Крикуненко

Народився 1951 року на Сумщині.
Закінчив Сумський педінститут.
Автор трьох збірок поезій.
Виступає з перекладами, літературно-критичними
статтями.
Живе і працює в Москві.

ІЗ ЦИКЛУ «ЕПІГРАФИ»

(За фольклорними мотивами)

* * *

Розвивайся, сухий дубе,
Завтра мороз буде...

З далекої стужі — ясна заметіль.
Нічого не видно туди і звідтіль.
Та ж десь на межі хуртовини і мряки
Дуби зеленіють, огнем грають маки.

Засніжене сонце над ними як сон.
Мороз усе дужча. І вже він — закон.
Та все ж на межі хуртовини і мряки
Дуби зеленіють, огнем грають маки.

О часе січневий! Дамоклів твій блиск.
Тривожнонароджені ми. Обеліск
Стоїть на межі хуртовини і мряки...
Дуби зеленіють, огнем грають маки.

* * *

Іди, іди, дощику...

Веселий дощ стрибнув із хмари.
Роса вродилась і росте.
І райдуг лагідні пожари
Озимі гріють, красять степ.

Погнались вслід громам хлоп'ята.
З росою бавляться джмелі.
Під райдугу ввіходить мати.
Пречистий день по всій землі

Після того дощику, що в четвер.
Я дав йому борщик, щоб не вмер.
Іди, іди, дощику, та й пройди!
Не померкни, райдугу, а світи

Над озимим полем,
Над маминим болем,
Над батьковою могилою —
Злинь птицею семкрилою,
Веселонько семибарвна,
Печаль моя незабарна.

До останньої грози,
Горобиної ночі,
До замерзлої роси
Лети,
Світи
В мої очі.

...вертають з-під хмар хлоп'ята.
Таки дігнали. Й блискавиць
Взяли до серць. Заходить мати
До хати. Райдуга опліч.

* * *

Сидить сова коло стола,
Коло зеленого...

Безшумно вечорово підлетіла
М'яка, невідворотна, хмарнотіла
І місячно прозорює крізь час.
Шуга в собі. Хоча, здається, сіла
І огорнула крильцями нас.

Літай, сово. Сідай, сово,
Доки ще дримає слово.
Поки сонце не зійшло,
Поки в сутіні чоло.

Край столу ми удвох — довчасні й пізні.
А за столом ні свайби вже, ні пісні.
Минулися й поминки. Аж свистить
Летючий час. І погляди наскрізні
Очей совиних. Вічність в них чи мить?

Посидь, сово. Посвіти.
Заслони від суети.
А як слово спалахне,
Сово, ти покинь мене.

Та що се? День подзвонює у вікна.
Сова ж незрушна. Вже до неї звук я?
Уже й перо своє мені дала:
Пиши про ніч — сія в ній сонць без ліку.
А день скороминущий, отже — мла.

Сово, пріч в темну ніч!
Жовтий змрок твоїх віч.
У міжчасся відлинь, сово.
Будь зі мною, мое Слово.

Анна Ландвуйчак

*Народилася 1956 року на Познанщині (Польща).
Закінчила педагогічний вуз, працює вчителем ма-
тематики.*

Живе в Турово.

Виступає як поет і перекладач.

* * *

Птахи зі зв'язаними крилами
мітять мою долю
Деінде гублять сірі пір'їни
А мала ж різнобарвні латки
і райдужні тіні на повіках
Відбилася від гнізда павою
Чом же зв'язаним горобцем
планерую

* * *

Коли мовиш — сонце —
я тільки промінчик
Світлію
в чорному ящику переплетінь і здогадів

Чуєш
наближається гроза
Буду блискавкою

* * *

Зануришся в мене
волося спалахне
снопом світла
крізь ніч

Зіниці покотять
семиструнну веселку —
навколо щастя
однієї короткої миті

Зануришся в мене
щоб продовжитися до світанку
зібраного з ліжка
криком пугача

* * *

Присоромлена своєю голизною
обкреслю твоєю долонею
лінію свого тіла
Посеред дощу
пахне покіс трави
міцний напій розслаблює мої м'язи
Не віддала тобі нічого
окрім голизни
Окрім сорому голого тіла
нічого

* * *

У мілкому озерчаті — долоні
зібрано
вздовж її берега — дрижачі
пальці

по їх гарячих м'яких
очеретяних листях — подушечках
всотується клейким весняним
цвітом липи
чекання...
А врешті вже час
нам удвох — альпіністам
долати скеля...

Угору —
на щит Гомолунгму!

* * *

Спадаю як світло
на дно мороку
Над моєю постіллю
ледь тліє німа напруга —
жовте люстерко
Як остання надія
Ще віри мені бракує
і кохання

Остан Ланський

Народився 1926 року поблизу Кобриня (Польща).
Закінчив Варшавський університет.
Живе і працює у Варшаві.
Пише українською і польською мовами.
Виступає як поет і перекладач. Автор ряду підручників з української мови.

ЗАПИС

Ніже дня
без замаху
Борюся
в ім'я вітру
З чола
словз льодовик
Скупо
але вагомо

КИІВ

Заплющу очі
чую
Вітрець
вулицями прогулюється
Тисячу
років
Я з книг буття
сорок тобі
присвячую

* * *

Не шумлять
дерева ростуть
Свій гін
зміст ссуть
З того що було
що є і буде
Такє циганка
батькові наворожила
Всеохопне речення
кому воно
Вікам потрібне
я не жарт і не сльоза
Майбутнє
у колиці
Україна
сумнівам ляпас

ЧЕКАННЯ

Темрява
до шибки носком
Тіні хотінь
попідвіконню конем
З базару
батьки везуть бублика
о
Недобите
об ребра б'ється

МИСТЕЦТВО

Думаючи про Берію
дуло бачиш перед очима
Проте діру
в потилиці намацуєш

Хай пізно
а таки піснулося і писнулося

ВЕЧІРНЄ

Обрій
обріс мороком

Стрибок мислі
ясність

За шибкою
липа одубіла

Я синю
смерть виписую

Ясно відпаде
а зуб ще білітиме

До нащадка
мій біль вищириться

Юрій Лех

*Народився 1958 року в Буенос-Айресі.
Там же закінчив драматичну школу, сім років нав-
чався фортеп'яної гри та музичної композиції
(приватно). 1983 року переїхав до Іспанії. Живе
і працює в Барселоні.*

*Пише українською та іспанською мовами. Видав
кілька поетичних книжок іспанською — «Простори
болю» (1981), «Енеен» (1986), «Натхненний моли-
товник» (1987), «Сліди» (1987), «Німі як риби»
(1990), а також дві платівки власної авангардової
музики (1989, 1990). Підготував антологію укра-
їнської поезії іспанською мовою.*

Україномовні поезії друкує вперше.

* * *

Мовчання передбачає незчисленні ностальгії,
Мечі, ув'язнені за артерійні грати
Вихровища,—

втрачаються, вдихають
Свою іржу в спіралях червонющих,
В зміїнім каравані на морозі...
Самітне дерево підтримує осяйність поля.
Покинута нора віщує перші сходи
В гноївню, що без попелу та діамантів.
Покинута... Мов скеля, що сковзається
Від дотику об'єкта до свого каменя.

* * *

Думати вниз.
Одна хвилина розбивала зі своїм розрядженням
Всі мікроскопічні сліди гіперболи...
Думати вгору.
Тіло отвірається подовжно —
Готує вхід до чину перемозтва,
До синтезу, де стане парадигма.
Недовгочасність регулює уприсутнені закони.
Знак перевернутий у себе — душу заморожує.
...склепіння, що розхитується од віршування
внадмір.

* * *

Такий широкий ніби око голки
Накладене аж понад землетруси
Жорстокий відплив що поблизько грому
Явля собою із кирилиці апокриф
Засушений під струмом поля зору
Уста спадають за каміння скелювате
А згублені між алгебрійним дробом
Вертання кам'янят стороні світу
Прохання наше закорючується
Та друге
протинає нас.

* * *

Хто добігає до ждаників
Той не тільки жере свою нестриманість
Пійманий кіготь зле себе узгоджує
З душами зарисованими картографами

Тканини морщаться шукаючи напрямку втечі
Хилять мур що чудний пероджує
Спокусу рівнини перед дивом
Верх як краєвидний курс
І кожний краєвид добігає до закляття
Рве струни що його душать але не втримують.

* * *

Кара язика переживає
Щоб через укол покарати достатньо напружене
Те що відмовляє потаємний шепіт
Тварина спіймана на своїому інстинкті
Щока яка досліджує північний вітер
Як червака як нудливу жінку
Надмір тільки порівнюваний з існуванням
У навантагах незримих кодексів
Поезія се коло по якому тяжко переходять
Всякі і ніякі форми наскрізь проникні.

* * *

Коли був я крилом
Летів підданий силі
Глуха перемога проникає
У сутінь шпиці людськості
Постріл наvertsає бажання невинності
Жадає бути тим із ким боровся до самозабуття
Витвори любасчиного сніва
Опадають як засняжене листя
А після
азартовим подувом
Стріла над скалубиною стіни.

Мирон Лисенко

Народився 1952 року в австралійському штаті Вікторія.

Закінчив англійську середню школу й українську суботню школу імені Т. Шевченка.

Службовець телекомпанії в Мельбурні.

Пише англійською мовою.

Автор поетичної книжки «Сміливе покашлювання» (1988).

Я УКРАЇНЕЦЬ, МІЙ ДРУЖЕ!

Щосуботи з дев'ятої і до тринадцятої
я мусив сидіти в українській школі,
дослухаючись мови,
зором обмацуючи ті слова,
що з незвичних літер,
і рідну історію взяти силкуючись в голову.

Але друга мова — уже нелегка:
у моїй голові
все поверталось по-англійському —
тож я намагався не згадувати
і друзів-плавців із басейну,
і футболістів з місцевого клубу,
і всіх з надовкола,
кого зрозуміти — як плюнути раз.

Ах, українська школа
виявила суперечливість мого життя:

жоден з друзів моїх не зумів
те зрозуміти, що й я негаразд розумів,
подужуючи культуру та мову
землі, якої не бачив ніколи,
однаке якою страшенно пишався.

Я казав геть усім, що я українець,
і, коли мене поправляли
«ні, австралієць», — то я вибухав:
— Якщо кінь уродився в свинарні,
то що він? стає кнуром?!

Я українець — і завше ним буду,
хоча й призабув уже мову,
хоча в Україну, можливо, ніколи уже не поїду,
хоча й у піснях, що мугикаю,
окремних слів уже бракне...

Дарма що здаюся комусь австралійцем, —
я українець, мій друже!..

БАТЬКИ

Едвард Теллер, батько водневої бомби,
потайки був посереднім поетом,
грав опівночі на фортеп'яно
й вірив, що найщиріша втіха —
то зловтіха.

Мій батько був президентом
українців Австралії,
він щонеділі грав на перегонах
і вірив, що українці
на новій землі повинні триматися купи.

Едвард Теллер вірив, що більшість людства
переживе ядерну війну
в дешевих загальноприступних бомбосховищах,
але сконструйований ним зразок
згорів у Каліфорнії під час лісової пожежі.

Мій батько був добрим промовцем
із хистом організатора,
він вірив, що українцям потрібен
будинок для їхнього товариства,
і він спромігся побудувати його в Ессендоні.

Воднева бомба і я — народилися в 1952-му,
обоє з'явилися на хвилі повоєнного буму.
Мій батько вважав, що я мастак руйнувати.
Він хотів, аби я прогримів по усенькому світу.
Едвард Теллер хотів того ж

для власного дітища.

Раїса Лиша

*Народилася 1941 року.
Закінчила Дніпропетровський університет.
Працює педагогом.
Виступає як поет і маляр.*

* * *

жив собі білий комін
його зробив
петриківський дядько

білі квіти
літали по хаті

і був той комін
білий кінь —
що чекав
поки я у світі
знайдуся

* * *

кара — кара
очеретова сопілочка
у очеретянки —
білий світанок
Петриківко
намалюй
свого Петра Калнишевського

Соловками
засоловленого
бо постригли пензля
в ювілеї

ДІЯННЯ

місяць стоїть конем
Івана Сірка
роз'їжджає азотно — тук
при веселій краватці
тримаючи в зубах стебло
народної пісні

ой братика підчепив на гачок
ой брата забрав
вдиhaє і видихає все
інкубатор

загрібають небо залізом
розрівнюють груди
вічних могил

вчено навчають любити каркаса

по череву землі проїхано танком
і почеплено орнамент жінки
повзе зарплата
питає засобу
проти колорадських жуків

чотири ромашки платять за
чотири місця
по двадцять карбованців

котиться по простору око печалі коня

* * *

вишня перекинула хату
у білий вузол
на плечі
і розгорнула око полнну
що пряде гірке полотно
по якому біжать люди мурахи
козак Мамай
перекинуто келих сміху
і келих сліз
товчуться реактивні держави
і хто на що здатен
і побачила
що небо в дірках

Наталія Лівцицька-Холодна

Народилася 1902 року на Золотоніщині.
1919 року виїхала до Польщі.
Навчалася в Карловому університеті в Празі та
Варшавському університеті.
Згодом переїхала до США. Нині живе в місті Гленд
Спей (Канада).
Видала збірки віршів «Вогонь і попіл» (1934)
«Сім літер» (1937), «Поезії старі і нові» (1986)

ВИДИВО

I

Горе тим, що прийшли
у передрік апокаліпсиса,
горе тим, що завчас не покаялись.
День ховається в сутінки, в присмерк,
і думки летять присмиком
до межі, до останнього,
де затопиться розум тванню,
і де встануть у небо димн
жовтими плахами,
і де ми
над дітьми і внуками плакатимем.

II

Потяги, потяги, потяги...
Тугу ночі плачами ріжуть.
Вітер стеле шляхи,
вітер хижий.

День скотився в ніч через вечір,
потемніли лиця, сховались речі.
Але десь зі сходу встають димн
помаранчеві.
Горе нам, горе нам, бо вже ми
над дітьми і внуками плачемо.

III

Літаки, літаки, літаки...
На Чумацький Шлях, на космічні дороги.
А за ними думки
до предвічного Бога...
Бо вже бачу: ось кінь блідий,
а за ним саме пекло в слідн.
Скаче кінь крізь димн
помаранчеві.
Горе нам, горе нам! Уже ми
за дітьми і внуками плачемо.

МОЛИТВА ПОДЯЧЦА

Дякую, Боже, за чару з терпким вином,
що підніс мені в день народин.
Знаком долі було воно,—
дар Господень;
за хутір отой, що його нема,
що злетів червоною іскрою,
за коло тепла, за любов, що німа,
за баби спів над колискою,
за неба синь, за степи навколо,
за пам'ять, що все зберегла,
за місяць, що був «як млинове коло»,
за горяч, що опівдні пекла.

Дякую, Боже, що в день такий
батько випис мене в сад вишневий —
і тепер мені сняться все вишняки,
а в них навіжений спів солов'євий.
За те, що на щастя я не багата,
а на сльози завжди готова була,
що на гіркість чужої хати
слів гірких не знайшла,
за холод і голод, за сон у спочині,
за хліб і цибулю, за юність тверду
і навіть за те, що ніде на чужині
місця собі не знайду.

О УКРАЇНО!..

О Україно, о рідний краю,
дитинства півзабутий теплий сон!
Чи знаєш ти, що я одна вмираю
серед оцих чужих сосон?
Чи знаєш, що в чужій землі спочину,
а за свою молюсь довік життя?
Чи зрониш ти хоча б одну сльозину
за тих, що вмерли без пуття?
О Україно, о скорбна Мати,
Чорнобилем розп'ята в сльози й кров
і в Стусовій душі стократ розп'ята,
коли ж воскреснеш знов?

Роман Лубківський

Народився 1941 року на Тернопільщині.
Закінчив Львівський університет імені І. Я. Франка.
Живе і працює у Львові. Народний депутат України.
Автор збірок поезій «Зачудовані олені» (1965),
«Гронове дерево» (1967), «Рамена» (1969), «Смо-
лоскипи» (1975), «Звіздар» (1977), «Майоліка»
(1985), «Словацьке літо» (1986), «Погляд вічнос-
ті» (1990), антологій власних поетичних перекладів
«Слов'янське небо» (1972), «Слов'янська ліра»
(1983) тощо.

СТРАХ

Хто боїться густого лісу,
Хто — за продати совість бісу,
Хто — доносу, а хто — обмови,
Хто — людської живої мови,
Хто боїться тиші, хто — грому,
Хто — знічев'я набить оскому,
Хто — на рівній дорозі впасти,
Хто — збрехати, а хто — украсти,
Хто — веселого, хто — сумного,
Хто — поїсти мало, хто — много,
Хто боїться мати дитину,
Хто — в собі убити людину,
Хто боїться вогню і кулі,
Хто боїться крику зозулі...
Признаюся вам, признаюся,
Я так само його боюся,
Те весело-сумне кукування,

Те одверте пророкування
Каже: «Хлопче, так мало жив ти,
По землі так мало ходив ти.
Бачив мало. Всміхався мало
І шептав знеможено: «Мамо!»,
Так добра зробив мало. Мріяв
Мало. Пшениці скосив, насіяв...
Мало серце твоє зітхало,
Цілував під зорями мало...»
А чи всі тебе люди чули
І боялись, сива зозуле?!

* * *

Матері не вмирають.
Матері не сплять.
День і ніч матері в узголів'ях стоять
Над нашим сумлінням,
Над мислями й долями,
Над тривогами нашими,
Нашими болями!

Матері не вмирають. Умирають сини.
Блиск останній для нас —
то блиск сивини,
І остання зоря, що зайде в небеса,—
Материнська сльоза, болюча сльоза...
Звикаєш до слова, наче до рани,
Ніби до лестощів,
Як до проклять.
Поете!

Кріпись!
Зненацька нагряне:
Мука найтяжча —
як болі переболять!..

КРЕДО

Не хочу аби
Замість мене думали
Не хочу аби
Замість мене вирішували
Не хочу аби
Замість мене голосували
(Проти мене)
Хочу бути самим собою
Настільки
Аби до серцевини
Совісті
Свого народу
Міг
Устами припасти
Як до хреста
Присягаючи

Микола Луків

*Народився 1949 року на Вінниччині.
Закінчив факультет журналістики Київського університету.*

Живе і працює в Києві.

Автор десяти постичних книжок.

БАЛАДА ПРО ХУДОЖНИКА

Один художник приїжджав
До моря на етюди.
І шторм гримів на сто октав,
І він той шторм намалював,
І дивувались люди.

Його картина обійшла
І виставки, й музеї.
Неждано слава немала
Крилом торкнулася чола,
А він — не звук до неї.

Він звук до праці і думок,
А тут, як грім із неба,
Відсіль — дзвінок, відтіль — дзвінок,
І він — майстерню на замок,
Бо скрізь бувати треба.

І він ходив, і він встигав,
Його усюди ждали.
Він мав сто сот нагальних справ,
Він щедро лаври пожинав,
А друзі — малювали.

Художник бачив, як вони
Красиво і розкуто
Ішли до тії глибини,
Сягали тої таїни,
Що він не зміг сягнути.

Він ревнував і лютував,
Він зачинявся до ранку,
Він малював і шматував,
Він над полотнами ридав,
Чолом — в етюдну рамку.

То був страшний, важкий урок
Відомості і слави.
Не та рука, не той мазок,
Не той розлогий плин думок,
Не той політ уяви.

Але — о диво! Відтепер,
Кумира сотворивши,
Усе сприймали як шедевр,
І так художник в шані вмер,
До старості доживши.

А неблаганний час минав
І все судив нещадно:
Лише етюд, де рокотав
Безсмертний шторм на сто октав,
Він залишив нащадкам.

* * *

Не повертайтеся на круги своя,
Нічого це, крім болю, не приносить.
Але душа не вірила, і я
Таки поїхав. І для мене досить.

Я те містечко пішки обходив.
Я знав його, як власну душу знають.
Звучав для мене голубий мотив
Далеких днів, які не забувають.

А потім я постукав у вікно,
І вийшла ти, і стала, і впізнала.
І налила у келихи вино,
І випила, і так мені сказала:

«Дарма ти їхав і зайшов дарма.
Я вже не та. І не плакай ілюзій.
Що одійшло — того навек нема,—
Забудьмо все, розстаньмося як друзі».

І я лишив невипите вино,
І ти на груді впала у риданні,
І довго-довго золоте вікно
Світилося за мною у тумані.

Ну он і все. Чудна душа моя
Утерла сльози і сказала: досить.
Не повертайся на круги своя,
Нічого це, крім болю, не приносить.

Олесь Луній

Народився 1938 року на Львівщині.
Закінчив філологічний факультет Київського університету.

Живе і працює в Києві.

Автор збірок поезій «Вінки юності» (1957), «Майо-вість» (1964), «Перевал» (1969), «Голос» (1970), «Поезії» (1972), «Люди всієї планети» (1974), «Невпинність» (1977), «Черемхова заметіль» (1981), «Любов і лад» (1982), «Одна-єдина» (1984), «Довголіття бджоли» (1987), «Кольорами предків» (1990), а також творів для дітей.

Працює і в жанрі прози, видав кілька романів і повістей, збірок оповідань.

* * *

О триклята імперіє ночі,
Вже несила терпіти тебе!
І чекати стомилися очі
Сяйво зблото-дня голубе.
Десь мільйони купаються в сонці,
Десь мільйони несе вітрокрил,
А над нами — задушливий стронцій,
Зір холодних розсіяний пил.
Десь мільйони на вільнім осонні,
І ніщо не спина їхній плин,
Тільки ми у зачатім полоні
Смертоносної зірки Полин.
Береже бетонований обрій
Ніч, яку нам наслав ще Батий,

Але вірю, сміливці хоробрі
Все ж піднімуть колісь меч святій.
І молитва у грудях клекоче,
Кожне слово у пії, наче мста —
Хай же нас порятує від почі
Меченосне проміння хреста!

УКРАЇНСЬКІ ЛИЦАРІ

Мазепа, Орлик, Войнаровський
Колісь по Києву ішли
Й очами спраглими пили
Блакитні далі задніпровські.

Від горя горбилися гори,
Стогнали люди від ярма,
Куди не глянеш, скрізь тюрма,
Поспіль сплюндровані простори.

І дума трьох була одна,
Як зупинить страшну руїну,
Як оживити Україну,
Щоб відродилася вона.

Щоб ясні зорі, тихі води
І мир на берегах Дніпра,
Щоб ні кривавого Петра
І ні домашньої незгоди...

Вітри гуляли у полях,
Ліси стреміли, як сторожа.
В старім соборі Мати Божа
Благословляла хресний шлях.

У ЧОРНУХАХ

Нічого наче й не змінилось,
Як і стояло, все стоїть.
І вишня виявила млість,
Доземно нахилила віть.
Звелись дуби у піднебесся,
Мов стражі праотчих земель,
Там над кришицею зіперся
Старий філософ-журавель.
Просторе, прибране подвір'я
І чиста, дзвонкова вода.
Ще мить, і я таки повірю,
Що тут живе Скворода.
Самотні яблуні і сливи,
І кимсь доглянуті грядки.
Невже отут він був щасливий?
Пройшли, відлинули віки...
Для смутку все ж нема причини:
Із вулиці — дитячий сміх.
І хата добрими очима
Сердечно так вітає всіх,
Запрошує: заходьте, люди,
Сідайте, он стільці, ослін...
Господар де? Господар буде,
Із світом розмовляє він.

Емілія Лучак

Народилася 1937 року на Львівщині.
Вищу освіту з української філології здобула
Варшавському університеті. Працює методистом
української мови у Перемишлі (Польща).
Автор поетичних збірок «Любов і мир» (1984)
«Дітям» (1987).

* * *

Я монашка...
У мене чорне волосся,
і чорний голос,
і чорна кров,
і чорні серцеві клапани,
і чорні гадки,
і тіло почорніло
від бичування чорнотою...

Безпросвітний день
беру за руку
і йду на муки,
на біржу мук —
під звук
подій
у свій монастир
думок.

Та мислі чорні
сію на сучасності,
на п'ятах

замучених колінь світів...
Чую спів
крука і сови,
що на пупку дня
сіли —
двері зарипіли
і сні мій
засвітив —
день.

* * *

Дзень-дзень-дзень-дзень:
дзеленькають останні колеса
коляски старосвітчини,
що колобродять у забуття.
Страховидними стріхами страхають —
позабуті, немиті, нечесані, неплетені
хатини-каліч...
Без грудей і без спини
нові кам'янисті страховища
стають на ноги й хребти.
Птахи ридають, доведені до відчаю,
немає, немає куточка на гніздечко —
ні в гаю, ні на стрісі немає.
І в цілому селі
лише у старцюги в хліві
річка голоперса
рачкує вліво, управо,
щоб чистоту і славу зберегти,
а в персах свіжий харч — пиття —
для немовляти встигне дати.
Старець старенький
старосвітство своє несе на руках
скелями старості без старчовода.

Шкода —
онука світ металевий і серце
заіржавіли йому від сталі.
А старець зі старосвітчиною
йде далі —
сам на сам
туди, звідкіля
нема вороття...

Тетяна Майданович

Народилася 1957 року на Житомирщині.
Закінчила Київський університет імені Т. Г. Шевченка.
Навчається в аспірантурі Інституту мовознавства імені О. О. Потебні АН УРСР.
Автор збірок поезій «Голубий криштал» (1980), «Завжди зі мною» (1983), «Насіння диких трав» (1985), «Золотий пісок» (1988), кількох книжок для дітей.

РОЗСІЯННЯ ДРЕВЛЯН

«Не сумуйте, бо радість у Господі — це ваша сила!» —
Нам дзвонили услід білі тіні колишніх церков.
О Полісся моє, о квітуча моя Палестина,
Як же тяжко нести без надій світлу віру й любов.

Не повернемось ми. Не почнемо садити городи,
Не візьмемось під жито розорювать глину важку.
Ліс твій влітку надто чорні чорниці родить,
Іскри з пекла самого переблискують у твоєму піску.

Не знаходимо прихистку... Вдома в годину бід
Не заступлять ні хаші, ні примісячне ворожіння.
Древній роде древлянський, сховатись немає куди,
Зло віків пронизало останні твої покоління.

Нас минали татари, бо тут болота і корчі,
Козаки й гайдамаки по лісах переходили тільки.
Наче вітер над соснами — пролітали бунти, голодівки,
Ми зірок не хапали, нам аби одяганка й харчі.

Нам багато не треба... А Бог наділив так багато!
Закопали у землю сирую свій дар, свій талан.
Побоялися хоч би втрое більше надбати,
Те згубили, що й мали: і ліси, і пісні, і туман.

Побредемо гуртами, неначе вигнанці-євреї,
Та вони вже вертаються у заповіданий край.
Ну а ми? Чи ввійдем у сади батьківщини своєї?
За дві тисячі літ чи очиститься чорна гора?

О Полісся моє, о квітуча моя Палестино!
Білі хмари черемух усміхаються звіддалеки:
«Нам не можна тужить!
Радість в Господі — це наша сила єдина!
Ми її у цвітінні понесемо кризь безлюдні віки».

ПРОДОВЖЕННЯ ЗАПОВІТУ

...Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте...

Т. Г. Шевченко

Порвем недолю і кайдани,
Та нині ідолів нових
Кропити кровію живих,
Як наші прадіди — не станем!

Закам'яніла та свобода,
Що кров'ю ближніх упиласть!
Вся ненависть і вся погорда,
Якщо піднімуться ще раз,
Вогнем повернуться до нас.

Благословися, Україно,
На труд, на правду й світлий дух.
Храни своїх дітей безвинних,
Бо тільки з ними ти петлішна,
Як сонця кругосвітній рух.

Хай доживають на узбіччі,
По закутках — як жаліва,
Ті, хто квітучі ниви нищив,
Бездум'ям душі плондрував,
Плекав ланки та недорік,
Пошле їм доля довгий вік.

Щоб не забув народ. І вчився
Не брать сліпих проводирів;
Щоб всю ганьбу і всі злочинства
В нових віках не повторив!

Софія Майданська

Народилася 1948 року в м. Азанці Свердловської області.

Закінчила Львівську консерваторію.

Живе в Києві.

Автор збірок поезій «Мій добрий світ» (1977), «Долоні континентів» (1979), «Похвала землі» (1981), «Терези» (1986), «Освідчення» (1990).

Виступає також як перекладач.

ІЗ ЦИКЛУ «ЕПІСТОЛИ»

* * *

Мала, багато знала я про світ.
(О, де ти, Маріуцо?)

Він часто
чекав біля воріт старої школи.
Крізь штахети
з цікавістю він зазірав у двір
і кволо усміхався.

пси казенні аж надривались.

— Хлібця, дайте хлібця,

я сирота.

А може, треба
город скопати,
я уже великий

і дужий.

Дайте, дайте хлібця.

— На, винеси йому,
але дивися...

щоб не побачили...—

І я хрвала
окраєць у рукав.

А дід казав:

— Іх вивезли за хліб,

а він лишився

і знов утік з детдому...

А баба йойкала:

— Ой, світку, світку...

Мала,

багато знала я про світ.

СПОМИН ДИТИНСТВА

Бігцем од двора до двора:

Нова радість стала,

яка не бувала,

радуйся...

Ой, радуйся, земле сибірська,

бо там наша мати

хука в скоцюрблені жмені,
де вмерзли різдвяні зеренця

пшенці.

А ми не бануємо,

ні,

ми віншуємо:

Сійся-родися...

і хуга довкрузь,

і сіяє зоря

над всесвітнім вертепом...

* * *

Щоразу повертаюся до тебе
обличчям зрілої смиренності
на тлінних плащаницях листя.

Колючий дріт кордонів і таборів,
і резервацій заповідної природи
нам не дає сплестися
вінком весільним
хуторянської землі.
Лише долоні роздираю
на терніях іржавих.

Невже такимп,
кривавими
завжди повинні бути
оці короткі лінії
життя?

Ігор Маленький

Народився 1962 року на Тернопільщині.
Закінчив Київський університет.
Кандидатську дисертацію захистив у Душанбе.
Живе і працює в Києві.
Автор поетичних збірок «Тернове поле» (1987)
і «Цвіте терен» (1991).

ОСІННІЙ СОН...

Стогнали крізь сон сухими губами
і прокидалися від того, що хотіли пити...
сідали на підлозі, кутаючись у простирадла,
і йшли пити вікна...

тремтіли коліньми на підвіконні
і пили, задивляючись у воду, де горобці билися,
і між ними летіло біле пір'я...

вода текла по бородах
і капала на підлогу, лишаючи тоненькі мокрі сліди,
і небо нахиялося до вігна блідими губами,

а ми ішли
по битому склі босими ногами і сідали мовчки
вбирати скло з ніг, бо по кімнаті вже
бродили мавпи...

одна сиділа на столі в окулярах
з довгими і м'якими руками до підлоги,
друга ховалась під столом
і, напевно, кричала, висолопивши червоного язика...
і ще декілька бродило по кімнаті, кутаючись у халати
і зрідка
перекликаючись хриплими когутячими голосами...

НА ЯРОСЛАВІМ ВАЛУ...

Слова уже такі виговорені,
як майже порожня пачка
 з двома цигарками,
і крізь розсохлу тріщину у дверях
що добре видно,
 як у кімнаті

 догорає свічка
і не дає замкнутися
цьому короткому світові
з фанерними віконницями на вікнах
і посохлими павучками,
що колишуть недавні історії
 у павутинні
 під стелею...

...ці спокійні і трошки примружені очі
на великих
сімейних фотокартках,
 що похитуються
від шепоту в кімнаті
якраз над тими місцями,
 де стояли дитячі ліжечка
і висіли вицвілі килимки
з білими оленями...

а у кімнаті мовчання,
яке весь час треба чимось заповнювати,
бо замість нас заговорить
хтось інший...

 і свічку погасить,
аби тихо сказати у сутіні,
що я люблю тебе...
а за тебе примружити очі

і відповісти:
«Неправда...»

АКВАРЕЛЬ

...за брамою міською я схилився
і в поросі шукав твоїх слідів,
що з порохом здіймались на тополі,
як сиві горлиці, що в листі воркотіли
і з квітами зів'ялими летіли
у дзеркало твого овального вікна.
з якого ти дивилась на світні...
і біле пір'я сипала з руки,
щоб думав я, що то прийшла зима
так рано, що й про неї я не встиг
тобі сказати...

* * *

...Так голодно на цій землі вишневій
жменею вишень загодовану
свою душу у світ виводити,
як погорілець собаку на мотузі...

Іван Малкович

Народився 1961 року на Івано-Франківщині.
Закінчив Київський університет імені Т. Г. Шевченка.

Живе і працює в Києві.

Автор поетичних книг «Білий камінь» (1984),
«Ключ» (1988).

НАПУЧУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ВЧИТЕЛЯ

Хай це, можливо, і не найсуттєвіше,
але ти, дитино,
покликана захищати своїми долоньками
крихітну свічечку букви «ї».

а також,
витягнувшись на пальчиках,
оберігати місячний серпик
букви «є»,
що зрізаний з неба
разом із ниточкою.

Бо кажуть, дитино,
що мова наша — солов'їна.
Правильно кажуть.

Але затям собі,
що колись
можуть настати і такі часи,

коли нашої мови
не буде пам'ятати
навіть найменший соловейко.

Тому не можна покладатися
тільки на солов'їв,
дитино.

ТРАДИЦІЙНИЙ ПОРТРЕТ ПОЕТА

Дуже делікатне створіння
поет:
плаче
за кожною своєю сльозою.

Ось він всівся під опудалом —
спокоем насолоджується.

Надлетіли три горобці,
перервали крильцями думку,
сплетену шм,
і, звичайно,
як і належить сміливим горобцям,
ще й послід впустили
(видимість
хоч якихось гудзиків на плащі).

Думає собі поет:
— А чого цей добродій,
що з мискою на голові
стирчить наді мною,
не прожене тих негідників?
Аж ось воно що! —
примружує око

і потрясає пальцем поет,—
добродій не має в що взутися.
А земля вже зимна...—

І з найзаклопотанішим виразом
він розшнуровує
свої черевики.

ОПРИШОК

Отак прожив собі, дивись,
немов одне лиш тільки знав я:
о півдошостій народивсь —
о півдопершій порубають,

а я дзвонив гуцульську вись,
і чулося мені неначе,
що хтось оплаче, хтось оплаче
й мене оплаче хтось колись...

ПО ДОРОЗІ З ДОМУ

хапався за хатній одвірок
за тяжку татову хворобу
ще вхопився за яблуко
а воно пішло зі мною

Василь Марочкін

Народився 1951 року на Рівненщині.
Закінчив історичний факультет Львівського універ-
ситету імені І. Я. Франка. Кандидат історичних
наук.

Живе і працює в Києві.

Автор збірки поезій «Жолудевий дощ» (1986) та
монографії «Антифеодальний і визвольний рух на
Україні в першій чверті XVII ст.» (1989).

* * *

Польовою стежиною з дальніх доріг
Йду в село і радію сподіваній стрічі.
Тільки ж каменем смуток на серце наліг:
Кладовище побільшало вдвічі.

* * *

Чи не той ти Дорошенко,
Що веде військо запорозьке
хорошенько?..
Дорошенкам в світі було тісно,
Та про кого з вас одвічна пісня?..

Відвернулась доля та не дуже,
Походив землею ти оружно.
Втратив однодумців і довіру...
Хоч на старість не пізнав Сибіру.

МОЗАІКА ПАМ'ЯТІ

Стіна дерев і дім митрополита...
Ген трапезна... Дзвіниця в небесах...
Мовчазні свідки. На камінних плитах
Горить в промінні вранішня роса.

Твоє подвір'я наче келих тиші...
В грядущий день каміння промовля.
Чернець-учений для нащадків пише
Про хліб, про напад ляха-короля...

Скрипить перо. І скупо свічка світить.
Спішить чернець, напружує чоло.
Цей мудрий муж запише і помітить,
Що діється в Русі. І що було.

З Дніпра вітрець на древні бані віє.
І день ясний твою окреслив тінь.
Прекрасна й строга, мовчазна Софія
Десятий вік летить у височинь.

ПОВІНЬ ЗЕЛА

Не збагну. Чи наснилось, а може, насправді...
Наче в трави пірнаю, наче в травах тону...
А на поміч не кличу. Немов божевільний,
Вигрібаю чогось на глибинь.

Серед пахощів квіту все швидше і швидше
Віддаляється берег, нещирий і злий.
І настирливо думка шепоче: вертайся,
Але серце вистукує владно: пливи!

Тільки музика трав! Тільки небо і простір!
І зело розлилося — крайнеба не видно за ним.
І зникає межа, що так важко гнітить мою душу
І зникає умовність, принизлива і пуста.

НА ЛУКАХ СЬОМОГО НЕБА

Пісня стегон твоїх розлилась в моїм тілі.
Дозрів твій шепіт у гніздах персів.
Сміялось літо за перелазом
Очима черешневими...
Високе жито торкалося неба.
З вуст твоїх сочилася цівка крові.
Вдалині
Вмирала чи народжувалася пісня —
Не знаю.
Коники переорали пам'ять
На луках сьомого неба.
Було...

Аскольд Мельничук

Народився 1952 року в США.
Викладає англійську літературу в Бостонському
університеті.
Виступає як поет, літературознавець, перекладач

ПО ДОРОЗІ ДОДОМУ

По дорозі додому
(з Бостона до Кренфорда)
за дороговкази правили лебеді:
один — відразу за Містіком,

другий біля Нью-Лондона

Березневе небо
пульсувало, як музика Саті:
шафранові потоки лилися
далеко на обиді.

М'яка пастораль східного краєвиду?
Я побачив лінкори у доках,
а на крейдяних полях захисного кольору машин
що на них відбивалася тінь бога війни.

О світе мій, світе,
як же свідомістю охопити
все це,
від лебедя до лінкора?

ДОРОГА СВІТУ

Грудень, 1980.

У Данса Скотуса знайшов я таке місце,
цитату з Авіценни:
того, хто заперечує
найголовніший принцип,
слід лупцювати
чи вогнем палити, доки
він визнає, що бути
підсмаженим або не бути,
побоями змордованим
чи ні —
то не одне й те саме.

Радянська армія стоїть наготові
на польському кордоні.
Ларрі Лі, людська душа,
в Сіетлі.
Пісні співає.
А я на ніч почитаю Руденка вірші,
котрий у в'язниці
за те, що захищав побитих.
А ще пізніше —
Геракліта
про війни, про вогонь і зміни.

ВІРШ ПРО ЗВИЧАЙНОГО ДЯДЬКА-ІММІГРАНТА

Він так боявся грошей, що давно всі знали,
як він тремтить і полотніе в черзі біля каси.

Подейкували, ніби якось він насправді розридався
А на Різдво він нас потішив тим,

що натягнув
собі на голову

невістчину білизну.
Ми лиш не відали,

як то було тоді
у Переяславі

чи, може, ще деінде, там,
де я не був ніколи,

тому не в силах уявити, там,
де схопили його батька,

відомого суддю й промовця,
поставили до стінки

і т. д.
А втім, це не прояснює той страх до грошей.

Микола Мірошніченко

Народився 1947 року на Луганщині.
Закінчив Луганський педінститут.
Працює в редакції тижневика «Літературна Україна».

Автор збірок поезій «Рік — осокір» (1984), «Око» (1989).

Виступає як перекладач з тюркських мов.

* * *

Я Словчий — бо іду на лови
щонайсловеснішого слова,
яке у хащах славровишніх
щось риче Києву на Клові.

* * *

Кохана спи мені —
побачиш як
на відстань спомину
здалів твій ляк
що йду я долами
а наче долями
що йду я горами
а наче горями.

* * *

В каро-золотих твоїх зіницях
бачу я себе,
і так мені —

мовби комахинні в бурштні,
в смоляній
прозорій кам'яниці.

Ні снаги, ні сили. Все — намарне.
І даремне світовидь сія —
бо задубла вдяганка моя,
викраяна з кармазину карми.

* * *

Жниувала, доки
нажила горба,—
трудоднями вщерть її гарба,
горобці клюють її пшеницю
зі снопів державного герба.

* * *

Ось ви стужені (але не вистуджені)
за деревами

і ніким не вистежені
за деревами

у незримім вагоні
мов вогонь у вигині
летите
летите

у вагоні як на вигоні
ла-та-та
ла-та-та

а дві грушки (вже вигрушки)
у смерк
утікають

а Бог їх за виграшки
у смерть
утикає.

ТУЮГИ

1

Мре гора в своєму долі
й мовить моїй долі:
будеш топтаною, сестро,
у пилюці долі.

2

В саду затьохкав соловій —
вслухайся, та не соловій,
адже в коханої твоєї
куди красніше соло ввій!..

3

Я довго жив у яворів,
аж поки й сам уяворів —
мій корінь тягне воду відань,
яку жене уяви рів.

¹ Туюг — у класичній поезії тюркського світу рубаїподібний чотиривірш зі схемою римування «ааба», при цьому неодмінною умовою є омонімічні або каламбурного типу рими.

Павло Мовчан

Народився 1939 року на Київщині.
Закінчив Літературний інститут імені О. М. Горького та Вищі сценарно-режисерські курси в Москві.
Живе і працює в Києві. Народний депутат України.
Автор багатьох поетичних книг, збірки літературно-критичних статей «Ключ розуміння» (1990).
Виступає як сценарист і перекладач.

* * *

Повертаюсь і я. І ніхто не затрима.
Озирається світ на мое вороття:
рівнозначне скресанню — воно ледве зрима,
додається снаги — прибуває пиття.
Покрапли... похвилинно, поп'ядно вертаюсь,
важча крок, проте легшає плоть щодоби,
і сідає на мене жовтобрюшок згряя,
і чіпляє лопух реп'яшків для сівби...
Степ налип і обтяжує стопи,
чорний куряви стовп вироста на плечі,
до джерел повертаюсь, ламаючи опір,
і встромляю у них я дзвенючі ключі.
Розверзається світ, і в розломі зіє
свідровина гудюча, що всмоктує час.
Невагомий вже я — оболонка прозора злітає
у продуквину круглу, де сонце висвітлює нас.

* * *

Летить собі зозуленька та й кує
про невішне горенько про своє:
прилетіла з вирію — все цвіте,

куди ділось дерево золоте?
Літа гаєм, літа бором, та дарма,
золотого дерева там нема.

ПО-СТУП

Знов землю відчиняють грабарі —
до глини прикрої вгрибаються лопати.
Ізнову розпинають на горі
необлітанну душечку крилату...
Люд збайдужілий, під один кашкет
підструганий, і на одну підшову —
зрівня гробки, посунувши вперед,
і вшне заполоч криваву в довгу прошву...
Вологий холод, ніби вустюки,
за коміри вповзає та за шкіру,
об черепи розплющені зірки
відтілюють убогий колір сірий...
— Подумайте (якщо є думать чим?)
про ті хрести, яких вам не минути.
— Єдина, — алкаш-грабар кричить, —
цілуючи пляшенцію отрути...
— І не-деліма... — йому в тон впада
полковник Алксніс і вганяє кулю
в відбиток власний — брижиться вода:
пухир спливає з Німана, мов дуля...
і неділимий безіменний тлум
за танками на Захід кроком рушив
і по землі пробіг залізний струм, —
мов на дротах затіпалися душі...
Тікає від заглади все живе:
в хрести дерева, а трава — в коріння,
повітря п'ятикутний постріл рве,
а мову облягає оніміння...

МОЛИТВА

О, зглянься на поклик, на смертне благання;
невже ж на землі ми останні, останні?
Яка ж на роду на моєму провина?
І чим завинила маленька дитина?
Я голосно кличу тебе, покликаю,
мій Боже,
відлуння ж немає, немає...
Почуй моє слово і зглянься на мене:
пошли хоч надію спасенну, спасенну...
Бо хто ж, окрім тебе, ще нам допоможе:
— О Боже Великий... мій Боже... мій Боже...
Дай певність на радість, умнож наші сили,
аби підняли ми обпалені крила,
щоб швидше минувся час лиха й випроби,
щоб змився дощами пекельний Чорнобиль...
Зміцни мою віру у завтрашню днину,
щоб славив імення Господне віднині...
О Боже...

* * *

Малинові вершки беріз,
блакить, відтінююча ліс,
і нитка стежки через поле...
Нічого більш не треба, доле!
Хіба криничку, що без дна,
ковток духмяного вина,
корець зерна та грудку солі.
та пісню в рідному роздоллі.
Весняне свято, жменю буднів
та ще пташину на одлюдді.

Анатолій Мойсієнко

Народився 1948 року на Чернігівщині.
Закінчив Ніжинський педагогічний інститут імені
М. В. Гоголя.
Кандидат філологічних наук.
Живе і працює в Києві.
Перші поезії в республіканській періодиці з'яви-
лися в кінці шістдесятих років. Збірка «Приемлю»
побачила світ у 1986 році.
Опублікував ряд літературно-критичних статей,
лінгвопоетичних студій, перекладів.

* * *

Вихрясті гриви, ганаші кутасті...
І час — немов до грив гінких прилип.
Кутастий час — як з конопель Пилип.
— Агас! — і вже не відвернуть напасті.

Сто щастя судилось, сто дзвінких підків,
Але — «Агас!», і лиш вітри ікласті.
Що — брами — навстіж і просторинь — навстіж,
Коли люмбаго б'є з обох боків.

І вже на долю нарікать запізно,
І коней вже триножить не з руки
(За нами — Біломор і Соловки,
Залізний час! Гримить «Агас!» залізною).

...Лиш той алюр нам душу рве на клапті —
Вихрясті гриви, ганаші кутасті.

* * *

Присядемо на березі Десни,
Де сніг ще вчора углибав довкола.
Присядемо... де ще не всі пісні
Із повинню спливли за видноколо.

Тут стільки висі висіяли в рань
Нам птах-зорянич і зорянка-птаха.
І юного підсніжника відвага
Горить на всенький обрію екран.

На всю просторінь-дихання весни.
Але присядем на порозі квітня...
Така блакитна хвиля у Десни —
Що аж до сонця височінь блакитна.

Поезіє, ясінь нам ця з руки.
Присядемо на березі ріки...

* * *

І знову над Черніговом громи...
Але зими немов і не бувало...
Хмарин квітневих голубі овали —
Все далі від хурдеч і від зими.

І ми в цім квітні. Вже й завітнювали...
І з нами наша пісня на порі.
Й ні пагона на Болдиній горі
Ці птиці-блискавиці не склювали.

І слово, нами мовлене колись,
Мов ожило і знов забрунькувало.
І жодної пелюстки на поталу!

Мов звікувала горда небовись
(Лиш тихий відсвіт гожої зорі...)
В Чернігові, на Болдиній горі.

ПОВЕРНЕННЯ СТАРОГО ЕМІГРАНТА

Суха, ледь жовтава
Жилка кленового листка
На твоїй скроні —
Все, що лишилось на спомин
Про Країну кленового листя.

* * *

З козацького чуба —
Печаль та згуба...
Та вільний вітер.

* * *

І пересохле річки гирло —
Мов горло, пересохле, всмерть.

* * *

І незбагненна твоя посмішка,
Що лист осінній,
Котрий не знати куди приб'ється
В падінні-кружинні...
Залекатиме все від вітру.

* * *

Жінка в степу безмежному...
Спрага.

Музейний провулок, 8

Літгурт з такою назвою організувався навесні 1990 року. Його члени сповідують так званий «чистий верлібр».

Віталій БОРИСПОЛЕЦЬ (народився 1962 року)
Олександр БРИГИНЕЦЬ (народився 1962 року)
Володимир ЖОВНОРУК (народився 1963 року) —
всі троє закінчили Київський університет, живуть і працюють у Києві, автори перших збірок поезії, що з'явилися друком у 1991 році.

Віталій Борисполець

ОГОЛОШЕННЯ НА СТОВПІ

* * *

Даю уроки
життя
навчаю гри
з вогнем

* * *

Потрібна няня
для догляду
за хворобливою уявою

* * *

Зникла
дресирована впевненість
у завтрашньому дні

* * *

Відгукується
на голос розуму

* * *

Оголошено конкурс
на заміщення
вакантної посади
прокуратора Іудеї

З собою мати
головний біль

* * *

До відома громадян:
Зупинку серця
тимчасово перенесено
на сто метрів вперед

* * *

Виконую
терміновий ремонт,
свідомості
вітчизняного виробництва

* * *

Відбудеться аукціон
з розпродажу
марних обіцянок

* * *

Буйна голова
здасть
звивини мозку
свіжим думкам

Олександр Бригинець

дерева у пастці асфальту
місто у пастці дерев
просяться у Червону книгу
і ліси і мегаполіси

*

іду за днем
а все ближче до ночі
іду за весною
а все ближче до осені
іду за тобою
а все ближче до себе

*

слово що я мав сказати
вилилося через край
знов по краплині
збираю сили пережити таке

*

грім то сміх
блискавка спалах очей
чим я так насмішив тебе
небо?

* * *

почалося з того
що її очі здавалися
кольору квітневого неба
закінчилося тим

що квітневе небо
здалося кольору її очей

* * *

під старими шпалерами
я знайшов малюнки старіші
ніж у первісних печерах
я їх малював ще тоді
коли всі обличчя
виходили правильними
а посмішки — щасливими

* * *

даремно ти спалюєш ці листи
полум'я лише на мить спалахує
але так яскраво що за цю мить
я встигаю побачити
значно більше ніж треба

Володимир Жовнорук

з моїх долонь
росте дерево

але його плоди
падають на інші голови

розчерком симфонії єднання
напишу своє ім'я

на кожній краплі
вічного дощу

на кожному подихові
вічного вітру
на кожному фотоні
вічного світла

може тоді не згубиться
моє ім'я
серед безлічі цінників
розвішаних на кожній миті
гамірного магазину
що називається життям

у кожного в душі
є суддя,
у кожного в душі
є кат.
але не в кожній душі
є жертва
яку каратиме кат
за вироком судді

ВЕЛИКИЙ ВОГОНЬ

горять відображення дзеркал
горять тіні й сонячні промені

корчаться в кошиці
хмари та дощі

вже перетворилися на обвуглені цурпаляччя
язики полум'я

не зайнялися тільки слова
якими розпалено
ВЕЛИКИЙ ВОГОНЬ

Іван Негрюк

Народився 1954 року на Сучавщині (Румунія).
Закінчив ліцей у Сучаві.
Видав збірки поезій «Мегалеві квіти» (1983), «Зо-
лотий браслет слова» (1986), «Балади і екстази»
(1989).

ЖНИВА

Раз переходить мати росою
з серпом новим, новомісячним.

Зірку за промінь схопить, зітхне,
під коліно колосся ласкаво обріже.

Через мак нахилить макове обличчя,
застелить борозну полотнами любові.

Гроза б'є в полудневі обрії.
Покличе нас батько із стерні — гримить.

ДОБРИДЕНЬ!

Пробачте,
що не постукав у двері...
Та ні, руки не зайняті,
бо в мозолистих долонях пошу
душі два чемодани дрібних речей!
Там погляд матері
біля кросен,

тчучи рушники
із червоними краплями
достиглої калини;
батькова сокира, долота,
клапоть газети, де пишуть
про перевиконання ним плану
кількома тисячами кубометрів дерева,
на яким він закарбував
кількасот кубометрів
палкого бажання
здобути мені доброго досвіду;
є там дрібні кільця, на яких висять
кулі першої чи другої світових війн;
ключі від древньої прадідівської правди;
якось непотрібна камінна печатка
і всякого розміру коробочки.
Пробачте,
не можу так швидко
описати вам кожну річ.
Та ні,
руки у мене не зовсім зайняті,
хіба що в лівиці неписані аркуші паперу,
а в правій — шкільний олівець.
Прощу?
Чи вмію працювати?
Хіба що вхопити місяць за ріг
і встромити його
глибоко в чорнозем;
гострим смичком
на струнах смерек
вспівувати,
сталь гарячу ритмічно товкти
аж до кулястої форми;
у моїх коробочках
лежать вивчені листи труда
з важкою печаттю

мозолистих долонь.
Ні, ні,
кави не питиму,—
мене ще не втомила розмова,
та, пробачте,
я прибув
із душі двома чемоданами дрібних речей.

Борис Нечерда

Народився 1939 року на Житомирщині.
Закінчив Одеський інститут інженерів морського флоту.

Живе і працює в Одесі.

Автор збірок поезій «Материк» (1963), «Лада» (1965), «Барельєфи» (1967), «Поезії» (1970), «Літак у краплі бурштину» (1972), «Танець під дощем» (1978), «Вежа» (1980), «Удвох із матір'ю» (1983), «Поезії» (1984).

ПОЖЕЖА НА СКЛАДІ СКЛОТАРИ

Полум'я грянуло в кронні дерев.
Так і скінчилась пригода скандально:
ще до капели пожежних сирен —
як не бувало складу склотари!

Сторож не винен (зазначмо в дужках).
Збитками не похитнуло добробут.

Вічна пам'ять колишнім пляшкам
з-під коньяку, молока чи сиропу!
Всьому, що паливом гарним було,
сміттю та й виторгу — теж вічна пам'ять.

Мова про інше...

Розжарене скло,
як воно капало і налипало.

Хто б угадав, що стихійна біда
зграбно від лиха поверне до казки?

Плавиться посуд і.— перепада
в дещо коштовне по-венетіанськи!
Скло, донедавна нудне до відраз,
вдачу мистецьку нарешті проявить:
квіти довільні, мов у вітраж,
у дротяну огорожу впаяє.

О колісковий скляний обертон!
Онде з заліза, якого чимало,
гличником висне химерний бутон:
ясно-зелена троянда? чи мальва?

Славтєсь повік, фантастичні квітки,
взяті вогнем із півлітрів і чверток!

Цьому зізнанню властиве-таки
щось аморальне (хоч і відверте)...
Чи не тому, що в людині живе
грішна жадова, докучне наслання:
— Хочу нового, подайте нове,
хай буде гірше, аби лиш — нове
замість зужитого вкрай до неслави.

Вічна пам'ять — стандартам умів.
Вічна пам'ять — порожнім литаврам.
Вічна пам'ять... а краще «амінь»
навіть любові, що — утилітарна.

Любий пожежнику, марно скрививсь:
доблесні друзі не завинили!
Рештки з пожежі, як воду з криниць,
люди витягують на сувеніри...

Так ніби бачу: сонях скляний
з чорною гайкою усередині.

ДО Л...

Дивом дивна моя, я з очей своїх сниво скліпав,
з пліч найплачевних зняв непотрібні труди,—
дай же голодному його буханець хліба,
серед пустелі спраглому дай води.

Дивом дивна моя, опинись на моєму місці,
коли я віднедавна спаленим м'ясом пропах.
В круговерті ночей поїздами і горлом птиці
замісилася чорна, мов кіпоть, моя журба.

Дивом дивна моя, оглянися у гніві, бо зблідла,
похитнулася певність — без моєї на те вини.
Барабанять дощі, в непрозорих деревах —
безпліддя,
мов гулки коридори, чотири мої сторони.

Я щедрю, Любове, твому плодоносному лону.
Ось я прошу води і одержую море!.. Солоне.

Маруся Няхай

*Народилася 1951 року у Кошице на Словаччині.
Закінчила історико-філологічний факультет Пря-
шівського університету. Науковий співробітник
Слов'янської бібліотеки у Празі. Автор поетичних
книжок «Білі руки беріз» (1974), «Чекаю тебе»
(1981), «Моє ательє» (1986).*

ГОРДІВ ВУЗОЛ

На батькових ногах
в'ються гордіївським вузлом
чотири роки фронткових доріг
І ці дороги до сьогодні
несуть його несуть
бо суть його життя у вузлах
а суд доби на суді
як нам ці вузли розітнуть

НЕПОВТОРНІ

Скільки Матьор заливаємо у своєму житті
неповторних островів
на яких народжувалась наша
надія віра і любов

Задля чого
поспішаємо вибілити
свої ще не виплекані
острівці людяності.
Задля чого

нехтуючи прадідівським
спалюючи своє коріння
збираємось (думаємо) рости до неба
а падаючи кричимо
До горизонтів!
Де видніше
чи вигідніше!?

ВЕЧІРНІ ЕТЮДИ

* * *

За всім безглуздям вечора
замкнулись двері
десь там догулював спів
і відгомін зайвих слів
Захекалась вулиця
штовхаючи наші ноги уверх
до бетонних світильників
Парнасу сучасного міста

А мене мапить стара вулиця
світлячком підвального віконця
Приходжу до Вас Маестро
запахом смаженої картоплі
олії та глини на Ваших роботах.

* * *

Цей вечір був початком
ще ненародженої пісні
Закарбована краса в глині і металі
співала над племінцем свічки
доторкаючись її

Вона оголена
під нашим подихом тремтіла
а ми очима вдивлялися
до порогів своїх витоків

* * *

В цей мент Ви прагнете
розгадати кусник мого Я
Чорний вуглик бігає
по білому папері
а очі стежать
за моєю розгубленістю

Тепло поспалились слова
про старий камін
та вуглики очей
трусили мною
а Слова не було

В тишу кімнати
падали на підлогу
знаки питання
та іскри з-під повік
неприборканого бісика

Володимир Олейко

Народився 1963 року на Львівщині.
Закінчив інженерно-економічний факультет Українського поліграфічного інституту. Живе і працює у Львові.
Автор поетичних збірок «Зірки і звуки» (1989), «Мегаполіс» (1991).

* * *

Заграва ртутних рік
відсвічує гранітом,
горить порожній ліс.
І згорбилось при нім
занедбане, нудне,
колись красиве місто,
що нині міцно п'є,
закусуючи пісно,
а потім сушить лахи
на вбогому вогні.

Його пітні майдани
і черги, ніби черви,
його брудні крамнички,
п'янички, матюки
так б'ють тобі під дих,
що біля них і вмер би,
та дух твій, окрім нервів,
ще має кулаки.
Відкинь перестороги
цих застарілих етик,
качай обвислі м'язи —
Пегаси розбрелись,

писаки поміняли
всі пера на кастети
і залпом вчать ушу,
а не ази поетик.
Ти теж не є найгірший —
дивися і учись.

Учися бути сильним
у нетрях нерволамів.
Ударять в праву щоку —
віддай ударом в пах.
І так, щоб відхотілось,
відбило сучу пам'ять.
Тоді ти сам відчуєш,
як тіло кришить камінь,
а дух твій кришить душі
невдатних горопак.

Як весело нам жити! —
ні осені, ні сині.
Одні помийні слини
змордованого пса
стікають на майдани,
на храми старовинні,
на стомлені обличчя...
І вже у тому плині —
незчувшись і коли ж то! —
опинишся ти сам!

О Господи, дозволь
сим небесам ясніти.
Ще лиш вони сіяють
у первородді барв, —
у час, коли вчадів
твій найлютіший вітер,

коли ріка (чи ртуть?)
відсвічує гранітом
і пахне нітролаком
осінній лісопарк...

* * *

...вже не плоть розпинають —
випалюють суть,
Вже до храму не сум,
а ненависть несуть.
Вже не совість їм суд,
а гармидер юрби.
Тільки навіть і їх —
нерозумних — люби!

В передчас тої миті,
як впадуть небеса,
ми стоятимем,
вмиті,
у Господніх сльозах.

* * *

Господній перст не дасть тобі пропасти,
не дасть тобі упасти,
а впадеш —
то підведе і збавить від напасті,
і легко порох струсить із одеж...

І ти підеш — блага твоя дорога,
блажен дороги найдрібніший пил,
бо береже ясна покрови Бога,
якого Ти
пізнав і полюбив.

Борис Олійник

Народився 1935 року на Полтавщині.
Закінчив факультет журналістики Київського університету.
Голова Українського фонду культури, депутат Верховної Ради СРСР.
Автор численних поетичних книг. Виступає як публіцист і літературний критик.
Лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка, Державної премії СРСР.

ДО ПРОБЛЕМИ «ШЕВЧЕНКО І НАРОД»

Диптих

I

Тяжко ішов, як жниввар, по нужденному полю.
Люди йому відвалили на всі терези:
Брили кутасті свого невмолимого болю,
Солі в саквах, що опала з гіркої сльози.
Шлях починався по вольній *

чубато і русо!

А довершав

після хижих пустелей та бур
Лисий, як місяць, з тужбою обвислого вуса.
Жовто згасав, одинокий
на весь Петербург.
..Як переймали його
у сап'янцях газдині,

Як наvertали за стіл на меду та куліш!
Все приміряли чумарку з дідівської скрині,
У вишиванку вдягали нехрещений вірш.
«Господи праведний,

що йому, зрештою, треба?
Рідний кожух, та і ми ж не чужі — земляки!
Хатку збудуем, уділимо отчого неба,
Тихо поплачем об тім, як були козаки».
Гостро позиркнув з-під еретичного лоба.
Церкву минувши, ішов у сіряцький загал.
Вслід йому сито плювався добродій: «Худоба!»
Скрушно хитав головою старий ліберал.
Жовчно цідили, дізнавшись про смерть:

«Доходився!

Маєш тепер, демократе, по всьому і — все.
Надто вже з бидлом, чи то пак,

з народом носився.

Глянем тепер: чи на цвинтар хоч хтось
понесе».

...Люди несли його, збившись у горі до купи.
Душі боліли. Пекла порожнеча рукам.
Мовчки знімали солом'яні стріхи халупи.
Шпиг нюшкував, заглядаючи в очі дядькам.

Раптом осікся, немов приторкнувся до сталі:
Вивідав з поглядів, повних жури і скорбот,
Що зрозуміли уперше, кого їм не стало,
А зрозумівши, юрба виростає в народ!

II

З народом загравають не треба.
Він добре бачить з-під брови:
І що ви корчите із себе,
І хто есте насправді ви.

Коли світили в нього ребра,
Коли товкли пророки злі:
Мовляв, куди йому до неба,
Як він по вуха у землі,—

Життям і канчуками вчений.
Він,

загнаний під самий низ,
Останній гривеник Шевченку
На перший пам'ятник приніс!..

Народ не візьмеш на макуху.
Він зоддаля розрізнить чин:
І хто є син його по духу,
І хто — по духу! — сучий син.

* * *

Гей, дуби мої — зелені хмарочоси...
А мені ж уже дорога на похил.
Карі очі? Гойні брови? Чорні коси?..
Де ж ви, коні мої вірні?! Тільки пил.

Щось у білім... Хто се в білім? Хтось у білім...
А мені уже на осінь — жовтий ліст.
Киньте, врешті! Ви коли-небудь любили?
Ви кого-небудь любили, мораліст?

Що це ззаду?.. Хтось позаду... Там, позаду,
Сірй вітер заміта мої сліди.
Ах, обліште! Що ви знаєте про зраду,
Коли зорі б'ються в шибку, як сліпі?

Вам би, мила, пасувало тільки чорне.
Тільки чорне вам пасує. Але ж ви

Окрутили навіть гетевського чорта
Театральним поворотом голови.

Ця майстерність прибиратися у біле,
Голубино-непорочна білизна!
Ви б давно мене зіницями убили,
Коли б я себе в зіницях не впізнав.

Полиняло, оджовтіло, зголубіло.
Всі печалі мої встигли на експрес...
Ви б давно мене медовістю убили,
Коб я вчасно від отрути не воскрес.

Петро Осадчук

Народився 1937 року на Івано-Франківщині.
Закінчив Одеський університет.
Народний депутат України. Очолює підкомісію з
питань культури Верховної Ради республіки.
Автор багатьох поетичних книг, збірки літератур-
но-критичних статей «Поезія — молодість душі»
(1989).

* * *

В день осінній, полинний, я відчую, що винен
Перед тим, що наснилось, що було наяву,
Відімкнеш мою пам'ять ключем журавлиним —
Лиш тебе я покличу, лиш ім'я назову.

Голос твій колихнеться, мов хустка шовкова,
Моїх вуст приторкнеться, що промовлять: «Явись!..»
Я почую тебе,

всю,

до кожного слова,

Та не зможу обняти тебе, як колись.
Я спитаю тебе: — Ти озвалась навіщо,
Як лишилась далеко в далекій судьбі?
— Те, що з нами було, нам належить навічно,
Хоч самі не належимо

навіть

собі.

Голос твій колихнеться, мов хустка шовкова,
І розвіється спомини по осінній землі.
Тільки відзвук

твого

пайніжнішого слова

В журавлинім ключі затремтить на крилі.

КОЛО ЧОВНІВ

Коло човнів лежала в напівсні,
Насправді — не лежала, а вражала.
Вражали лінії рибоподібних ніг,
Вражали персів потаємні жала.
Було достатньо глянути лиш раз,
А там на берег погляд перевести,
Й здавалось: поряд ворухнувся баркас,
А на човнах заворушилися весла.
Було достаньо зиркнути іще
Так, щоб уздріти й море по дотичній,
Як море,

шелеснувши

голубим плащем,

Йй ноги цілувало патетично.

Старий баркас,

і скелі,

і причали,

Ну а про сонце й говорити нічого,—

Все ворушилось,

все тяглося причаєно

До неї,

незалежної і вічної.

Лежала тріумфально в напівсні,

Лежала гордо й відчайдушно весело,—

Човном стулились двійко пружних ніг,

А руки

порозкидані, як весла.

Коло човнів лежала і цвіла,

Вбирал пісок від неї світло й жар.

Вона була як золота стріла,

На берег

сонцем пущена

з-за хмар.

* * *

Я прийшоц до тебе несподівано,
Я від тебе несподівано піду.
Найдороща пісня — недоспівана,
А найліпша — та, що не знайду.

Те, що буде,— буде неминуче,
Що було — залишиться навек.
Так люблю я погляд твій засмучений
В мить, як усміх блисне з-під повік.

* * *

У морі синьому, не знаючи причалів,
На всіх вітрилах у незвідані моря
Пливе за межами скорботи і печалі,
Як біла каравела, молодість моя.

— Агов! — гукаю.— Озовися, капітане!
Які надумав відкривать моря? —
Пливе беззвучно, за крайнебом тане,
Як біла каравела, молодість моя.

У морі синьому, далеко від Одеси,
Мене не взявши у незвідані моря,
Без мене входить в таємничі плеса,
Як біла каравела, молодість моя.

— Агов! — гукаю.— Озовися, капітане!
Коли ж це сталося, що ти — давно не я? —
Пливе беззвучно, за крайнебом тане,
Як біла каравела, молодість моя.

Валентина Отрощенко

Народилася 1948 року на Київщині.
Студювала українську філологію в Київському
університеті.
Перша збірка віршів «Віра» з'явилася друком у
1968 році. У 1990 році побачила світ друга книга
поетеси — «В зозулиній тиші».

* * *

радій батьку радій мати
поки світить рідне дитя в хаті
в білій хаті
сяє косою
як золотою івою

сонцю світить із світлиці
місяцю із зорею присвічує
за золотою івою
зозулі летять
вінець кують
землю одчиняють
золоту іву в полон оддають
в полон дають
гірко плачуть

БЕРЕСТЕЧКО

(п о ж н и в'я)

над снопом на покуті
Божа Мати зігриває диханням сиріт
порубаний козак хрестом лежить у полі
на всю Україну

під стріхами пусток шелестять польоти янголів
що тихо вивільняють з павутини кволі душі
схожі на дух хлібів на вікнах русальної неділі
з тих жнив коли падала над полем
зозуля долі з мертвим колоском

ПРО КАЛИНУ

На Житньому ринку зранку
Продає молодиця калину.
Лежать на засніженім прилавку
В кармінових краплях стеблини.
Палають незнаним соромом
Червоні, морозно-палючі,
А в тітки поблідли щоки,
Скривились вуста болюче...
Лежать її руки червоні
Впереміж з пучками калини,
А очі упали в долоні,
В долоні копійок жарини...
Очей туманіють лелітки,
І шерхнуть покусані губи...
Про що ви задумались, тітко,
Над гілками червоночубими?
Проходять повз вас байдуже
Дами і чоловіки...
Ви дивитесь на калину,
А бачите черевики.
Простенькі, зовсім не модні,
Та сину потрібні до літа.
А сало скінчилося в бодні,
А батько повіявся по світу...
Радітиме ж їм Іванко...
Карбованця лиш потрібно.
І котиться сонце над ринком

Чи вуликів злотистий гул...
О браття, як я хочу жити,
Свободу молоду любити
Не оддаля, а встиск, впритул!
Мій господи, нехай загину,
Тернами ти мені мостив
Життя, немов свою дитину,
Хрестом безжалісно хрестив,
Так дай на вільну Україну
Поглянути — будь милостив!

* * *

Коли каштани в Києві цвітуть
І пахнуть медом голоси киянок,
Моя душа світлішає, мов ранок,
Вивірюється з крові каламуть,

Бентежить сонце, як жіноча груди,
Побачена крізь марево фіранок...
І прагну я свого життя останок
На білу свічку цвіту обернуть.

Світитися жадаю між братами
Добром і радощами. По світах —
Розвіятись ясними пелюстками.

А коли ні, опасті хочу в прах,
Щоб вистелився світлом вічний шлях
Світам — під Києва зелені брами.

* * *

Не бійся сивини моєї —
Вона тебе не забруднить.
Ця біла, наче цвіт лілеї,
Ця, наче небо, синя нить.

В ній голова моя зігрита...
Немовби в мареві гора.
Це подих не зими, а літа,
Це дим незрімого костра.

Там думка палахтить, як рана,
Горить віків броня і бронь.
Благослови, моя кохана,
У скронях схованій вогонь.

Мені перед тобою сором,
Що він не світить, хоч пала.
Схились над полум'ям прозорим
Мого печального чола.

І не питайся, що згоріло,
Бо кров мою вогонь зберіг,
Байдужості смертельне трійло
Не вдерлося до жил моїх.

Навчив мене вогонь терпіти,
Хапливим бути, мов карук,
Але мого чола орбіти
Засвітіться від ніжних рук.

Тож доторкнися до сивизни,
Що очі молоді пече.
Можливо, світло дивовижне
Тобі між пальців потече.

* * *

Дівочих непорочних ліній
Довершеність — літак і лук.
Вона прийшла у день осінній,
Вся повна чародійних мук.

На грудях, на стрункому лоні
Одежу тихо розпина.
Неначе куля на долоні,
Лежить прекрасна і страшна.

* * *

Коли мені не допоможуть вірші,
То вже не допоможуть лікарі.
У сні свої благословенні й віщі
Я відійду самотньо на зорі.

Тоді прийди, кохана, кроком тіні,
Та серця ти за тим собі не рви,
Що все життя віддав я Батьківщині,
Тобі ж — пучок могильної трави.

Я знаю, мила, це несправедливо,
Та поділить інакше я не міг,
Бо й ця трава — так само вічне диво,
Як дивина найкращих днів моїх.

Ліда Палій

*Народилася 1926 року у Львові.
Під час війни разом з батьками виїхала на Захід.
Закінчила вищу мистецьку школу та відділ антро-
пології Торонтського університету.
Працює як графік.
Видала кілька книжок поезії і прози.*

ЧУЖА ПІСНЯ

В гарячі ночі ветха хата,
мов розпечена коробка,
дзвенить москітами.
Тому що тіло щемить ядом,
а постіль вогнем жарить,
мрію про віяла.
Йду до вікна пити вітер,
разом із піснею.

Незримі поїзди
ячать чужими голосами,
заглушують цикади,
що шерхотять
у морелевому саду,
мов трави гарячі.
За лапатим віттям
спалахують і гаснуть фари,
а вслід за ними
чвалає кошмарне хльоскання
автомобільних шин.

По той бік шосе
дисонансом моргають світла,
манять на газолінну станцію.
І знов піду босоніж
по теплому асфальті
і принесу в липких руках
щастя своє
в холодній пляшці «Орендж Краш».

* * *

Хмара лизнула місяць,
і він почав виблискувать.

* * *

Дощ тупими цвяхами
розпинає кленове листя
на чорнім бруку.

На ржавих циферблатах дерев —
тільки декілька хвилин до зими.

ПРОВЕСІНЬ

Верби помили русяві голови дощівкою,
цнотливі гілки
перешіптувались про те,
що в каштанових бруньках
повідималися фартухи.

* * *

Хмари чвалють бузок,
він олов'яно-важко пахне.
Несу тверді китиці на плечах
разом із спогадами чужих садів
із мряковинного прасвіту дитинства.

НІЧНІ КОРАБЛІ

Ти з'явився і відійшов,
а може, тебе зовсім не було?
То хто тоді держав мене так цупко,
щоб я не впала в безладді у ріку,
якою кораблі йшли у ніч?
То чому ще досі щемлять пучки від дотику
шершавого светра,
кудлатого чуба,
бархатного тіла?

Ти був і не був...
І тільки очі татарські ввижаються по ночах
та залишають теплий трепет.

* * *

Ти човен.
Торкаю твої гладенькі борти.
Але ти невловимий,
гойдаєшся тихо на хвилях ночі.
Коли прийму тебе,
щоб стати рікою?

Оксана Пахльовська

Народилася 1956 року в Києві.

Закінчила романо-германське відділення Московського університету імені М. В. Ломоносова. Кандидат філологічних наук. Науковий співробітник Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка АН УРСР.

Автор збірки поезій «Долина храмів», монографії «Українсько-італійські літературні зв'язки XV—XX ст.» (1990).

ЧОРНОБИЛЬСЬКІ СЕЛА

Зажурилась Україна, що нігде прожити...
Народна пісня

Не озирнусь. Такого — не було.
Кругом ті ж самі трави придорожні.
Але як страшно — це нове село
і ці міста — навіки вже порожні!

Нові хати — ні краю, ні кінця.
І де тепер знайти собі розраду?
Ані в саду свого деревця!
Ані малої стежечки до саду!

Бунтуйте, люди, хмари і птахи,
пісні, дерева, мови, діалекти!
Хіба на ці однакові дахи
дорогу знайдуть з вирію лелеки?

І де ж рости смарагдовій траві,
якщо живого луку не зосталось?
Бунтуйте, люди, поки ви живі, —
бунтуйте, люди, щоб цього не сталось!

Шумить навколо світовий базар.
Ламає руки запізнілий досвід.
І пам'ять роду — як старий кобзар —
йде до людей, хитаючись, наосліп.

ВИДІННЯ СУХИХ ОСОКОРІВ

І підперла зруйновану хату плечем,
бо дітей народила
і поле зорала.

Що ти кажеш?
Не чую за тихим плачем.
Чи тобі вже печаль всі слова одібрала?

І стоїш ти зі світом чужим
сам на сам,
бо згоріли усі твої
книги пророчі.
Сотні літ як скорботним твоїм образам
навертаються сльози на очі.

Торгували тобою у хмарах твоїх.
Заміняли минуле мільйоном ерзаців.
Ти іще — Україна?
Чи ти вже — лиш міф
про князівські походи і битви козацькі?

Розбрелися в тумані твої кобзарі.
Твоє горе від тебе вже старше за віком.

О, як темно тепер у твоєму дворі!
Не запалиться свічка у жодного з вікон.

Хто тут був,
хто тут плакав, сміявся, радів?
О, якими дощами тут змило весь колір?
Що ти кажеш,
Прамати священних родів,
до забутих криниць і сухих осокорів?..

ЗИМА НА БОГДАНОВІЙ ПЛОЩІ

...Куди ж ти мчиш повз вікна голубі
і розганяєш хмари булавою,
якщо ти тільки пам'ятник собі
і тільки ніч вгорі над головою?

Давно твій кінь здорожений. Та й ти ж
доріг не бачиш крізь оцю завію.
Суцільна ніч. Ти в камені лежиш,
сто літ в віках минаючи Софію.

Скувало льодом в пам'яті слова.
Шматує вітер снігові знамена.
В холодний простір вмерзла булава.
Лежиш крізь вічність.
Крижані стремена.

Петро Перебийніс

Народився 1937 року на Вінниччині
Закінчив Львівський університет.
Головний редактор журналу «Київ».
Автор багатьох поетичних книг. Виступає також
як перекладач.

* * *

Картопля цвіте фіолетово.
Цілується джмелик із мальвою.

(Мама літо вишиває
фіолетовими хрестиками).

Картопля цвіте фіолетово.
Гойдається сонце на соняху.

(Мама хрестить вишиванку
фіолетовими хрестиками).

Картопля цвіте фіолетово
між мамою та Україною.

(Мама землю одягає
у святешну вишиванку
з фіолетовою маніжкою).

Картопля цвіте фіолетово.
Мамо моя,
Україно!

* * *

Рідна мово, зелена діброво!
Чую пісню твою молоду.
Золотими пелюстками слова
ти квітуєш на радість й біду.

Все бувало: несито і ласо
двоголовий хижак позирав.
Кров'ю, мово, навек запеклася
ти на гнівних устах Кобзаря.

Рідна мово, росту я крізь тебе,
крізь родовища дум і краси.
Я курганом стою серед степу,
на кордоні сльози і роси.

Я прошитий травою густою,
я промитий Дніпром до кісток.
Рідна мово, без тебе нікто я,
мов підрізаний вітром листок.

Я повітря вдихаю з тобою,
усміхаюся днем голубим.
Я земною твоєю любов'ю
мудрі всесвіти мов полюбив.

Рідна мово, не слово погорди
на планеті тебе зберегло,
Ти пробуджена совість народу,
України живе джерело.

Чую пісню твою колискову
і ридаю у чорнім чаду.
Ти живи, моя матінко-мово!
Я — листок у твоєму саду.

ДИМ РОЗЛУКИ

Уже відходить поїзд мій поволі
при світлі затамованих сльозин.
Пливе перон у срібнім ореолі,
а на пероні — ти, дочка і син.

Сумні жіночі постаті в червонім
зникають між вокзальних сірих стін.
А син біжить уперто за вагоном
і щось мені гукає навздогін.

Біжить синок знеможений за мною,
з останніх сил біжить і відстає.
І там, за димовою пеленою,
життя моє сльозою розтає.

Гойдається зірниця невагома
у синьому вагонному вікні.
Задушно серцю в затишку вагона,
і щось болоче маритьсья мені.

Душа бунтує. Серце не здається.
Але в очах спливає лиш одне:
біжить, біжить мій син,
і вже, здається,
він поїзда мого не дожене.

Микола Рачук

Народився 1941 року на Вінниччині.
Навчався у Київському університеті імені Т. Г. Шевченка.

Живе і працює в Чернівцях.
Автор поетичних збірок «Вишневий промінь» (1980), «Сіач» (1985), «Сяйво дзеркального плоду» (1990), «Стоок» (1991).

КОЛИ ПОЗЛІТАЮТЬСЯ

Коли позлітаються — чи не буде пізно?
Чи не випарується вода,
Чи не оскверняться лапки бджіл,
Чи слово не обернеться в бронхіальну астму?

Бо
Це ж коли вони позлітаються!

Мороз тріщить і вітру бурий шквал:
В стовпах загострюються леза.
Баба кам'яна димами дум тисячоліть
В свою безпам'ять заперезана.

Це ж коли вони позлітаються.

Замки фортець поїли вже ключі.
З хат вікна в ірій полетіли.
Астрономію прашурів учи,
Вдихайся в дим віків згорілих,

Бо коли вони позлітаються...

НА ВОКЗАЛІ

Ніхто не зможе повернути назад.
Туманні постаті зникають, ніби дрова
У полум'ї. А дехто як гроза,
Лиш ангел-сатана вертає знову.

Він підсіда до мене кожну ніч
І кожен раз шепоче щось таємне.
І я збагнуть не можу, в чому річ,
Що світле в ньому, що у ньому темне.

А цеї ночі він мені сказав,
Блумливо посмішку зігнувши.
Поетова душа — завжди вокзал.
Я пасажир її, мене приймати мусиш.

ТРИКУТНИК КРОВООБИГУ

Тепло і темрява — роздроблення мечів.
Серпа оголення при сяйві місяця.
Ковток гори на острові вночі.
Тонка й недосконала дія ця.

Цей рот надломлений поразкою зими.
Слова затоптані на площі.
На слині грязиво останній раз прийма.
Нехай твої прозріють очі.

Стули свій сон. Реалії запри.
З годинником вечірнім затуманься.
Брегентом снігу на вуста гори
Впади спокійно вранці.

в сплетенні дерев
мовчазних
що тільки часом
вишіптують Тебе
своїми спрацьованими
кістлявими руками

точка
яку сприймають
як тишу
що зроджує
раннє і вечірнє
світло
як молитву
на цей
останній
супокій
дітей
у їхню безвинність

нагодуй мене
своїми піснями
як годуєш
птахів
щоб співали
Твою славу

відкрий мені очі
німим дотиком

ШЕПОТІННЯ, ШЕПОТІННЯ

проникаєш
у мої клітини
таким тихим шепотом
що хочеться мені

вирізьбити в собі
вуха
і повісити його
як образ
на стіну серця

мої очі
перестали б бачити
лише відчували б
найтонші звуки
накладали б
шепотіння на шепотіння
як фарби
у пошуках
правдивого світла

Ігор Римарук

Народився 1958 року на Хмельниччині.
Закінчив факультет журналістики Київського університету.

Живе і працює в Києві.

Автор збірок поезій «Висока вода» (1984), «Упродовж снігопаду» (1988). Виступає з літературно-критичними статтями і перекладами.

* * *

Богданові Бойчуку

На тій землі,
де ще почувеш восени троїсті,
де Бог ночує в кожному атеїсті,
де кожні вісті — як останні вісті,
якщо й незлі,
де ветхий міт
живіший од насущної мороки,
де мовчазні сороки і пророки,
де кожен зирить на чотирь боки,
як Світовид,

де три свічі
не догорають у малім віконці,
де поріднились бранці й охоронці,
та знай панують у своїй сторонці,
де всі ключі
одних дверей
у райський сад негодні одімкнути,

де грішники цураються спокути
й висвистує свої злодійські путі
гіпербореї,

на тій землі,
де час, немов чумак, іде поволі,
де честь в неволі, а не на престолі,
де ковалі близького щастя голі,
мов королі,
де срібну креш
на срібняки не проміння злидень,
якому що не чарка — то й Великдень,
де кожен хутір сам собі і Відень,
і Лондон теж,

де літня ніч
для поцілунку трохи закоротка,
де в скрині — і мазепинка, й пілотка,
де вірять у ворожку й Полуботка
і, певна річ,
у віщі сні,
де пагорби — немовби зі Святого
Письма — жовтіють солодко і строго,
де жінка не чекає вже нікого:
не йдуть сини,

де всі слова
диктує нам осквернена могила,
і в тому їхня неміч, але й сила,
де знову лютим цвітом закипіла
розрив-трава
в нічній імлі,—
там наші душі стомлені зйдуться,
молитвою, немов плачем, зайдуться,
і щезнуть у століттях... а знайдуться —
на тій землі.

* * *

Юрієві Тарнавському

Там, у садку, де здійснюються сходи
(я уявляю) в теплицю свободи,
в білій квіткарні чужого життя
янголи ніжні — няньки златоусті —
тиху молитву нашіптують Усті:
слуха дитя.

Тут, у в'язку в'язничному місті
(ти уявляєш), завулки імлісті
бунт виколісують, згадують про
княжі походи, колішні клейноди,
хрипло читають абетку свободи:
слуха Дніпро.

Там, у кмітливих садах металевих
(я уявляю), в дискетних деревах
лиш стрепенеться душа, як звіря, —
і захлиньється в солонім потопі,
і механізм розладна в гороскопі
дальня зоря.

Тут, у правдивім краю благодаті
(ти уявляєш), лежать сіножаті,
сититься мед, студеніє вода,
долю розкаже жриця-примула, —
наче цю землю іще не ковтнула
чорна зізда.

Я не засну, бо тещу хрестовину —
прицвяхувати уяву невинну —
і ненавиджу дурка-солов'я...

Ти не заснеш, хоч і пізня година:
зліва у грудях пече Україна —
стигма твоя.

Василь Рубан.

*Народився 1942 року на Київщині.
Навчався в Київському університеті.
1972 року за політичними звинуваченнями був
арештований, відбував строк до 1978 року.
Живе в селі Лісники Києво-Святошинського району.
1990 року побачила світ книжка віршів «Химера».*

* * *

...ти —
незасвічена церква,
а по темних кутках — тіні,
то наш страх причаївся,
як порохно серцець.
Наші святі сліпі без свічок наших очей,
бо заснув вогонь у воску наших тіл,
жовтий вогонь непокірного духу.
Я прийшов на молебень до тебе,
храме духу мого,
з усіма гріхами світовими,
але з любов'ю єдиною,
щоб запалити свічку очей біля наших ікон
і он там хтось просить вогню,
як конаючий води,
і он там.
І прийдуть,
і запалять,
і понесуть,
і засяють вогні у кожному вікні.
Віримо в тебе і надіємось, Україно, мати наша...

* * *

...лечу на лижах з гори понад яр.
боюсь зірватись
і зриваюсь в безодню снігу.
Нема мене,
я десь там, в яру, вмер
давно.
Мені жаль матері,
це мене не заспокоює.
Я йду шукати себе,
може, ще живий,
чи хоч мертвого знайду.
Приходжу в той яр,
а там повно скелетів,
не второпаю, де мій.
Чомусь вибрав оцей,
жовтий, аж золотий, і міцний.
Взяв його під руку,
який легкий, думаю, і несучи.
Дав його матері,
і вона поклала його в довгий ряд
на камінне ложе...

* * *

...земля, як гола жінка, спіпить снігом,
виходь на вулицю,
заходь до неї в обійми
прохолодні.
Вона не соромиться,
тільки мружиться
від сонця,
від білості своєї,
тільки грає

дрібнесенькими дзеркальцями
з усвідомленням власної
краси.
Вийди,
задихнешся її жагою,
замалює щоки
калиною,
затанцюєш перед нею,
сильною,
від своєї гарної
сліпоти...

* * *

...друзі,
.....
в мене нема ваших адрес...

Богдан Рубчак

Народився 1935 року на Івано-Франківщині.
Під час війни разом з батьками емігрував до Німеччини.

Вищу освіту здобув у США.

Живе в Чикаго, викладає порівняльну літературу в Іллінойському університеті.

Автор шести поетичних книг, численних літературознавчих досліджень, статей.

«Я ВИМАГАЮ ПОВНИХ ПРАВ»

«Я вимагаю повних прав», — сказала тінь.
Затріскотів довкола сміх сухих комах,
і кондор прошипів нечистий жарт.

Неповоротливе безсилля спілих книг,
і тінь покійних днів, і тіло, й кість
не є вже брамою. У павутиння ткані
вмерла думка. Зосталася лиш снасть
затопленого в морі корабля.
Зосталася лиш твань,
і Чоловіколюбця розп'яли.
Порожнє місто. Хто,
хто знову випустить ласкавих голубів?

(На моря дні
молюск вишіптує молюскові свій гріх).
Тремти!
Вже наступає полк
смертельних, безпощадних муравлів.
«Я вимагаю повних прав», — сказала тінь.

МОВЧИ

Мовчи. Нехай уста роздушать міти,
і з тінню хай не борються вони.
По всій землі зійшли отруйні квіти
твоеї найчорнішої вини.

Тепер не час для птиць блакитногрудих,
що ти їх ніс крізь повінь і крізь мор,
бо кожну птицю здавлюють споруди
тобою рукотворених потвор.

Мовчи. Нехай уста згоряють сіллю,
бо шепіт твій тяжких не зрушить криг.
Поглянь: в твоїх льохах взялися цвіллю
старі сторінки наймудріших книг.

Рука, що ласкою була, карає,
і гострий град ламає виноград.
Ти зрадив світ, і світ твій умирає,
тож в край мовчання оберни свій сад.

ПРОМЕНИСТА ЗРАДА

Треба більшої самоти,
ніж та, що в чотирьох стінах:
треба, щоб в собі ти
назавжди впав на коліна.

Так багато треба прощань
з веснами, з ніжністю, з світом,
щоб торкнути променів грань
хоч раз льодовим своїм літом.

І треба так довго йти
в непростимо яснім промінні,
і в пустинях німих самоти
собі говорити тіні,

і падати в тьми обрив,
де овоч і ангел падав,
щоб у тінях, що ти святив,
зацвіла промениста зрада.

* * *

Для тебе змайстрував я клітку слів,
аби тебе, як щиглика, замкнути.
Із натяків прозору сітку сплів,
аби тебе зловити і забути.

Коли тебе забавно годував
окрушинами здогадів з долоні,—
як міг я знати, що мої слова
давно вже служать у твоїм полоні.

Микола Руденко

Народився 1920 року на Луганищині.
Навчався в Київському університеті. Учасник Великої Вітчизняної війни. 1977 року за правозахисну діяльність був арештований. Після заслання змушений був виїхати на Захід.
Автор багатьох поетичних та прозових книг, у тому числі широковідомих романів «Вітер в обличчя» (1955), «Остання шабля» (1959), ін.

* * *

Я внірив і прозрів — мені нема неволі,
І слово не вмира на зімкнутих вустах,
Душа моя живе, неначе вітер в полі —
Крилатим немовлям шугає по світах.

Вже бачу крізь сонця — я так далеко бачу,
Що байдуже мені до всіх моїх скорбот.
У горі не стогну, в розпучі не заплачу
І скреготом зубів не закривавлю рот.

Я страх відкинув геть, байдужий став до болів.
У грудях миготять зірничі потайні.
Колись я в світі жив. Тепер, позбувшись волі,
Я цілим світом став... І світ живе в мені.

ЦИБУЛИНА

Біля брами тюремної, мила, не плач —
Не розтопиш сльозою цеглину...

На Великдень мені передав наглядач
Твій дарунок — просту цибулину.

Як ти знала, що тут, серед випарів зла,
Де за стінами стогнуть невітні,
Цибулина для мене дорожча була
За троянди й жоржини розкішні.

Я дарунок отой примостив біля ґрат —
І невдовзі проклянулось диво:
Зелені росток — вільних пагонів брат —
Мов заглянула в камеру нива.

Я субтропіки бачив і пальмовий Крим,
Мандрував по долинах Кавказу —
Та зелене шаленство під небом старим
Так мене не вражало ні разу.

І нараз я відчув, що зелений росток —
Це я сам у житті потойбічнім.
Він і я — лиш короткий спіралі виток:
Ми пов'язані коренем вічним.

Пагінець, переповнений дивних чуттів,
Через ґрати тягнувся до неба.
І, здавалось, молитву якусь шепотів —
То молитва за мене й за себе.

ТОЙ САМИЙ

Ген сонце знов у вовняному клоччі
Сідає за мордовськими лісами.
Невже це я вчинив державний злочин —
Невже це я, той самий?

Той самий, що ходив у знаменитих
І слави був би навіть у безділлі.
Та рап моїх не можна підмінити —
Вони завжди на тілі.

Оцінюйте досягнення і втрати —
Що поверхове, що єдино сутне.
Минулого не можна відібрати —
Та є іще майбутнє.

Оцінюйте в казенних кабінетах,
Ввімкнувши вуха в дротяну мережу,
Бо є ще людство, є іще планета —
Я їй тепер належу.

Вас не відмити навіть власним потом,
Мої столоначальники шановні.
Бо ви — це я той самий, що за дротом,
Бо дріт уже не зовні.

Він в'ївся в мозок, в серце, у печінку.
З ним наші задуми і кращі й гірші.
Ми ним вітаємо кохану жінку.
Він — це рядок у вірші...

Ген сонце знов у вовняному клоччі
Сідає за мордовськими лісами.
А може, дріт — це наш загальний злочин,
Бо я і ви — ті ж самі?

* * *

Ми так живем на цій святій землі,
Що соромно заглянути в криницю
Чи під дубами в затінку спиниться,
Де понад травами гудуть джмелі.

Земля без нас породжує красу,
А ми лише руйнуємо та нищим —
І кожен з нас себе вважає вищим,
Ніж світ, що вбрався у живу росу.

Не знаючи, у чому світу суть,
Ми летимо кудись на гасла ниці.
Та прийде час — і наші кам'яниці
Густими бур'янами проростуть.

Дерева й квіти, лобода й осот,
Стомившись від важкого поединку,
Запросять довгого перепочинку
Від марнолюбних суєтних істот.

І ти вже не сховаєшся ніде
Від тих дубків, які зрубав улітку.
Не на людину — на бджолу і квітку
Свій творчий розум сонце покладе.

Микола Сарма

*Народився 1914 року на Дніпропетровщині.
Закінчив Миргородську художньо-керамічну проф-
школу імені М. В. Гоголя, Київський художній ін-
ститут, курси Української автокефальної церкви.
Як священник УАПЦ був заарештований і з 1944 по
1961 р. відбував термін у таборах Комі АРСР та
Мордовії.
Живе і працює у м. Новомосковську Дніпропет-
ровської області.
У 1980 році побачила світ збірка поезій «На осон-
ку літа».*

МОВЧУНИ

Їхні землі стикалися.

Як один, так і другий
намагався відіпхнути межу
бодай на пів-аршина...
Довго набухала сварка і — вибухла!
З погрозами.
З образами.

По ній не вітались. Уперто мовчали...
Та раптом — революція,
і вже їхня земля — не їхня!
Як один, так і другий
не витримав —
наклав на себе руки.
Поховали поряд.
Мовчать.
Мовчать.
Уперто мовчать.

* * *

Уві сні бачив
розчахнуту браму,
днину глибоку,
червоні маки
і — бите скло...

А прокинувся —
крім кутих дверей,
замкнених з того боку,
нічого не було.

МОЯ ТІНЬ

Я ненавиджу зброю,
особливо —
автоматної сталі синь:
мене довго водили під конвоем —
тепер сприймаю з підозрою
навіть власну тінь.

МОЇ РЕЧІ

Ні книжок,
ні друкарської машинки,
ані бандури
я не можу взяти на той світ,—
тільки й того,
що одягнуть мене у вишиту
українську сорочку,
а мені ж її шкода...

Нехай залишається
на цьому світі!..

* * *

Кажуть, живи обмірковано —
норма потрібна, норма!
Норма у всьому, норма...
навіть у коханні
норма.
Я замислююся: що ж таке норма?..
Я замислююся — важко дихаю,
важко дихаю,
важко
дихаю...

А може, я видихав
свою норму повітря?

КВІТИ

Живу вже на останньому пружі.
Хоч і не в тузі,
А проте, завжди пам'ятаю,
Що скоро помру.
А щойно, побачивши в кухні
У целофані великий букет,
Я чогось злякався...
Та це ж усього-на-всього
Моя дочка Женя
Втрете одружується.

Іван Світличний

Народився 1929 року на Луганщині.
Закінчив філологічний факультет Харківського університету. Навчався в аспірантурі Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка АН УРСР.

1972 року за звинуваченням в антирадянській пропаганді був засуджений до семи років таборів суворого режиму і п'яти років заслання.
Живе в Києві.

Автор книги «Серце для куль і для рим» (1990), до якої, крім оригінальних поезій, увійшли перекладні твори, літературно-критичні статті.

ДУШЕВНИЙ СОНЕТ

Душа до вічності п'ялася.
І серце билось в унісон
Із правдою. І снівся сон
Про те, як злидня-свинопаса

Коронуватимуть на трон.
І бидло стане паном. Маса
Наїсться хліба, сала й м'яса.
І буде правдою закон.

І сталося. На скором ласа
Душа наїлась, напилася.
І... рохкає. І в лад, і в тон.

І з апетитом (мало! мало!)
Ій сниться сало. Сало з салом.
І на похмілля самогон.

* * *

Душа розпластана на пласі
Душа зневажена й душа
В сліпучім золоті пошан —
Ще не пропащі. В свинопасів

І в мудрих мужів рівний шанс:
Поласитись на свинства ласі
І скапцаніти, горопасі,
Чи дати свинству одкоша.

О душе! Хто тебе обставив
Презумціями злих обставин?
Безчестю алібі нема.

Де є у світі суд, щоб правив
З тобою, душе, гру без правил.
Як поза грою ти сама?

ТЮРМА

Ми серцем голі догола.
Т. Шевченко

В тюрмі, за ґратами, в неволі
Мені приснилася тюрма.
Але не ця. Ні ґрат нема,
Ні варті. І всього доволі.

І світ — ідилія сама.
І люди — стовпище моголів
З кокардами, а серцем голі:
Кричать, а мова в них німа.
Полуда очі заступила,

На світ їм глянути несила,
Всі ждуть... початку чи кінця?
Відпущення гріхів чи страти?
І гупають об ребра-грати
Безвинно-заячі серця.

ЖАЛІСНИЙ СОНЕТ

Умій суддю свого жаліти,
Тяжкі гріхи йому прости,
Таж він людина, як і ти:
У нього дома жінки, діти,

Їм треба грошей принести,
І треба — ніде правди діти —
З лайна собачого зуміти
Державний злочин довести.

Хотів би ти в тій шкурі бути?
В дугу свій горб і совість гнути?
Собача доля! Зрозумій

І не топчи багно в-болото.
Жалій суддю свого достоту,
Як ми жаліємо повій.

ВІДЧАЙ

Мов шашіль, точить думка підла:
«Весь світ — марнота і мана,
Шпана чи лицар — честь одна:
Гризуться всі за пайку їдла!

І відцурається жона,
І друг продасть за копу срібла.

Весь світ гармонії і світла
Не вартий мерзлого лайна».

Ніде ні святощів, ні свята...
Душа заскімлить, з тьми стята.
Та, Господи, не доведи

З розпуки, з відчаю, зі страху
Покласти честь свою на плаху.
Вже краще голову клади.

Юрій. Сердюк

Народився 1938 року на Харківщині.
Закінчив Літературний інститут імені О. М. Горького.

Головний редактор журналу «Соняшник».
Автор багатьох поетичних книг. Виступає також як сценарист і перекладач.

ЗАГОВОРИ

Із корневищ, із соків біловодих,
Із чорносили витлілих кісток,
Із пор, із тріщин, з глинищ і породи
Виходить і цвіте душі росто́к.

Тонесенький, вібує проти вітру.
Розгляньтеся. Вдихне людське тепло
І заспіва, живла земного витвір,
Якого ще не вичорнило зло.

Він сам на сам із виром усесвітнім.
Ще біло на годиннику його.
Впівока приглядають його злидні,
Впівока стереже його вогонь.

Вночі, коли в яругах нишкне вітер
І сплять текучі мерзлі небеса,
Немов бджола, летить душа на квіти,
Де чистим оком світиться роса.

Як вільно там, де не була сваволі
Де в чистих водах світиться зоря.

Ти, душе моя, зроджена для волі,
Ти стислася до відчаю пера!

Заговори, як вмієш, скільки стане —
Від корневищ, від глинищ і кісток,
Заговори неложними вустами,
Бо ти любові вічної росто́к.

НІЧ

В цю ніч тишина — як рабня,
Де моря і полини,
Де місяць — як око рибини —
Із синьої глибини.
В цю ніч дозрівають таїни,
Спадає покрив із сердець.
З послулих рівнин України
Рушає душа навпростець.

ДО КИЄВА

До Києва вертаюся, додому.
Така весна, що аж брова цвіте!
По обрію такому молодому —
У ластовинні сонечко руде.

Гей, степе українського наливу!
З твоїх рівнин півсвіту прогляда.
І, звихривши свою пшеничну гриву,
Ти оминаєш кам'яні міста.

Я сам по різнотрав'ю степовому
Рвонув би — тільки сплеск в молочаях,

Аби не Київ і не ти у ньому,
Аби любов не терпла на губах.

Аби не все просіялось минуле
Осінім осоковим дощем
Між вигнутих, як твоє тіло, вулиць
У мій непоминулий щем.

Анатолій Сірик

Народився 1939 року на Житомирщині.
Закінчив Житомирський технікум механічної об-
робки деревини.

Філологію вивчав у Київському університеті іме-
ні Т. Г. Шевченка.

Живе і працює у Литві.

Видав збірку поезій «Проріст». Перекладає з ли-
товської.

* * *

Спасибі вам,
роздумливі литовці,
за те, що зміг побачити отут,
як розквіта каміння ваше,
і як ви воскресаете з легенд,
і як дерева балакучими бувають,
і як тумани мудрість вам дарують,
і як ви багатієте, почувши «Ле-гу-ва».

Візьміть і ви
гостинця з моїх рук —
калину з луку Осені моєї,
і визнаєте ви:
як гордо зимуватиме вона,
як українно буде біля неї,
як вижуриться вся вона до краплі...

...Ізнову дощик крапле.

* * *

в гущавину дерев
ховаються дощі
аби таїти там
своє квіття
(і папороть
в ніч на Івана Купала
не виказує квітки
з острахом чекаючи на руки)
отак стоятиму і думатиму

довго змиватиме дощ
чорні цятки з корови
бабуся свідком стоятимуть
обважчає хустка
на їхніх плечах
і клином своїм
в землю вгрузне
надивиться на це ворона
в намоклом вбранні
і полетить
голубокою Дайнавою
на Україну
до моєї біленої вапном хати
отак стоятиму і думатиму

* * *

берези за вікном
далі —
розмова сосон
її не зрозуміти
ще далі —
дзюркотлива Ратнічеля

дзвенить на перепадах
об каміння спіткаючись
тече й тече
крізь пташиний гамір
зачаровані дерева
млосність трав
дотикаючись каменя
де приховується
вогонь язичества

як мовчазливим бути?
що мовити? —
не знаю

Людмила Скирда

Народилася 1945 року у Кіровограді.
Закінчила філологічний факультет Київського університету.

Кандидат філологічних наук.

Автор багатьох поетичних книг, монографії «Сучасна українська поезія» (1983).

* * *

О пісне, засвіти нам наші дні,
Перед тобою всі ми безборонні,
Зачнись в душі, немов дитя у лоні,
Не покидай в юрмі й самотині.

Ми вічні учні. Мудрості навчи,
Як світ оцей від бід оборонити.
О мамо-пісне, ми назавжди діти,
Втішай-бо наші болі і плачі.

Як тихо. І туман такий легкий,
Неначе дотик рідної руки.
На вітах стигнуть яблука червоні.

Душа мов позріває від краси.
І розумієш, що живеш, еси,
Дитя земне в зеленій світу кроні.

* * *

Все так просто,
Так неймовірно просто,

Що у це важко повірить:
Починаємо говорити правду —
Відчуваємо себе людьми.

* * *

Давай помовчимо,
Давай послухаємо
Ранкового жайворонка
У літньому небі.
Давай притлумимо у душі
Досади і розчарування.
Давай пробачимо всім,
Хто завинив перед нами.
Тепер нарешті ми знаємо,
Чого нам бракувало у житті.

* * *

Коли ти гладиш мене по голові, мов маленьку,
Коли я по голівці гладжу маленьку донечку нашу,
Коли дитя наше глядить кучері ляльки своєї —
Згадую мамину руку на своїм чолі,
Мов прохолодний листок подорожника на рані.

* * *

Запитали пташку:
— Куди ти літала, сиренька?
— У вирій, до мамі.

Запитали рибку:
— Куди ти плавала, золота?
— У море, до мамі.

Запитали зернятко:

- Куди ти поспішаєш, маленьке?
- У землю, до мами.

Запитали колосок:

- Куди ти тягнешся, тонюній?
- У вічність, до мами.

* * *

Я навчилась розмовляти з предметами.
Я довго придивлялася до них
І зрозуміла:
Нема на світі нічого,
Щоб не відгукнулось
На голос людської душі.

* * *

Коли душа говорить до душі,
Чи замислюємось ми
Над формою сказаного?
А хіба в поезії
Мусить бути інакше?

Петро Скунець

Народився 1942 року на Закарпатті.
Закінчив філологічний факультет Ужгородського
університету.

Живе і працює в Ужгороді.

Автор поетичних книг «Сонце в росі» (1961), «Вер-
ховинська пісня» (1962), «Полюси землі» (1964),
«Погляд» (1967), «На границі епох» (1968), «Все-
світ, гори і я» (1970), «Розп'яття» (1972), «Розрив-
трава» (1979), «Сейсмічна зона» (1983) та ін. Ви-
ступає також як перекладач.

ВТІХА

Узяти щастя трішки напрокат,
коли своє далеко за туманом.
Упитись найжорстокішим обманом,
коли жорстокіш правда у сто крат!
Ми йшли на це.

А молодість мине,
і зникне привид завтрашнього раю,
за зраду щастя я себе караю...

А скільки щастя зрадило мене.
Та я живу.

Бо тільки догорю,
бо тільки зблідну,
знидію,
загину,

збідніе людство —
на одну людину,
осліпне всесвіт —
на одну зорю.

ЗАРУБКИ НА ПАМ'ЯТЬ

* * *

І не було світити ще для кого —
воно світило. І тому є ти...
Тож не вичікуй зборища людського,
щоб засвітити. Просто засвіти.

* * *

Земля, мабуть, світилом теж була,
але світити стало їй несила,
коли під серцем нас уже носила...
Тепер їй треба нашого тепла.

* * *

Летить метелик на нічний вогонь,
а що згорить — не відає, либонь.
Чому ж то я, хоч знаю, що згорю,
лечу й собі на обрану зорю?

* * *

Зібралися дві істини на прю.
«Скорю тебе!» — «Ні, я тебе скорю!»
Ще не вдягнули доспіхи-слова,
як істина зродилася нова.

* * *

Прийшла до барда запізнiла слава.
«Мені б не слави, а шматочок сала».
І поки слава той шматок дістала,
не треба барду слави ані сала.

Леонід Талалай

Народився 1941 року на Харківщині.
Закінчив Літературний інститут імені О. М. Горького.
Живе і працює в Києві.
Автор багатьох поетичних книг. Виступає також як перекладач.

КОРІННЯ

Такий світанок росяний стоїть,
І так прозоро світяться глибини.
І не було, здається, лихоліть,
Не потрясали краю мого війни.

Земля сповита спокоєм земним,
Усе в передчутті ясної днини.
Летять хрущі в повітрі голубім
На запах бузини і черемшини.

Здається, що не рухається час.
Але тремтить калина біля ріні,
Неначе до іржавого меча
Раптово доторкнулася корінням.

МОЛИТВА ОСТАПА ВЕРЕСАЯ

Не дай мені, боже, померти під тинном,
Прости за гріхи і почуй кобзаря,
І денно і нічно тобі за дитину
Молюся, за хлопчика-поводиря.

Вже пройдено стільки, а пісні немає,
Яку я задумав іще повесні.
Так рано темніє, так пізно світає,
Як в хаті нетопленій, холод в мені.

Зміцнив мені віру, о боже єдиний,
Боюся, зневірений, струни порву.
Все важче і важче очима дитини
Дивитись на світ, у якому живу.

Та знову бандуру важку підіймаю,
І знову ковтаю пилюку доріг,
І смерті жахаюсь, бо пісні немає,
На котру б малого залишити міг.

* * *

І, здається, на світі я чесно живу,
Від базарного клопоту душу зберіг,
То чому ж я постійно шукаю траву,
Що так важко росте на узбіччях доріг?

Як старого собаку, печаль завезу,
Повернуся спокійним, веселим назад,
Та поважчає совість моя
На сльозу,
І не зможу згадати,
Чия ж то сльоза.

ПЛИНУ ЗІ СВІТОМ СВОІМ

Світе, невже це не вічне,
Тільки наснилось мені?
Кони заходять у річку,
Хлопчик на білім коні.

Пахне стернею сухою.
Сіра снується п'ятьма.
Пліне моєю рікою
В парі з водою туман.

Жінка іде по городу,
Дзвонить відром голубим.
Тиха зоря — на погоду,
Тихий над хатою дим.

Тепло мені і спокійно.
Я не прощаюсь ні з чим,
Разом із вечором плину,
Плину зі світом своїм.

Все це зі мною навічно,
Аж до останнього дня.
Кони заходять у річку.
Хлопче, притримай коня.

Юрій Тарнавський

Народився 1934 року.

Гімназію закінчував у Німеччині, університет — у США.

Живе в містечку Уайнт-Плейнтс, штат Нью-Йорк. Мовознавець-кібернетик, співробітник компанії Ай-Бі-Ем.

Автор багатьох поетичних і прозових книг. Виступає також як перекладач.

ЗЕЛЕНИЙ ЖУК

Зелений жук
повзе до свого
кольору на горизонті,
лазять по нім
поляни,
світло,
причеплене до слимаків,
і листя,
гусінь, спаяна
з чавунних бельок,
вуса
скульпторів
без таланту
й родини,
помальовані іржею.
Дивіться,
як він минає
мільйонерів,
що ховають
рожеве коріння

свого волосся
за наготою коханок
і бензиною,
руки, устатковані
вікнами підміських поїздів,
портфелі,
в яких високі урядовці
везуть додому
свої непрочитані щокни.
Спокійно
він обходить
заборолу в цеглі,
руді цифри
століть,
з'єднані цементом,
біографії
витяті з рук
і паперу.
Дивіться,
як він тягне
своє тіло
й культури
до горизонтів
у своїм кольорі!

* * *

Ще прикладають обрій, зібраний, як клубок вати,
до заходу свіжої рани,
та все каже, що вже запізно,
бо переступили вже певне місце стрілки на
годинниках.

День кінчається, наче раса,
і нема вже кому бачити,
як дивляться на землю зорі,
мов засклені очі мерця.

МІСЬКИЙ НОКТЮРН

зорі
(їм остогидло жити)
кидаються з висот
вниз,
і тільки їх блискучі тіла
вдаряються об край неба

о безумні,
а ми живемо на землі
і не нарікаємо!

а місяць
(самітний пустельник,
блукає в просторі)
розсуває руками хмари,
як спомини,
і шукає натхнення
серед бруду
міських смітників:
гляне на землю
і сховає лице в хмарах,
вражений голою,
брудною правдою,
о романтику,
а ми проводимо тут
ціле життя!

Віктор Терен (Таран)

*Народився 1941 року на Кіровоградщині.
Закінчив Харківський авіаційний інститут.
Живе і працює в Києві.
Автор багатьох поетичних книг, у тому числі для дітей.*

* * *

В якомусь іншому житті,
У не моему,
Зійшла зоря на видноті
У Віфлеємі.

І народивсь Ісус Христос
Біловолосий,
Та вже його примітив хтось,
Писав доноси.

І чорний ворон приїжджав —
У ніч совину.
І їх обох — в сибірський жах,
Марію й сина.

І, може б, інше нам збулось,
Коли б невинний
Якийсь Івасик, наш Христос,
Там не загинув.

І ні слідочка аніде
Ані шелесне...
А Україна жде і жде,
Коли ж воскресне?

Степан Ткачук

Народився 1936 року в буковинському селі Данила (Румунія).

Закінчив український лицей у Сігеї. Живе в Бухаресті.

Голова Союзу українців Румунії (СУР). Депутат парламенту республіки.

Автор поетичних книг «Розколоте небо» (1971), «Наврочені роки» (1973), «Час без часу» (1975), «Посміх світу» (1977), «Кочівницька душа» (1980), «Подорож у вічність» (1982), «Сміх і плач слів» (1986). Перекладає українських поетів румунською мовою.

МОЛЕБЕНЬ

Десь там, на півночі буття,
Де вежі чеждуть небосхили,
Заплакали хрести й могили,
І плач той чую тільки я.

Десь там, на півночі буття,
Є цвинтар, у яким примари
Кочують без своєї пари,
Іх розпач знаю тільки я...

Десь там, на півночі буття,
Де на собор покійних кличуть,
Та сови в вівтарях кигичуть,—
Ніхто не чув їх, тільки я...

Десь там, на півночі буття,
Де пахне ладаном повсюди,
Когось ще поховують люди...
Кого? — не знатиму лиш я.

ОБАЧЛИВІСТЬ

Я ніколи
Звисока не дивлюся
На тіні,
Бо неподалік
Них
Можуть спати
Постаті
Шевченка,
Бетховена,
Або таки
Ісуса Христа!

ТАБУН

Табун коней,
Підкованих жагою,
Нагованих жарою,
Напоених росою,
Галопує, галопує, галопує
Полонинами світанку,
Дібровами присмерку,
І коні так дуже іржуть —
Аж вітряки починають молоти
Добро часу і зло долі.

ВЕЧІР

Цього вечора, який облицьовує мене
Позирками демонів,
Бачу тебе у вікні
Всевишнього Творця.

Цього вечора, який переспівує
Пісню пісень нашої любові,
Я чую, як твій розпачливий плач
Зливається з плачем вавилонських рік.

Цього вечора, який заслонує надовго
Мое серце і очі,
Ти уперше розгадаєш,
Хто я такий...

Геннадій Турков

*Народився 1945 року на Сахаліні.
Закінчив Київський педагогічний інститут імені
О. М. Горького.
Живе і працює в Хабаровську.
Передусім відомий як перекладач з японської та
давньокитайської мов. У видавництві «Дніпро» (се-
рія «Перлини світової лірики») окремими видан-
нями у його перекладах вийшли поезії Ісікави Та-
кубоку (1984), Ван Вей (1987), Мацуо Басьо (1991).*

* * *

Не може бути такого,
щоб люди не зрозуміли.
Рано чи пізно
зрозуміють обов'язково.
Інакше не виживуть.
Я вірю в людей.

Що ж саме вони зрозуміють?
О, всього і не перелічиш!..
Починати треба з Поезії,
а далі вже піде легко.

ВІЛЬНА ХВИЛЯ

Мріє, мріє людина,
як би стати вільною хвилею
хоч на хвилю.

Котиться, котиться хвиля,
щоб разочок погладити землю
і, насолоду спізнавши, зникнути.

* * *

По вечорах — я на вітрах.
Серце з мене вивітрює
перший жах, останній птах —
твоя засніжена відповідь.

А дзвін гуде, а дзвін гуде,
холодний, осінній, жовтий.
Як ніжно ти мене ведеш
в його скажені жорна.

Та вірю вітру, він зірве
з тополь майове листя,
об завтрашній асфальт зітре...
І станеш ти імистою.

* * *

Так неспокійно і займисто,
як молода сумна вдова,
сором'язливо та іскристо
до мене туляться слова.

І повтікали всі хвилини,
й годинник подзвону не б'є,
й тепер мене ніщо не спинить —
бо повертаюся в Свое:

в найближчі сні, в найближчі речі,
на власний шлях, у власний час!..
Поезіє! Ти так до речі
врятуєш і пестиш нас.

ПОЕЗІЯ

Душа, ширяючи в тілі,
черкнеться раптом об мозок
і викреше кілька слів,
прадавніх і всім відомих,
але в такому порядку,
як пір'я у крилах птаха.
Бери їх — і небо твоє!

Марко Царинник

Народився 1944 року в Берліні.
Студіював філологію в Пенсільванському університеті.
Живе і працює в Торонто (Канада).
Автор поетичної збірки «Падіння світла».
Виступає як прозаїк, літературний критик, перекладач.

СОЛОНІ СНИ

Я в синь засну і сину напишу,
Що сон — це вічний дар і кін усіх
Тривань і стовп на древне луб'я.
Гірчить вогонь кохання, ніч тирчить
У провині. Вина моя, твоя,
Не наша. Лубом нерухомість легше.
Люватіє моя лузга.
Скажи, що ти її згірчиш,
І я прокинусь на беркій землі.
І хоч знайду я шість суходолів
І обпливу тридев'ять ще морів,
Ти глянь, ти мов, і все у плин втече.
Ні, не втечу, не попливу. Полину,
Щоб у землі стовпом сам висихав,
Горів. Ти тільки хмизу докидай, і
З очей полле полуда, Божий сину,
І я між зерна стану в сконі,
Огірчений людиною віків.

ПАДІННЯ СВІТЛА

Ma pensée se pense.— Mallarmé

зверху й знизу знизу й зверху
ззаду й спереду
променіє це змираюче життя

око оглядає
думка думає себе
незмінно змінна

удосвіта крізь двері
дерева спершу голі
тоді брунькують

насіння коріниться
проростає гине
плід червивіє
опадає гние

ліжник збивається
і стіна поруч ліжка прохолодна
коли торкаюсь мокрим плечем

нагору й наніз
наніз те що падає
нагору те що росте

але повільніше
повільніше
поля порожніють
пізні листя темніє

¹ «Моя думка думається» (Малларме).

розчісуеш косу
і вікно що дзеркалить тебе
теж позаду

насіння коріниться
проростає
несеться нагору й наниз

туди й назад
туди те що вмирає
назад те що народжується

нагору те що падає
наниз те що росте
нагору й наниз туди й назад
углиб і назовні

у відбитому світлі все що доходить
спускається несеться
рука що підношу до сяйва

повниться
що ж я даю тобі
крім того що світло
дає
але швидше швидше
ніж світло
чи повільніше

Володимир Цибулько

Народився 1964 року на Черкащині.
Студіював філологію в Київському університеті
імені Т. Г. Шевченка та Латвійському університеті.
Працює в редакції журналу «Світовид».
Виступає як поет і перекладач з латиської.

* * *

негатив пейзажа
дах критий
засушеними крилами чайок
чи накреслений крейдою
на дверях трикутник
куди я в дитинстві метав ножи

а над морем чайочки
як погляд Чан Кайші
чи парабола польоту душі камікадзе

законсервована
без світла на столі покритім газетою
хлібні крихти консервні банки
шкурки від ковбаси що її ми
називали собачою радістю
і таке відчуття
що я прийшов сюди в судний день
як член партії зелених
зі значками на грудях **ЗЕЛЕНИЙ СВІТ**
і **ДЯКУЮ БОГОВІ ЩО Я УКРАЇНЕЦЬ**

де та ворона що вкрала зі столу
шматок сиру
негативна біла ворона
яку вже не піддурити нічим
ні словом ні значком ЗЕЛЕНИЙ СВІТ
ні навіть значком
ДЯКУЮ БОГОВІ ЩО Я УКРАЇНЕЦЬ
не хочеться навіть друкувати
фотографії бо інтер'єри Сальвадора Далі
залишаються незавершеними

* * *

цей несподіваний запах
пріла тінь бочок з-під оселедців
з дворища гастроному
зненацька охопив мене в нічному таксі
в день смерті Роберта Лоуела

іду в п'ятьму
повз порубані дерева Парку Героїв
наче повз чергу
в майстерню по ремонту нагород

мисль тримається в світлі ліхтаря

о це незнайоме місто
весільних генералів
доброчинних вечорів
і промоклик знамен

я забуваю все
наче закладена в ломбард шмотка
я пам'ятаю тільки домашню адресу

кіпа книг але я не пам'ятаю імен
мисль як політ метелика
політ метелика як шурхіт китайського халата

мисль тримається в колі
світла настільної лампи
купа недопалків але я не пам'ятаю лише

бачу лиш стривожене лице мамн
яка розшукує мене по всіх газетах

пунктир катастрофи накреслений чітко

прокидаюсь в готелі
крізь запітніле скло
влвлюю силуети вантажників
що викидають на машину
пусті бочки з-під оселедців

Дмитро Чередниченко

Народився 1935 року на Черкащині.
Закінчив Київський педагогічний інститут імені
О. М. Горького. Живе і працює в Києві.
Автор багатьох поетичних книг. Перекладає з ла-
тиської, литовської та слов'янських мов.

ЗОЛОТІ СТРУМКИ

Золоті струмки розлилися,
Червоного золота повні.
Із ланів біжать,
Із ярів гомонять,
Із гір течуть,
Аж до моря чуть...
Течуть по землі
Золоті струмки
І впадають у сонце.

* * *

На темний спориш
Блакитний
Метелик волошки
Сів.
Крильця змочив
У росі.
Чекає злету.
А скарабей
Викотив на шлях
Створену щойно
Планету.

* * *

Поле широке —
У два крила.
Жито високе —
У погляд орла.
Житом
Іде
Дівчина
Біла-біла,
Як мати породила,
І не боїться коня.
А білий-білий кінь
Покладе їй голову білу
На білу грудь.
І засумує жито,
Що вже поспіло,
І стрепенеться крилами
Поле широке.

* * *

Коли на вітрі
Жодної плями не буде
І вітер тектиме на схід,
Покличу тебе
До зеленого шлюбу
І над горою, над лісом
Зійде обручка.
І заспівають
На калині дружки,
На кленові бояри.
Кваплива сорока
Захоче зняти мерщій вінок.
А я тую свашку
Задобрю короваем —
І будеш ти молода
Цілий вік.

Олександра Черненко
(Лисяк-Рудницька)

Народилася 1924 року в Піотркуві, у Польщі.
З 1948 року живе у Канаді.

Магістерський диплом зі слов'янських мов і літератур одержала в Альбертському університеті. Докторську дисертацію з літератури і філософії захистила в Українському Вільному Університеті (м. Мюнхен).

Автор поеми «Людина» (1960), монографічних досліджень «Михайло Коцюбинський — імпресіоніст. Образ людини в творчості письменника» (1977), «Експресіонізм у творчості Василя Стефаника» (1989).

СПОМИН

Вже вечір кидав темні тіней сіті
на миготливі, срібні луски світла
і затавав їх в мороку глибинь.

Лише вузьку доріжки білу стрічку
невтомно місяць крізь галузки вічка
на ризах чорних ночі нашивав.

Ми мовчки йшли... немов по кладці світла
понад бурхливим океаном світу
в зарослу цвітом сяйва, круглу вись.

І гомоніла дзвінкомовна тиша...
У ритм ходи вростала ніжність-вишня,—
цвіла в долонях, злитих почуттям.

ВЕЧЕРЯ

Біла скатерть, як біла дорога,
Недалеко відкриті світи.
Хоч вечерея холола, та змоги
Не було відмовлятись іти.

Всі обличчя та гамору звуки,
Світлий вітер розвіяв пісок.
Ніжність тепло взяла в свої руки
Однозвучно народжений крок.

Сонця хвилями тиша рясніла,
Небо тепле від синіх пташок.
Заіскрилася радість прозріла,
Не сплітала ілюзій вінок.

Станув час і розплився у світлі,
Височінь прилягла до землі.
І в очах, що простором розквітли,
Зір ласкавих затримався зліт.

Розспівались їх ніжні заграви,
Хоч німіли доспілі слова.
Пахли тугою присмерку трави,
Де несміло так міт оживав.

ВІКНО

Вікно розширюється нагло в ліс...
Втиснувся простір там поміж дерева.
Хтось невідомий дар мені приніс —
Ставка прозорість, наскрізь кришталеву.
І світлом сонця витканий навіс
Вона спивала з місяця так рівно,
Що вид його весь небуттям заріс.

І розривала ночі темний ремінь...
Аж у вінку троянди білих кіс
Душі зів'яла чорна хризантема.

ПСАЛОМ ЛІТА

Прозорого світла густішає злива,
Як сонце zenіту вершин досягло.
І дивиться бані небесної нива
Волошок очима в злотисте русло;

Де променів пристрасні губи цілують
Й сп'янілі від пахоців пестять квітки,
І розкоші повинь торкає малу їх
Травинку і дерева спрагли листки.

Повітря, що мліє у дзвоні любові,
Розбуджує каменя навіть жагу.
Танцюючи, бджоли із лон пурпурових
Розкритого цвіту співають снагу.

А в шалі безтямному ніжної миті
Шепоче криниця землі лиш: люблю,
Хоч знає, що згодом у болісній свиті
За радість кохання покару пришлють.

І кожне похмілля незмірної втіхи
Терпінням сплатить доведеться колись,
А райдуга в барвах безжурного сміху
На хмарах колише байдужу їх вись.

Борис Чін

Народився 1946 року на Полтавщині.
Закінчив Полтавський педінститут.

Живе і працює в Києві.

Автор багатьох поетичних книг, повістей «Дума
про Старого Лиса» (1978), «Свято сакури» (1984),
роману «Микола Пимоненко» (у співавторстві,
1983).

НЕПОДІЛЬНЕ

Стою на коренях твоїх, прадревня Русь,
На теренах твоїх колючих і блакитних.
Крізь многовіч лунаю непривітну,
Об грані гранню сьогодення б'юсь.

Об грані — гранню, серцем — об народи,
Що в горах цих, у травах і воді,
І на уста мої слова зіходять,
Як пращури, як Київ — молоді.

Над нами рваний місяць, наче гривна,
І сонця злотодужна пектораль.
Впустила русу косу Україна
У вічну хвилю прадіда-Дніпра.

А попід трави — шаром кості й крики.
Там — скіфи, обри, гунни, —
що було...

Там всі епохи з вузькооким ликом
Заорані слов'янським череслом.

Останній шар із аріїв останніх —
Я утвердить це слово не боюся! —
Мене на нього батько мій поставив,
Коли у травні до Дніпра вернувсь.

І я стою.

Ділю хліб-сіль із братом.
Ділюся всім, що маю у житті...
А неподільне — це земля і мати.
І діти на землі моїй святій.

* * *

В Азіях дальніх, в кови́льній плавбі
Спогад про мене вигоїдує вітер.
Дико по землях розсипавши біль,
Вріс я у кров інших мов, інших літер.

Кінь мій некований ставив печать
На кам'янищах останнього моря.
Знайте:

ніде я не змусив мовчати
Жоден народ,
жодної мови.

Хто я? Чи гунн, а чи скіф, чи сармат?
З Азії лавою, магмою виливсь,
Влився в народи, що й сліду нема.
Взяв тільки в предків напруженість вилиць.

Знаю: свистів мій жорстокий канчук,
Білу Європу вмиваючи кров'ю.
Певне, тому я по-гунськи мовчу
І по-сарматськи чи скіфськи не мовлю.

У завойовника слабкість одна —
Маць за своє, що у битвах далось.
Скільки мадонн до мого стремця
Йшли, простягаючи скіфів розкошнх.

Так я вливавсь і танув, як сніг.
Інших скоривши, себе я утратив.
Зрідка в мені оживав мудрий скіф,
Гуни лютував, веселився сарматини.

Я розчинився. Я втратив усе —
Мову, пісні, свою казку, свій епос...
Часом лиш вітер з віків донесе
Згаслі слова азійського степу.

Не зрозумію їх, скільки б не вчув.
Так сам себе я окрав нелюбов'ю...
Певне, тому я по-гунськи й мовчу
І по-сарматськи чи скіфськи не мовлю.

Олександр Шарварок

Народився 1944 року на Київщині.
Закінчив факультет журналістики Київського університету.

Працює в редакції газети «Літературна Україна».
Автор поетичних збірок «Міра вогню» (1980),
«Тиждень райцентру» (1983), «Перевесло із маминих рук» (1987), «Піщаний зодіак» (1989).

ТАКА ІСТОРІЯ

У Миколая Другого — царя
була колись імперія:
імперія велика,
безлика, многолика,
багацька і жебрацька,
забава ходостяцька,
комонна і моряцька —
ще трошечки й босяцька —
така історія!

У Миколая Другого — царя
була колись імперія,
бо так веліла мода
слухняного народа,
цариця моложава,
традиція державна,
купці, і фабриканти,
і — трохи — гральні карти —
така історія!

У Миколая Другого — царя
була колись імперія...

Аж ось царя турнули,
нашвидкуруч загнули
в дніастію, у трясцю,
що заважали щастю...

...тепер... тепер... тепера...
нова епоха... ера...
така історія!

ПРОГНОЗ НА ЗАВТРА

Трагедія у двох одмінах

1

...а що там, куме, який прогноз на 33-й?..
(...по Україні зрідка дощ,
плюс надцять... надцять... надцять...)

Прогноз прекрасний, наче борщ,
який зварила Настя,
прекрасний, наче галушки
й вареники в сметані —
їх дуже люблять Соловки
і сам товариш Сталін.

...а що там, куме, який прогноз на 65-й?..
(...вся Україна — у дощах,
готуй кожух на плечі...)

А сила ж... Сила — у борщах
і в галушках із печі!
Національний колорит
не слід пускати прахом:
на Соловках — музейний ритм,
в ООН — державний прапор.

Хор

Пирого, вареники — нації опора,
нації опора — честь їм і хвала!
Пирого, вареники й завтра, як учора,
світові засвідчать волю і талан!

2

...а що там, куме, який прогноз на завтра?..
(...по Україні зрідка щось...)

Прогноз прогнозить точно,
та хтось один такий знайшовсь
і виїв борщ заочно,
вмолов завушно пироги
і далі з того сприту
вписав Петрові батоги
в меню для колориту:
вони ж бо синенько цвітуть
і голубенько пахнуть,
на них працює інститут,
їм не дадуть зачахнуть,
щоб не волали вороги,
що Україна вмерла —
ще ж є Петрові батоги
упереміжку з медом!

Хор

Ой петрові батоги...
Ще такого не було із нами ніколи,
та й подумати не міг
ніхто з нас учора,
що батіг, Петрів батіг —
нації опора...

...а що там, куме, який прогноз на завтра, не почув...

316

Вячеслав Шевченко

Народився 1954 року на Ставропільщині.
Праправнук Т. Г. Шевченка (по лінії Тарасового
брата Микити).

Закінчив Рильське авіаучилище на Курціні.

Нині живе і працює в Єсентуках.

Пише російською мовою. А віднедавна — й
українською.

Видав збірку поезій «Мост» (1989). Виступає з
перекладами з української мови, в тому числі і
творів Тараса Шевченка.

ОСТАННЯ ГОДИНА ПРИРЕЧЕНОГО НА...

Я
опинивсь
на самім
дні
народження.
І от зненацька в дзеркалі завважив
нестяму віч, недогризок губів —
і задихнувся голос у ходьбі!..
А на долонях просьба чи запрошення —
до Бога в небо? — але ж ні, до Тебе,
якою хворий так — дай Бог, щоб вижив...

Година лунко скапує між ребер.

В вікні, яке розчахнуто у даль,
тріпоче серце. Поруч клен-рудань
заледве не упав у лапи вітру.

317

Скажи мені, чи Ти ще й досі віриш,
що за розлуки губи наші — в тлін?!
Зірвалась крапля в декілька хвилин.

Ввійди, очам моїх долонь відома,—
й підлогою постарілого дому,
де янгол тінь крилато простелив,
сипнуть хвилини — мов трясуть горіх.
Мої слова — ріка тривоги моїх —
Здолають перекошений поріг.
Прости мене. Я вийшов із судоми.
Я жити у чеканні більш не міг.

* * *

На злій позолоті в блакитній імлі,
де сонячний зайчик жене метелів,
а небо забуде в болоті —
на злій позолоті
поклався відбиток твоєї краси,
як веснопорожня вошина осі —
як в лонищі, зародовитім,
поклався відбиток
того, що не буде... Дівочі пипки
навряд чи здригнуться од торку руки,
живого бажаючи чуда —
того, що не буде.

ГОРА БЕШТАУ В МАРЕВІ

(Невдалий етюд темперою)

Площина креслярського картону —
осетровим клеєм заґрунтована.
ще й новий етюдник на плечі:
я — у непромокнутому плащі.

Спереду, лиш руку простягни.
дим — сієна палена, полинна.
А ген-ген — углиблену долину
й верховини, що з ультрамарину,
узяли в облогу тумани...
У гори Бештау п'ять голів,
а підніжжя угрузає в вату
пропилюжену та сизувату —
і не видно через те полів...
На палітрі сірий колорит.
Підмальовок, певне, сируватий.
Гори, що повбирані у вату,
мало чим нагадують граніт.
Сей картон, либонь, спустив і дух
у нейтральних правильних вальорах.
Ну, хоч плач — ніяк я не вкладу
п'ятигір'я норів у кольори!..
На лесирування із брехні
схожі ці контрасти паралельні:
умбра натуральна — перемеле
кадмій, що червоно мрів мені.
Кожен тон — картон аж заглушив,
марно фарби до тепла манили.
Щезли гори й доли. І немило
із чужого згарища душі
випирає серце скам'яніле.

* * *

На схилі
скелі —
я як на склі.

Михайло Шевченко

Народився 1947 року на Сумщині.
Закінчив Полтавський сільськогосподарський ін-
ститут.

Живе і працює в Києві.

Видав біля десяти поетичних збірок. Виступає як
перекладач.

...І ВИКУПИ ІЗ РАБСТВА ВЛАСНИХ ДУШ

Ми всі в душі потроху від Шевченка.
Нехай дрібні, нехай собі маленькі,
Але за ним — то й тягнемся увись.
Дивись, хребти розправились, мов струни,
Дивись, душа пошарпає парсуни,
Дивись, коліна гояться, дивись!

Ми всі потрєхи любимо Україну —
Її співучу мову солов'їну,
Квітучу мову, мученицьку глиб.
Ми всі нічого не берем від того,
Але щоб проклясти за неї бога?..
Себе ще не питали, чи змогли б.

Ми клянемося в почуттях до брата,
А особливо ж — меншого-таки.
І потайки вмєбльовуєм палати,
І потайки випльовуєм дукати,
На котрі продавалися віки.

Потроху набираємося гласу
Для клятви невгамовному Тарасу.

Дивися, в слові зародився муж!
У слові зародився, ще не в славі.
А віримо, що в славі, нелукаві,
Й самі собі прощаємо.

Чому ж?

Коли ж і хто на гору на Чернечу
Нас поведе за руки, як малечу,
Щоб звідти, із духовної гори
Нам перетнула горло сива туга
В любові до отчизни і до друга
Й навчила нас по-наськи говорити?

Щоб ми з вершин Чернечої
з крутизни

Нарешті не лукавили Отчизні
Ні власній, ані братовій — довік.

Пречиста мово,

слово світанкове,

Зламай злочено ковані окови,
Яви нам в душі свій пречистий лик!

І заступи од злої половини,
Від напівправди, від напівпровни —
За мертву смугу половини зруш.
Зірви поетам срібні еполети,
І вознеси поетам піетети,
І викупи із рабства власних душ!

КЛАДОВИЩЕ КРОНШТАДТКИ¹

Все нині так — щоб широко й красиво,
Щоб все в масштабах розкошу — масивно.
Масиви гір, рівнин святі масиви.
Масивно юні. І масивно сиві.

¹ Кронштадтка — українське поселення поблизу Спа-
ська Дальнього.

Все прагнем так — щоб виключно-парадно,
Щоб все розлого, широко — каскадно.
Каскади ТЕС, морів гнилі каскади,
Каскад АЕС і зон глухі блокади.

А я стою на кладовищі. Осінь.
Каскади сосен плачуть і голосять.
Вони в плачах, як люди, некрасиві.
В ногах у них лежать могил масиви,
Родів масиви — вилягли-померли,
Хрестів масиви на горбки зіперлись.
Нема родів — не буде їх віднині,
Мов одчахнулись враз від України.
Чи крикне птиця, чи заб'ється згадка, —
Здрігнеться над могилами Кронштадтка.
Та не здригнуться, не заломлять руки
В джерелах роду Глухів і Прилуки.
Не вчують над Дніпром, як голосили
Ув уссурійських нетрях ті масиви.
Не стрепенуться ні жалі, ні ласка —
Хіба почувеш від Дніпра до Спаська?
Це ж як тебе, Країно, розносило,
Що ти не чуєш, гублячи масиви?
Масиви по Уссурі і по Лені.
Кубань яка! А Клин який Зелений!
Австралія, Америка, Канада...
Масиви, що лежать під Ленінградом,
Масиви, що ідуть, мов тінь за гробом,
Лишаючи в пилу своїм Чорнобиль.
Масиви та каскади, що віднині
Довік не повернути Україні.

Я там стояв — по всьому світу кликав
Народ всесвітній, свій народ великий.
І чув, як голосили юно й сиво
По всій землі розсіяні масиви.

Леся Ярмак

*Народилася 1960 року в Братиславі.
Вищу освіту здобула в консерваторії та Академії
музичних мистецтв у Празі.
Коли юній поетесі було 10 років, вийшла друком
її перша збірка віршів, казок та оповідань «Про-
весна». Згодом побачили світ «На крилах ластів-
ки» (1983), «Левиний язик сонця» (1987).*

* * *

Що кидає тебе у відчай?
Котра частина твого «я»?
Ота, що плаче?
Та, що квилить?
Ота, що наріка?

Від отієї, котра кривдить,
мучить і калічить,
впадай у відчай.

* * *

Роздайте птахам крила —
давно вже не літають.
Сотворіть очі,
бо крізь смог не видно.
Верніть в сади
пташніні голоси,
яких ми вже не чуємо.
Усе змініть,
уьому поверніть
оте, що поступово віднімали.

* * *

Чую, як падають сльози великого верблюда.
Вони круглі, як його очі,
золотисті, як його шерсть.
Чую, як падають краплі дощу,
і відчуваю,
як безвладно лежать вони на моїй долоні.

Коли б я могла піти
до того великого жовтого верблюда,
який плаче,
то погладила б його ніжні ніздрі
і відігнула б сум, як чорного птаха.

* * *

Щось шелестіло в світлі,
як буває.
коли горять крила.
Потім стало темно,
лиш м'яке тепло ковзало довкола.
Так гріє кров,
а потім раптом
стає зимно.
Ніхто ніколи більше не злетів.

ЗДІЙСНЕННЯ МРІЙ

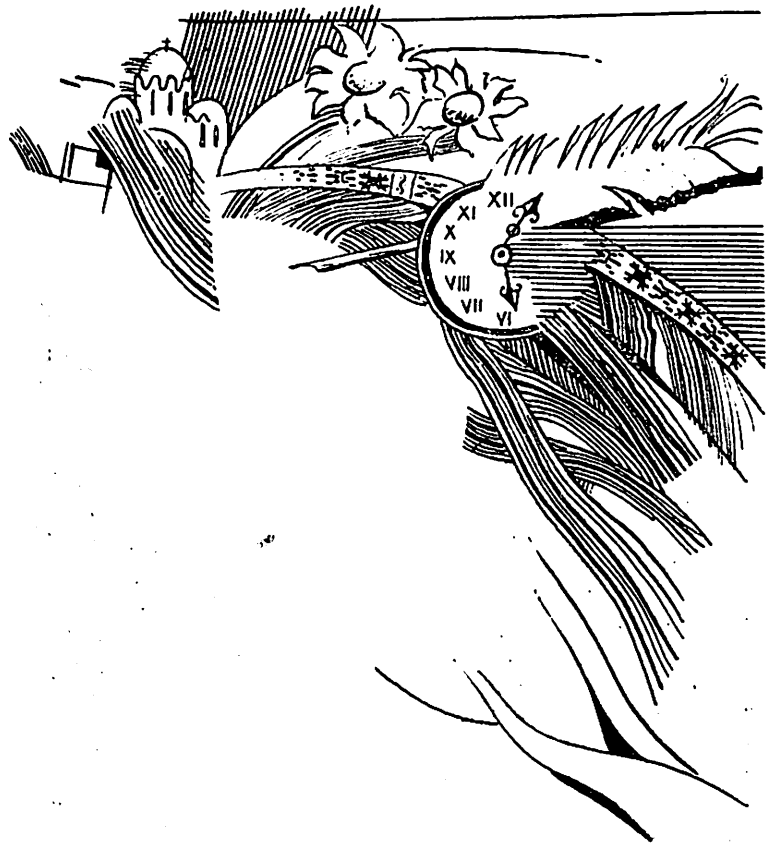
Кохаю.
У відчинене вікно
впустити прагну
всю розпатлану
весну.

Як палко все звучить!
Немов світ раптом став тобою,
і я лиш прислухаюся, тремтячи.
Чому долоні болем пройнялись?
Це сонце в них горить.
Воно нарешті темряву пробило,
яку любила я,

не знаючи вогню.

А зараз —
мов в мені шалена сила —
дивлюсь на тебе
ї знаю,
що живу.

ECE

Микола Рябчук

Народився 1953 року в Луцьку.

Закінчив Львівський політехнічний інститут.

Заступник головного редактора журналу «Всесвіт». Автор кількох літературно-критичних книг, збірки поезій «Зима у Львові» (1989). Виступає як перекладач.

СТИГМИ КРИЛ

1

Якщо, прочитавши назву цієї статті, ви кинетесь одразу ж з'ясувати значення слова «стигми» за «Словником іншомовних слів» (К., 1974 — перше видання, 1984 — друге) чи, скажімо, за «Советским энциклопедическим словарем» (М., 1979, 1982 і т. д.), ви неабияк збагатите свою ерудицію: наші вчені мужі-енциклопедисти запропонують вам аж чотири значення давньогрецького слова *στιγμα* — від клейма на тілі раба чи злочинця до зябрових отворів у глотці асцидій та світлочутливих органел в одноклітинних організмах класу джгутикових. Не знайдете ви там лише одного, вочевидь, «неістотного» значення слова «стигма» — рани, що відкриваються на тілі людини під впливом самонавіювання; як правило, це рани розп'ятого Ісуса Христа на долонях і ступнях віруючого.

Зрозуміло, в країні державного атеїзму навіть словники та енциклопедії ретельно очищалися від «релігійного дурману», а разом і від культури, від її багатотлітніх символів та усталених знакових систем. Зазначаючи в одинадцятитомному Словнику української

мови, що стигма — це «загальна назва різних шкіряних захворювань, викликаних істерією» (1), ми не просто констатували себе у мертвотній традиції російського нігілізму з його пісаревими й базаровими, а згодом і різнокаліберними «бесами», ми ще й відрубували себе від традиції християнської, традиції європейського містицизму й спиритуалізму, від велетенської культури, на цій традиції заснованої. Бо й справді, якщо любов — це лише сума фізіологічних реакцій, а історія — лише боротьба класів; якщо «гвоздь в сапоге страшнее, чем трагедия Гете», а література — «колесико и винтик общепролетарского механизма», то зрозуміло, що й людську віру можна проголосити формою істерії — як проголошували шизофреніками інакодумців чи авантюристами — екстрасенсів.

Доля слова «стигми» (як і багатьох інших слів) у тоталітарному суспільстві — це, у певному розумінні, доля самої культури, приреченої виконувати функції утилітарні (їх могло бути і чотири, і сто сорок чотири), але аж ніяк не одну-єдину, найголовнішу функцію — духовну.

Справжня поезія для багатьох із нас теж була такою собі стигмою — різновидом духовної істерії (в офіційних термінах; не випадково ж товариш Жданов називав Ахматову «оскаженілою панійкою, що метається між молільнею й будуаром»; не випадково і його послідовники подібним чином змальовували західних «модерністів»); ці стигми доводилося ховати у самвидавних рукописах і машинописах, наче соромітну хворобу, і все ж вони відкривались на тілі — всупереч ідеологічним приписам і навіть часом усупереч самолізуванню самозцензурою.

На початку 60-х років молодий Іван Драч опублікував вірш «Крила» — про такого собі дядька Кирила, якому Новий рік послав у дарунок не «шاپку смушеву» й не «ляльку дешеvu», і навіть не «солі до бараболі»,

а «прости господи,— крила». Зрозуміло, що жінка голосить, Кирило ніяковіє і врешті розв'язує колізію цілком по-українському: обтинає ті злочасні крила сокирою. Але крила — теж цілком по-українському! — проростають знову і знову:

Так Кирило з сокирою жив,
На крилах навіть розжився —
Крилами хату вшив,
Крилами обгородився.
А ті крила розкляли поети,
Щоб їх муза була не безкрила,
На ті крила молились естети,
І снилося небо порубаним крилам.

Історія української радянської чи, як її не без підстав називають на Заході, «підсовітської» поезії, — це значною мірою історія обрубання (й самообрубання) крил, але це також історія їх упертого, попри все, проростання. І поки одні сумлінно заробляли собі на «дешеві люльки», і «смушешві шапки» обрубками крил — обшиваючи ними хати чи, пак, казарми з «репресансними» колонами й героїчними фресками, інші — у глибокому андеграунді чи в далекій діаспорі — творили поезію справжню і таки «не безкрилу».

Американський ровесник Івана Драча Богдан Рубчак (нар. 1935 р. у м. Калуші теперішньої Івано-Франківської області, під час війни емігрував із родиною на Захід) опублікував на початку 60-х свій вірш про крила — про старого поета, що, не прийнявши соціалістичного товарообміну за принципом «натуральні крила — смушешві шапки», опинився — у термінах тогочасної радянської пропаганди — на «заокеанських смітниках». Зрозуміло, що й ті «смітники», при всій їхній «позолоченості» й параноїдальній привабливості для пересічного радянського обивателя, аж ніяк не рай земний для поетів: довколишня пустота, глухота, німота, «закам'янілість» — окрема колізія Рубчакової творчості, про яку

ми ще поговоримо. Але «старий поет» із однойменного Рубчакового вірша має у собі те, що дає йому змогу з гідністю протистояти і тоталітаризмові ідеологічному, і тоталітаризмові «консумпційному», споживацькому, протистояти, зрештою, усім життєвим знегодам і випробуванням. Він має відчуття внутрішньої свободи, має сокровенне, «езотеричне» знання — усвідомлення таємної причетності до класу, клану, касты — назовімо це як завгодно — крилатих людей, — те, чого фатально не вистачає формально начебто «крилатому» Кирилові.

Хоч бурі обличчя зрили,
бо ж риють обличчя брил,—
у плечах твоїх похилих
збережені стигми крил.

Що об'єднує наведений вірш Рубчака з абсолютно несхожим (і за інтонацією, і за фабулою) твором Драча, — це та невідворотність, із якою в одному випадку з'являються «стигми крил», в іншому — самі «крила». Ця невідворотність, думається, — не лише прикмета поезії як такої, а й своєрідна парадигма всієї української історії: стигми крил, стигми культури, стигми історичної пам'яті й національної самосвідомості — лише так, потаємно, ціною величезного вольового напруження і духовного самонавіювання, могли існувати всі названі явища під арештантськими робами і гамівними сорочками рокованих на «сбліженіє і сляніє» малоросів.

Леся Українка, як ми пам'ятаємо, втілювала ту невідворотність, упертість, зятягість в образі лоникаме-ня; Франко закликав «лупати сю скалу», Шевченко декларував: «борітеся — поборете!», ніхто з них, однак, не підозрював, що їхне доволі понуре сучасне виявиться ледь не золотим віком для українців 30—40-х років ХХ століття.

Поезія «шістдесятників» — це у певному розумінні поезія зачудування живучістю свого народу і водночас це утвердження тієї живучості, невідворотності, з якою

навіть після сталінського інферно, його кривавих сокир і розпеченого заліза у людей все одно з'являються «крила» чи бодай їхні «стигми».

Один із ровесників І. Драча й Б. Рубчака — М. Вінграновський — висловив це з дивовижною прямою й експресією:

Ми знову є. Ми — пізні. Найпізніші.
Що росли з худеньких матерів
в саду порубаним.

Про «крила» тут немає ні слова, але типологічно «порубаний сад» — образ того самого ряду; уся українська культура, історія, не кажучи вже про державність, існувала й існує передусім у вигляді «стигм» — чогось, що проростає на нашому тілі часом і всупереч нашій волі, всупереч інстинктові самозбереження, а здебільшого — саме завдяки неймовірному напруженню волі, завдяки вірі, яку, звісно, можна услід за творцями УРЕ, БСЭ та «Краткого курсу ВКП(б)» назвати формою «істерії», але яку, думається, правильніше було б означити давньою, а проте й досі актуальною формулою Лесі Українки — *contra spem spero*.

2

Богдан Рубчак не належить до поетів політичних чи, як ми нині кажемо, «суспільно ангажованих»; у всіх його віршах ми даремно будемо шукати якихось безпосередніх «відгуків» на «американську дійсність» чи, тим більше, дійсність українську, яку він донедавна знав лише з преси (1990 р. Б. Рубчак уперше побував у Києві — на фестивалі «Золотий гомін»). Думається, що він і не може сприймати усю цю дійсність (історію, культуру і навіть мову) інакше, ніж у вигляді «стигм»: Україна присутня у цій поезії лише як своєрідна потенція, щось, що є і чого водночас немає; є, бо існує мова,

якою розмовляли батьки, й існує пам'ять — про «старі пожовтілі журнали» й «давно прогуділі вагони», про «юнаків, що молодими померли» й «дівчину, що підкладає міну під рейку»; але ж і немає — бо не видно ніде тієї України в світі, і жоден пересічний американець не скаже тобі, що воно й де воно, та й пам'ять дитяча надто слабка, аби втримати крупинки найперших вражень під тиском подальшого, уже майже півстолітнього життєвого досвіду в інших краях та в іншому мовному середовищі.

Певно, тому у поезії Б. Рубчака, як і у творчості інших поетів української діаспори, обмаль конкретики, обмаль живих, неповторних деталей, зафіксованих чіпким, «фотографічним» поглядом. З українською конкретикою все ясно — її й не може тут бути, *ex nihilo nihil*. Але чому сюди не пробивається й конкретика американська — лише вряди-годи долине «пах пралень, брудних ресторанів», «пил тротуарів», відкриються «аканти клумб, сутерени, мансарди», «клаптик снігу і сажі між мурами», вітер, що «мевами крутить, мов клаптями старих газет», майнуть «небо, брук, вікна, ліхтар», — дарма що окремі вірші мають дуже конкретну, підкреслено деталізовану назву: «Записки з щоденника», «Імпровізація п'ятнадцятого листопада», «Де кілька спостережень», — саме спостережень (принаймні зовнішніх, предметних, що їх нам так щедро пропонує схильна до своєрідного «гіперреалізму» американська поезія), ми, по суті, тут не знайдемо.

А знайдемо передусім світ метафор, своєрідну «абсолютну реальність», заселену створіннями переважно безплотними і нерідко доволі химерними. Тут тобі і «балерини трепетних хотінь», і «акваріум мрії», і «абстракція твого тіла», і, зрештою, «кімната — чотирікутна туга», і навіть «на поверхнях самотностей: мікроагонії мікрокохання». Одним своїм полюсом — бажанням вийти «на найдальші грані буття» — ця поезія,

безумовно, тяжіє до поетики сюрреалізму,— аж до гри суто філологічної, коли побудова образу диктується головним чином співзвуччям слів, логікою звукопису, а не дискурсу («Я був ярий, я був ядерний, як ягня, як ягода, як біла ялина, як брость, як бистрін», чн: «шалом шалвій, полоном долину»). Але другим своїм полюсом ця поезія тяжіє все-таки до нарративної традиції, до змалювання певного пейзажу душі, до цілком раціональних роздумів і рефлексій:

В сні неспокійному, скажи, чого ти шукав?
Якого спокійного дня, чиєї руки?
Якої блакиті, яких благодійних трав,
яких благодійних слів, що їх не дали роки?
Брати досягають корон і найчорніших глибин,
летять орати поля найдалших світів,
але ти не приймаєш отих гордовитих годин,
і шепочуть уста: «Я не того від вас хотів».
У жилах кружляють міста, тремтять у очах мости,
нешадно таврує чоло перехрестів сіль,
і вся ніжність світу, що ніколи не пестив ти,
не хоче йти геть. Ранить лезами снів. Болить.

У певному розумінні цей вірш можна вважати програмним не лише для Б. Рубчака, а й для цілого покоління його ровесників, роздвоєних між двома світами (й двома мовами!) — між «ніжністю» одного світу, яка, попри все, «ранить лезами (!) снів», і жорстокістю, «закам'янілістю» іншого, яка, проте, має свої «корони» й «глибини» і яка, зрештою, є єдиною чи принаймні найнеунікненнішою для поета реальністю.

Про безпредметність чи, радше, предметну розрідженість цієї реальності ми вже говорили: найсильніший опір доволишній американській конкретиці чинить, на наш погляд, мова — не в тому, звичайно, вуглярному розумінні, що українська мова, мовляв, надто бідна, аби адекватно відбити своїми засобами всю повноту чужоземного (і чужомовного) життя — як матеріального, так і духовного (хоча певні, загалом неминучі про-

блеми¹⁴ т. г. звісна річ, виникають). Головна проблема — це, як уже зазначалося, психологічна (і мовна) роздвоєність поета: з одного боку — недостатня закоріненість в українське мовно-культурне середовище (чи принаймні брак живого, безпосереднього зв'язку з ним), а з іншого — недостатня інтегрованість у середовище американське (брак цілковитого ототожнення себе з ним, певна мовна і психологічна відстороненість). Ситуація по своєму драматична: американський космо-психо-логос досить слабо стикається з космо-психо-логосом українським; справа, ще раз підкреслимо, не тільки й не стільки у мовних ресурсах, скільки в неадекватності доволишнього життя (як певної суми душевних актів у контексті конкретної цивілізації і вироблених нею мовно-культурних конвенцій) і життя внутрішнього, поетового, зв'язаного із зовсім іншою цивілізацією, її мовними і культурними архетипами.

Найпростіший приклад — «осокори» й «тополі», що вперто вилазять з американського пейзажу у Рубчакових віршах. Ми не ставимо під сумнів їх автентичності, ми не сумніваємося також, що й американський поет міг би помітити і вписати до свого англومовного вірша ці дерева, але ми певні, що американський читач скільки-небудь істотного значення цій подробиці б не надав, скоріш за все він би її взагалі не помітив, оскільки в його мовно-культурній традиції «тополі» — це просто «тополі», дерева того самого семантичного ряду, що й будь-які інші в його місцевості.

У певному розумінні національні космо-психо-логоси — це світи, мешканці яких живуть у різних світлових і звукових діапазонах, а тому бачать і чують лише якусь частину чужих частот, а отже, й сприймають чужий світ, дуже буття неповністю чи принаймні не безпосередньо, а через якісь раціональні, понятійні пристрої.

У цьому відношенні «сюрреалізм» чи, краще б сказати, «абстрактність» Рубчакової поезії — явище до пев-

ної міри вимушене, він є не так наслідком свідомої установки на «безпредметність», як результатом своєрідного «сновидного» буття між двома світами — далеким і майже зниклим, але рідним; та — близьким і видимим, але чужим. Примарність одного обумовлюється його призабутістю і, як наслідок, певною міфічністю («Я... хлопчина з тих дуже власних весен... Вони десь в іншому світі... В пам'яті сонних плесах... В моєму міті»); примарність іншого виникає внаслідок авторської мовної і психологічної відстороненості — суто екзистенціалістська відчуженість поглиблюється відчуженістю мовно-національною:

Дерева мліють, утомлені,
закляті у повінь поглядів,
у стіни мертвого міста.
Мислі жорстокий камінь
обезщезує юність зелені,
скалічує квітнів листя.
Та вічні мацальця коренів
в'ються у північ первісну
від днів безкорінних; безкорих.
Шукають під бруку струпами,
під бездомними стопами
обіцяну землю бору.

(Курсив мій.— М. Р.)

«Безкорінне» й «безкоре» буття, про яке згадує у наведених рядках автор, — це по-своєму досить точна метафора поетової відчуженості і від минулого, й від сучасного. Кожен із цих двох аспектів поетової творчості, взятий окремо, виглядав би якщо й не банально, то, в кожному разі, не настільки цікаво, щоб ми могли говорити про поезію Б. Рубчака як про цілком самобутнє й унікальне явище в усій новочасній українській літературі. Але разом, у своєрідному синтезі, вони утворюють світ справді неповторний і драматичний, світ, що може вважатися свого роду заміником чи, радше, спільним знаменником двох реальних, однаково (хоч і з різних

причин) неприступних поетові світів. Поетична інтуїція загалом слушно підказала йому, що стикуватися у його творчості ці світи можуть передусім на рівні філософських абстракцій, вічних, «екзистенційних» понять, метафоричних «концептів», а не на рівні предметної, вербальної, емоційної емпірії. Це освідчення знаходимо вже у першій поетовій збірці «Камінний сад» (1965), у відрізному програмному «Ars poetica»:

Шукати лиш суть, лиш голе буття шукати — суть буття.
Відчувати простір: літ чорних птахів далеко,
відчувати час: чіткі рисунки в чорних печерах,
і абсолютним вітром розуміти свій день, поете.

Відчуття «Абсолюту», здатність бачити явища і події не лише у малому, а й у великому, «космічному» часі й просторі надає творчості Рубчака значення загальнолюдського, підносить її і над традиційними для діаспорної поезії квиліннями з приводу історичних знегод, вигань, «прокляття доріг», і над не менш традиційними (не лише для діаспорної поезії), квазіекзистенціалістськими зітханнями з приводу минулості людського життя й тотальної абсурдності всього сущого. Довколишня закам'янілість, яку подибуємо у поезії Б. Рубчака ледь не на кожному кроці, не є онтологічною якістю світу, а лише певним станом людської душі, проекцією цього стану назовні. А тому й «розкам'яніння» у принципі можливе: всі зусилля людей, а тим більше поетів саме на це й мали б спрямовуватись — на збільшення впорядкованості Всесвіту і зменшення його ентропії (щоб «на камінних вітах, — як пише Б. Рубчак, — камінне листя стало зеленіти»).

Знегоди людей і навіть цілих народів у цьому контексті — лише часткові прояви загальної ентропії. Поети долають її лише єдиним приступним їм засобом — словом, хоч нерідко це й справді схоже на «жнива у грудні чи вижидання винограду в січні». Але «стигми крил» з'являються у цих новочасних Сізіфів, що їм, здавалося

б, самою долею «призначено виснути в бруднім бюрі, як і нам» (як і Сен-Жон Персові, як і Т. С. Еліотові, як і десяткам інших поетів із Рубчаком включно, що заробляли на хліб насущний чим завгодно, тільки не віршами),— і Сізіфи стають Ікарами, дарма що «вода чекає, вістря скелі чекає»,—

Ні, не можеш зостатися тут,—
мусиш устати і йти.

Навіть коли б поезія Б. Рубчака була лише одним із багатьох свідчень того, як «трудно висіти вічно, як міст, між двома берегами», вона й тоді заслуговувала б нашої найприхильнішої уваги — як цікавий людський, та й літературний, зрештою, документ. Але вона, нам здається, свідчить і про те, як трудно висіти не тільки між географічними, мовно-культурними, етнічними «берегами», а й між берегами буттєвими, «екзистенційними» — між добром і злом, осмисленістю й абсурдом, життям і смертю.

Не треба, зрештою, жити в діаспорі, щоб задавати собі питання: «Чому ти тут живеш? Твої світи зів'яли...»,— але треба таки бути Поетом, щоб відповідати на нього:

А все ж ти ждеш. Бо часом приліта
прозора птиця і тебе зове.
Крилом тобі засвічує уста.

Яр Славутич (Григорій Жученко)

Народився 1918 року на Херсонщині.
Навчався в Запорізькому педагогічному Інституті,
Пенсільванському університеті (США).
Професор Альбертського університету (Канада).
Автор дев'яти поетичних книг, восьми підручників
з української мови, численних досліджень з про-
блем мовознавства і літературознавства.

ЕЛЕМЕНТИ БАРОККО В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ КАНАДИ

Існує багато як однозгідних, так і суперечливих, навіть протилежних, визначень літературного барокко. Головніші з них задокументовано в «Princeton Encyclopedia of Poetry and Poetics» (1974) за редакцією Алекса Премінгера.

Назва барокко йроходить правдоподібно від вислову *perola barroca* в португальській мові, що значило серед ювелірів «перлина недосконалої форми»¹. Інші дослідники вважають, що до виникнення слова-терміну «барокко» причинився нерегулярний гекзаметр у Вільяма Шайресвуда (XIII ст.). Відтоді барокко застосовували для називання «абсурдної або гротескової педантичності»². Як відомо, прикладали цю назву до певного стилю архітектури, мистецтва взагалі тощо.

¹ Harold B. Segel. *The Baroque Poem: A Comparative Survey*. New York: E. P. Dutton and Co., 1974, 15.

² Princeton Encyclopedia of Poetry and Poetics, ed. Alex Preminger. Princeton University Press, 1974, 66.

Відносно вживання терміну барокко для певного періоду, на щастя, розходжень майже немає; навпаки, всі погоджуються, що ця назва найкраще надається до характеристики стилю, який переважав у Європі від «*Gerusalemme liberata*» (1575) Торквата Тассо до кінця XVII ст., а в слов'янських країнах і довше. Один із найдіяльніших дослідників барокко, Г. Сегель (*Harold B. Segel*), зібравши багато визначень цього літературного стилю та обговоривши їх майже до подробиць, наголошує не стільки важливість прикладання назви до періоду, в якому він (стиль) розвивався, як «*a way of looking at the World (Weltanschauung)*», себто спосіб дивитися на світ¹. Манеризм, на погляд багатьох дослідників,— невід'ємна риса барокко. Авторів цих рядків ближча та думка, яка це відгалуження ставить в окреме стилістичне явище.

Як же практично проілюструвати літературне барокко? Який зразок запропонувати? Живучи в англійськомовному світі, набравшись переконання, що окремі елегії та сонети Джона Донна (1573—1631), може, найкраще втілюють англійське барокко, пропоную один із його сонетів у моему перекладі як відповідь на поставлене вище питання:

Гамуй погорду, Смерте нездоланна,
 Страшна й могутня — так тебе зовуть.
 Ти ще мою не вкоротила путь,
 То й не вмирай, небого безталанна.
 Спокійні сни, твій подобі манна,
 Багато втіх, з тобою більш дають.
 Для тебе склавши кості й душ можуть,
 Найліпші люди гомонять: «Осанна!»
 Рабине доль, відчайців, королів,
 Живи в отруті, в любощах боїв;
 Нас гоїний опій більше присипляє,
 Ніж твій удар, погордлива без меж.
 Минь мій сон, прикинуся в розмаї —
 Тоді сама ти, Смерте, вмить помреш.

¹ The Baroque Poem... 21—22.

Щодо літературного барокко в романських країнах, автор відсилає зацікавлених до інших дослідників, що глибше студіювали цей період.

В українському літературознавстві М. М. Сулима недавно підкреслив одну важливу світоглядovu рису літературного барокко, яку варто навести ширше:

«Більшість літературознавців до основних принципів барокко зараховують принцип контрасту, симультанної дії та принцип відображення; для барокового мистецтва характерним є зображення роздвоєної людини, душа якої розвивається між земним і небесним, звідси — трагізм людського існування. Твори епохи барокко, як правило, позначені риторичністю, раціоналістичністю, їх автори охоче вдавалися до містифікацій та відвертої демонстрації технічних засобів».

З цією міркою (хоч і не повністю) можна підходити до української поезії на Заході. Елементи барокко виступають у Юрія Косача й Тодосія Осьмачки (в останнього почались вони ще в двадцяті роки), але перший автор не жив у Канаді (Осьмачка таки навідувався), то й не будемо до Косача звертатися. Не бували в цій країні, живучи в Німеччині, Ігор Костецький та Михайло Орест, багаті на риси барокко, хоч дуже відмінні один від одного. Доживає свого віку в США Василь Барка, часто бароковий поет. Натомість Микита Мандрика (1886—1979), який провів 50 років у Вінніпезі, ніколи не виїжджаючи з нього, у своїй поезії нерідко може, й підсвідомо вдавався до барокко.

Мандрика, людина з вищою освітою, почав було віршувати як учень Олександра Олеса... Уже в Канаді, з 1928 р., він прогресував до стилю Максима Рильського, але найцікавіше в його пізній поезії — це елементи

¹ Сулима М. М. Елементи поезії барокко в українській поезії 20-х років.— Радянське літературознавство. 1988, № 6, с. 20.

барокко. Нерівний з мистецького погляду, іноді невправний в українській лексиці (з огляду на довге життя поза Україною), залишив він такі яскраві образи, за які його напевне будуть згадувати вдумливі історики літератури. Одна з його метафор про супутника нашої планети:

Побитий віспою небесних епідемій,
Приймак Землі...

Тут бароккова особливість, як мені здається, незаперечна. Назвати кратери на Місяці віспою, себто її наслідком, а сліди космічних метеоритів на його поверхні — епідеміями, як і віддати Місяць у прийоми Землі, — справді високомистецькі знахідки.

Інший його вірш, «Вітер», має і зорові образи, і грайливий дотеп, дуже властивий для барокко. Наводжу його повністю:

Нагинає вітер осичину,
На березі спиняється він:
Пригортає легку спідничину
Безсоромно до білих колін.

А над шляхом стоять осоки,
Сивоусі старі козаки,
І кивають до вітру з докором:
«О не будь же напасний такий!»

Враз не стерпіла горда тополя
І вчепилася вітрові в чуб:
«Не давай ти рукам своїм волі!» —
«Так йому! Так!» — обізався і дуб.

Перекинувся вітер під лози
Та й побіг поміж пруття гнучкі.
А береза пустилася в сльози:
«І чого ж ви недобрі такі!»

В Ірини Макарик (нар. 1951 р. в Торонто) є один короткий віршик не без впливу експресіонізму, їй не-

властивого, але з явним барокковим забарвленням. Його назва — «Картини Едварда Мунка»:

Страх,
коли в душі
порожнеча,
коли лантух почуття
розсипався,
коли сльоза ще в зіницях
висохли,
а в обличчі —
лише скривлена порожнеча.

Очевидно, можна сперечатися, чого більше в цій гарній поезії — експресіонізму чи барокко? Критерії та анатомія стилів набувають відносних понять, як тільки вклинюється оте химерне явище — барокко.

Не тільки спосіб дивитися на світ, спробу заглиблюватися в нього, а й ускладнені сюжети в літературних творах можна відносити до рис барокко. Повість «Ротонда душоубців» (1956) Тодося Осьмачки має таку побудову, що відразу спадає на думку цей стиль. А персонаж Сталін, який називає себе катом, зібравши на околиці Москви катів з усього Радянського Союзу, щоб дати їм лекцію про те, як саме нищити українську націю, — типowo барокковий своєю контрастністю. Чого вартий лише його довгий монолог, оте примхливе кредо вождя воротьби за комуністичне суспільство. Уривок із його фантазмагорійного плану:

«Гляньте вгору і під ноги собі: все червоне, і ви від його червоні (від килимів — ЯС), і я червоний... мене звать червоним сатаною. Цебто катом над катами. Ви кати, а я між вами і над вами найбільший... утворимо потрібне нам суспільство, в якому ми, кати, зневажені в сьогоднішнім світі, будемо володарями світу... кого ми убиватимемо, то тільки для добра свого, своїх дітей і майбутнього наших дітей...»

Хоч барокко невластиве Олегові Зуєвському (нар. 1920 р.), в основному символістові, у суворо неокласичних строфах (винятків небагато), і в нього можна знайти окремі риси цього стилю. На велику заслугу Зуєвського треба покласти й те, що він переклав багато сонетів і поему «Скарги закоханої» Шекспіра, сонети Майкела Дрейтона (уперше в українській літературі) тощо.

Дуже цікаве явище, з певними рисами барокко, єдине в українській літературі на Заході, випикло у графічній поезії Ярса Балана (нар. 1952 р., в Канаді), що творить за допомогою літер у різному (напр., перехресному, косому тощо) розміщенні. Близкий до футуризму, Балан не піддається класифікації. Серед його своєрідних монограм-криптограм, хрестиківок і т. п. графічних зображень є такі, що ніби походять від Івана Величковського, якого зовсім без жарту О. Грузинський колись називав «українським футуристом XVII ст.»¹.

Якщо в згаданих вище поетів проявляється барокко лише окремими рисами, не завжди легко вловимими, то в творчості Дана Мура (псевдонім Данила Муринки, 1914—1978) цей стиль маніфестує себе значно повніше.

Перша особливість Мура, яку треба вирізнити, — це гігантомахія образів. Мурів «Дух України» починається такими динамічними метафорами:

Він спрагою слави і подвигів голодом
Гартує норманів у фйордах морів.
П'є воду із Дону золоченим шоломом
І жужелить жар царгородських країв.
Мечів густим лісом росте перед ордами,
Карбує священні кордони земель,
Регоче Дніпровими синіми водами —
Варшава дрижить від каральних шабель!

¹ Див. Сулима М. М. Елементи барокко. С. 19.

Цей дух, України, «спартанською славою вставши під Крутами, ...сяє поривом біблійним стовпа». Підсумовуючи, автор запевняє, що нікому «не вбити його віковичних криниць!» Оця грандіозність не випадкова для Мура. Дуже відповідний йому самоаналіз, коли він признається, що і його груди «дихають душно вулканами». Очевидно, така патріотична поезія виконує свою роль. А рядки «Нові з автомата мережу квітки На грудях загарбника-ката», як і їм подібні, стають барокковими афоризмами.

Та не лише космічною патріотичністю орудує поет у своїх трьох збірках (остання, «Другоцвіт», вийшла у світ посмертно 1979 р.). З барокковою притаманністю засуджує він заникання національної гідності роздвоєного в Канаді заробітчанина. Його експресивна «Сповідь» засвідчує велику трагедію в душі людини:

Судить мене. З багна не відгребе
І ніхто. Я закопав людину!
Я вбив! Судить! Самого вбив себе!
Живцем поклав у вічну домовину!

Друга особливість Мура — вишукані поетикальні засоби. Якщо в наведених рядках мускулясто-експресивні образи з барокковості переходять у виразний експресіонізм, то в ліричних поезіях — навпаки — часто трапляється грайлива ніжність, засвідчена, для прикладу взявши, в «Сході сонця»:

Тріпочуть трави росами,
Шумлять ялини косами.
Хвилює річка хвилями,
Пташки проснулися трелями.
Погасла ніч зірницями,
Побліднув місяць лицями,
Бо день відкрив віконечко
І котить коло-сонечко.

Вживання орудного відмінка тут навмисне, раціональне. Навмисний буває і звукопис, але він легко вкла-

дається у тканину твору. Ось кілька тонкошпигних зразків Мурової музикальності: «Шугнув у шир швидкий шугай», «Засинає в заметах земля», «Лебедить білим лебедем біль»... Дуже часто автор перебирає звуками — як віртуоз на фортепіано. Його «Провесна» в кожному рядку і в кожному слові (крім службових) має анафоричні, повторні звуки:

Пазелень пагорбів, Лати лісів, Видолин, вибоїн, Срібло ставків.	Пагілля парости, Брости бруньки. Пролісків прорости — Дзвонять дзвінки!
--	--

Просинь у проривах
Хаоси хмар.
Обрідь на обрідях —
Жужелі жар.

З таким же успіхом, якщо не більшим, застосовано анафоричні звуки в інших віршах. «Листопад», що в збірці «Другоцвіт», починається гарним звукописом:

Лисіє ліс. Плодів позбулось поле Клепанням кіс. Голосить гілля голе.	ЛИС ЛИС ПЛО ПО ЛО ПОЛ КК ГОЛ Г ЛЛ ГОЛ
---	--

Безперечно, Мур — це поет-новатор із дуже виразними елементами барокко. Постійне шукання нового, незвичайного й химерного, якоїсь фігурності, ніби воєскрешає перед читачем не лише Миколу Бажана, а й давнього Івана Величковського. Серед Мурових акро-віршів є своєрідна поезія:

ЛЮБОВ

Лілейних серць дурманно-млосний пал
Юнь долі дань дає усім своЮ.
Бере в борги незбагненість приваБ,
Окрилює в цвіт райдуги судно.
Весільні дзвони золотих окоВ,—

ЛЮБОВ

Чотирма словами любов — із чотирьох сторін строфічного світу! Та це ще не ввесь твір. Наведено лише його першу частину. А друга складається з не менш цікавих рядків також:

Літа летять, а ми за ними вчвалЛ.
Юриста помсту здійснює своЮ,
Бере сн'янілу голову на зруБ,
Обдурене життя узліло пекла дноО,—
Вона ніколи не поверне зноВ,—

МОЯ ЛЮБОВ

Зразків такої винахідливості можна б наводити більше. Вірші «Позолота» і «Знов зима...» мають анафоричні повтори; однак вони затуманюють зміст. Через ускладнену інверсію не зовсім ясний рядок «Юнь долі дань усім своєю». Мабуть, автор «Любові» хотів сказати «Юнь дає всім свою дань долі.» Можна зробити ще один закид: Мурові патріотичні вірші не завжди посідають впливу силу, бо часто переходять в оголену публіцистику.

Для повнішого вичерпання теми доводиться сказати кілька слів і про барокові елементи в поезії автора цієї статті. Для прикладу взявши вірш «Ти не чуєш мого благання», з докорами на адресу Бога за допущення страждань в Україні, висловлює зухваллий присуд Всевишньому Творцеві світу:

Щоб несите поріддя скверни
Бурунило твоїй плавбі,
Щоб стожала пустеля терну
Вічні тавра пекла тобі...

Будь же вірний своєму стягу!
З пошрамованих серця скиб
Богоборну приймай звитягу,
Як палаючий смолоскип.

У пізнішій творчості цього автора трапляються елементами поезії («Герби» та інші в шостій збірці «Маестат», 1962), акровірші («Кредо», там же октава 625-а в поемі «Моя доба») тощо. Барокковою риторичністю пронизано патетичний вірш «Україна, 1960—1970» у дев'ятій збірці «Живі смолоскипи» (1983).

Мій неповний (з огляду на обмежене місце) огляд елементів барокко в українській поезії Канади наштотує на думку, що в нашому письменстві цей літературний стиль чи його риси набули значного поширення. Можна сміливо сказати, що барокко — це майже складова частина у творчості багатьох українських поетів і письменників Заходу. Автор статті сподівається, що його скромний внесок послужить доповненням до першого солідного збірника наукових праць «Українське літературне барокко» (Київ, «Наукова думка», 1987).

ЗМІСТ

ПОЕЗІЯ

Емма Андрієвська	4
Роман Бабовал	7
Ярс (Ярослав) Балан	10
Василь Барка	11
Богдан Бойчук	14
Микола Боровко	18
Володимир Бровченко	20
БУ-БА-БУ	
Юрій Андрухович	23
Олександр Ірванець	25
Віктор Неборак	26
Юрій Буряк	28
Михайло Василенко	30
Станіслав Вишенський	32
Микола Вінграновський	35
Віра Вовк (Селянська)	38
Микола Воробйов	42
Юрій Гаврилюк	45
Ілля Галайда	47
Василь Герасим'юк	50
Василь Голобородько	53
Любов Голота	56
Леонід Горlach	60
Степан Гостиняк	62
Михайло Григорів	65
Олександр Гриценко	68
Евген Гуцало	71
Олександр Де	74
Іван Драч	77

Ірина Жиленко	80
Олег Жупанський	83
Володимир	
Забаштанський	86
Оксана Забужко	89
Петро Засенко	92
Володимир Затуливітер	95
Йосиф Збіглей	98
Олег Зуєвський	101
Дмитро Іванов	104
Світлана Йовенко	107
Ігор Качуровський	110
Патриція Килина	113
Надія Кир'ян	116
Анатолій Кичинський	119
Олег Коверко	122
Юрій Коломиєць	125
Володимир Коломієць	130
Віктор Корж	136
Микола Корсюк	139
Ліна Костенко	142
Дмитро Кремінь	146
Віталій Крикуненко	148
Анна Ландвуйчак	151
Остап Лапський	154
Юрій Лех	157
Мирон Лисенко	160
Раїса Лиша	163
Наталя Лівницька-	
Холодна	166
Роман Лубківський	169

Микола Луків	172	Василь Рубан	257
Олесь Лупій	175	Богдан Рубчак	260
Емілія Лучак	178	Микола Руденко	263
Тетяна Майданович	181	Микола Сарма	267
Софія Майданська	184	Іван Світличний	270
Ігор Маленький	187	Юрій Сердюк	274
Іван Малкович	190	Анатолій Сірик	277
Василь Марочкін	193	Людмила Скирда	280
Аскольд Мельничук	196	Петро Скунець	283
Микола Мірошніченко	199	Лсонід Талалай	285
Павло Мовчан	202	Юрій Тарнавський	288
Анатолій Мойсієнко	205	Віктор Терен	291
Музейний провулок, 8		Степан Ткачук	294
Віталій Борисполець	208	Геннадій Турков	297
Олександр Бригинець	210	Марко Царинник	300
Володимир Жовнорук	211	Володимир Цибулько	303
Іван Негрюк	213	Дмитро Чередниченко	306
Борис Нечерда	216	Олександра Черненко	308
Маруся Няхай	219	Борис Чіп	311
Володимир Олейко	222	Олександр Шарварок	314
Борис Олійник	225	Вячеслав Шевченко	317
Петро Осадчук	229	Михайло Шевченко	320
Валентина Отрошенко	232	Леся Ярмак	323
Дмитро Павличко	235		
Ліда Палій	239	ЕСЕ	
Оксана Пахловська	242	<i>Микола Рябчук. Стигми</i>	
Петро Перебийніс	245	крил	328
Микола Рачук	248	<i>Яр Слаутич. Елементи</i>	
Марія Ревакович	251	барокко в українській	
Ігор Римарук	254	поезії Канади	339

Литературно-художественное издание

Золотой гомон

Украинская поэзия в мире.

Составитель *Мойсеенко Анатолий Кириллович*

Киев, издательство «Молодь»

На украинском языке

Художний редактор *В. В. Машков*

Технічний редактор *С. Г. Орлова*

Коректори *В. В. Євдокимова, К. П. Ситник*

ИБ № 4672

Здано до набору 25.06.91. Підписано до друку 25. 10. 91.
Формат 70×100^{1/32}. Папір друк. № 1. Гарнітура літерат.
Друк високий. Умовн. друк. арк. 14,19. Умовн. фарбо-
відб. 14,51. Обл.-вид. арк. 12,27. Тираж 5000 пр. Зам.
1—259. Ціна 1 крб. 40 к.

Ордена «Знак Пошани», видавництво «Молодь». Полі-
графкомбінат «Молодь». Адреса видавництва та полі-
графкомбінату: 254119, Київ, Пархоменка, 38—44.

З-80 Золотий гомін: Українська поезія світу /
Упоряд. А. К. Мойсієнко.— К.: Молодь, 1991.—
352 с.

ISBN 5-7720-0643-6

У виданні представлена творчість понад ста українських
поетів, які живуть у різних країнах, на різних континентах
і об'єднані між собою глибоким чуттям батьківщини, рідного
слова.

З 4702640202—086
М 228(04)—91 БЗ.38.23.90

ББК 84Ук—5я43